

Täysistunto

Torstai 28.6.2018 klo 12.01—17.54

Täysistunto alkoi klo 12.01. Täysistunto keskeytettiin klo 14.01. Täysistuntoa jatkettiin klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 17.54.

Puhetta johti puhemies Paula Risikko (12.01—14.01 ja 16.00—17.54).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 209, 214, 219-222, 227, 228, 231-233, 238-240, 245/2018 vp.

3. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 80/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan varajäseneksi edustaja Markku Pakkanen.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 88/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Keskustelu

12.02 Oikeusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Lapsenhuoltolain uudistaminen on yksi hallituksen merkittävimmistä lapsia koskevista hankkeista. Sen tavoitteena on parantaa lapsen edun toteutumista huolto- ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa. Vuonna 1983 säädetty lapsenhuoltolaki on kestänyt suhteellisen hyvin aikaa. Yhteiskunta ja perhemuodot ovat kuitenkin muuttuneet lain säätämisen jälkeen merkittävästikin. Avioliittojen määrä on vähentynyt, toisaalta avioparit ja avoparit eroavat entistä useammin. Perheistä on tullut myös entistä monimuotoisempia. Vanhemmuusroolit ovat muuttuneet, nykyään molemmat vanhemmat osallistuvat aktiivisesti lapsen elämään lapsen syntymästä alkaen.

Tämän esityksen tarkoituksena on lain päivittäminen vastaamaan juurikin näitä mainitsemiani yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia. Esitys on laaja ja sisältää monia muutosehdotuksia. Yksi tärkeimmistä ehdotuksista on säännösten täsmentäminen niin, että niissä korostettaisiin molempien huoltajien vastuuta vaalia lapselle läheisiä ihmissuhteita eli lapsen suhdetta molempiin vanhempiin ja muihin läheisiin, kuten esimerkiksi isovanhempiin.

Laissa säädettäisiin myös nimenomaisesti huoltajien velvollisuudesta suojella lasta väkivallalta. Nämä uudistukset koskevat kaikkia perheitä, eivät ainoastaan eron jälkeistä tilannetta. Nykytilannetta heijastaa puolestaan vuoroasumista koskevan käsitteen kirjaaminen lakiin. Uutta olisi myös se, että lapselle voitaisiin vahvistaa oikeus tavata läheistä henkilöä. Nyt tapaamisoikeus voidaan vahvistaa vain lapsen ja vanhemman välille. Edellytyksenä olisi se, että lapsella ja tällä läheisellä henkilöllä on ollut lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen verrattava vakiintunut suhde.

Esitys sisältää myös ehdotuksia, joilla pyritään menettelyjen keventämiseen, oikeudenkäynnin nopeuttamiseen ja ennen kaikkea lapsen osallisuuden vahvistamiseen. Menettelyjä pyritään keventämään niin, että vanhemmat voisivat sopia yhä monipuolisemmin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sosiaaliviranomaisen luona tuomioistuimen sijasta. Julkisuudessa on paljon keskusteltu tapauksista, joissa on vakavia ongelmia lapsen tapaamisoikeuden toteutumisessa vieraannuttamisesta tai muusta syystä johtuen. Esityksessä onkin useita ehdotuksia näiden tilanteiden parantamiseksi lainsäädännön keinoin. Näitä ovat muun muassa lapselle tärkeiden ihmissuhteiden korostaminen ja tämän huomioon ottaminen myös huoltoratkaisuissa sekä mahdollisuus asettaa sakon uhka tapaamisoikeutta koskevaan päätökseen.

Lainvalmistelutyötä on tehty oikeusministeriössä kiinteässä vuorovaikutuksessa eri intressiryhmien kanssa ja myös tavallisten kansalaisten, järjestöjen ja eduskuntapuolueiden kanssa kaikkien näkemyksiä kuullen, hyvää lainvalmistelutapaa erittäin ansiokkaasti noudattaen. Minulla onkin ilo kiittää kaikkia asiaan osallistuneita tahoja arvokkaista näkemyksistä, jotka ovat edesauttaneet tämän hyvän esityksen loppuun saattamista. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Täällä näyttää olevan vastauspuheenvuorotarvetta. Aloitetaan debatilla jonkin aikaa, edustaja Kiuru aloittaa debatinkin.

12.06 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Häkkäälle lain esittelystä. Todellakin tämä laki on 80-luvun alusta ja vaatii uudistusta. Yhteiskunta on muuttunut, ja yhteiskunnan arvot, asenteet, tilanteet ovat muuttuneet. Meillä on

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

erittäin suuri ongelma ollut tässä: erotilanteissa tapaamisoikeussopimuksia ei aina oikein noudateta, on huoltokiusaamista, vieraannuttamista, on manipulointia, sekä viranomaisten että myös lasten manipulointia. Tämä laki on nyt sellainen, mitä on odotettu. Itse asiassa viime vaalikaudella tehtiin pari lakialoitetta tähän liittyen, Juho Eerola teki ja itse tein lakialoitteen, ja nyt sitten hallitusohjelmaneuvoitteluihin saatiin asia mukaan, ja ministeri on vienyt asiaa eteenpäin.

Kysyn ministeriltä vielä: miten on tämän vieraannuttamisasian laita, tuliko siitä vielä joitain erityistoiveita, ja onko se nyt riittävän pitkälle viety niitä odotuksia vastaavasti, kuten on toivottu?

12.07 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä hallitusta täytyy kiittää, että tämä lakipaketti on tuotu eduskunnan käsittelyyn. Tämä keskustelu on ollut pitkää ja laajaa. Itselleni eduskunnan miesverkostoa vetäneenä ja myös aikoinaan tasa-arvoasiain neuvottelukunnan miesjaoston puheenjohtajana toimineena nämä asiat ovat hyvin tuttuja: se, että ei ole ollut tarpeeksi tasavertaista ja tasapuolista suhtautumista vanhempien kesken erityisesti erotilanteissa, on tätä huoltokiusaamista, on suoranaista vieraannuttamista, ei ole tällaista vuoroasumismallia vakiinnutettu, mikä kuuluisi kyllä sivistyneeseen yhteiskuntaan, ja niin edelleen. Kyllähän tässä selvästi korostuu lapsen lähtökohta, lapsen etu ja lapsen mahdollisuudet tavata kaikkia läheisiä henkilöitä, ja on hienoa, että sitä on myöskin laajennettu.

Mutta samalla tavalla kuin edustaja Kiuru tuossa kysyi, kysyisin myöskin ministeriltä, millä tavalla tätä vieraannuttamista, joka joissain maissa on jopa kriminalisoitu eli tehtiin rangaistavaksi, on käsitelty noin niin kuin ministerin näkökulmasta käsin.

12.08 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin olisi tärkeää, että me yhteiskunnassa panostaisimme myöskin siihen, että perheet pysyvät yhdessä ja avioeroja ei tulisi, mutta siinä tilanteessa, kun tulee, tarvitaan sitten niitä keinoja, joilla pystytään asiat hoitamaan sopuisasti. Olisikin tärkeää, että näitä asioita, mitä tässä lainsäädännössä nostetaan esille, sitten pistetään toimeen ihan todellisuudessa.

Täällä on jo edeltävissä puheenvuoroissa nostettu esille tämä vieraannuttamiskysymys. Tietenkin se on erittäin ikävää ennen kaikkea lapsen vanhempien kannalta, jos sitä tapahtuu jommankumman vanhemman suuntaan, mutta äärimmäisen paljon tulee viestejä myöskin isovanhemmilta, jotka ovat kokeneet näissä erotilanteissa, että heidät on jätetty kokonaan sen lapsen elämänpiirin ulkopuolelle. Olisinkin halunnut ministeriltä vielä ihan tarkentaa: onko tässä nyt otettu huomioon myöskin ne muut isovanhemmat, jotka siis eivät asu samassa taloudessa? Alun perin lain valmistelun aikana puhuttiin siitä, että nämä tapaamisoikeudet koskisivat vain [Puhemies koputtaa] niin sanotusti samassa taloudessa asuvia.

12.09 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on oikea askel hallitukselta mennä tähän suuntaan, että kaikilla lapsilla olisi oikeus isään ja äitiin. Siinä mielessä kiitän ministeriä siitä, että ollaan päästy nytten roima askel eteenpäin menneistä vuosista ja hallituskausista.

Tässä on kuitenkin kirittävää vielä siltä osin, että tämä huoltokiusaaminen selkeästi tulisi jollakin tavalla edes jossain vaiheessa kriminalisoitua siten, että siihen ei kukaan uskaltaisi ryhtyä, koska kuitenkin kymmenettuhannet lapset kärsivät vanhempien erosta ja kär-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

sivät siitä, että he joutuvat pelinappuloiksi jossain tilanteessa, että eivät saa nähdä toista vanhempaa.

Uskon, että tämä askel kun on nyt otettu, eduskunta on osoittanut tällä enemmistöllä tahotilansa siinä, että tällainen ei ole hyväksyttävää yhteiskunnassa. Toivon, että tämä viesti menee myös kunnille joka paikkaan siinä, että sosiaaliviranomaiset tekevät parhaansa, että yhtään lasta ei vieraannutettaisi toisesta vanhemmastaan.

12.10 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan joskus voi oppositiosta käsin hallitusta jopa kiittääkin, ja nyt on sellainen hetki, että tämä on selkeä parannus olemassa olevaan tilanteeseen. Hallitusta on usein moitittu siitä, että tasa-arvopolitiikka ei ole ollut hallituksella oikein hallussa, mutta itse näen, että tämä laki on nimenomaan tasa-arvoteko.

Tässä taataan sekä isän että äidin oikeus lapseen ja erityisesti lapsen oikeus sekä äitiin että isään. Näissä avioerotilanteissa monasti on ollut niin, että isät ovat olleet hyvinkin epätasa-arvoisessa asemassa äiteihin nähden huoltajuuskiistojen yhteydessä. Tästä asiasta olen itse tehnyt lakialoitteita ja paljon kirjallisia kysymyksiä, ja on hienoa, että niitä on tässä huomioitu, ja etenkin tämä, että tämä huomioi isovanhempien — edustaja Essayah äsken kysyi heistä — ja muiden läheisten aseman aiempaa paremmin. Ja täällä on tämä vuoroasuminen huomioitu. On paljon hyviä seikkoja.

Se, mitä toivoisin vielä, olisi just tämän vieraannuttamisen selkeämpi määrittäminen ja sanktioiminen. Nyt oli pikkasen jo uhkasakkoa sinne laitettu, mutta tarkempi määrittäminen. Sitten erityisesti se, että viranomaiset koulutettaisiin tunnistamaan tämä vieraannuttaminen ja määriteltäisiin vastuut siitä, kuka viranomainen on missäkin tilanteessa se, joka sitten [Puhemies: Aika!] määrää toimia eteenpäin.

12.11 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hyvä askel eteenpäin lasten yhteishuoltajuuden osalta. Tämä lakipaketti omalta osaltaan aidommin vahvistaa jo nyt käytössä olevaa yhteishuoltajuutta ja luo selkeämpiä raameja sille, että lapsi voi olla viikoittain toisen ja sitten taas viikoittain toisen vanhemman luona. Tällä hetkellähän lain kirjain on määritellyt kuitenkin lapsen kodiksi vain toisen vanhemman kodin, ja sikäli on tärkeää, että myös isovanhemmille, serkuille, tädeille, enoille ja niin poispäin tulee mahdollisuus säilyttää suhteet lapseen myös vanhempien avioeron myötä, ja siihen tässä vieraannuttamisessa on viitattukin. Tässä laissa on otettu oikeansuuntainen askel, mutta ehkä tätä pitäisi vielä kehittää eteenpäin niin, että myöskin kustannusten jakamisessa, lapsilisät tai asumistukien saamiset tai muut, huomioitaisiin se, että lapset ovat [Puhemies koputtaa] puolet kuukaudesta toisen vanhemman luona ja puolet toisen.

12.13 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on kylä asia, mistä tässä kuluneiden eduskuntavuosien aikana on tullut useita yhteydenottoja. Nämä erotilanteet ovat aina äärimmäisen raskaita prosesseja. Valitettavasti totuus on aika monta kertaa se, että se isän oikeus on ollut se heikompi oikeus sen erotilanteen jälkeen. Sen vuoksi onkin tärkeätä, että nyt tällä lainsäädännöllä siihen puututaan ja parannuksia saadaan. Se eroprosessi on raskas sille lapselle, ja se on raskas molemmille vanhemmille luonnollisesti, ja se, että tähän vieraannuttamiseen nyt myöskin pystytään puuttumaan ja siihen saadaan keinoja, että näin ei voitaisi jatkossa tehdä, on äärimmäisen tärkeä asia.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Mielestäni edustaja Kymäläinen otti hyvin esille myös sen, kuinka näissä eroperheissä nämä erilaiset sosiaalityöt jakautuvat, ja kysyisinkin oikeastaan ministeriltä: onko tähän tulossa myöskin muutoksia tulevaisuudessa, onko tätä harkinnassa, ja onko kenties jatkovalmistelussa jotakin tähän viittaavaa?

12.14 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustajat Savola ja Kymäläinen nostivatkin esiin tämän sosiaalityöjen jakautumisen erotilanteissa. Olisin siitä halunnut kysyä myös, ja sen lisäksi Eerola nosti ja jotkut toisetkin tämän vieraannuttamisasian, elikkä on erittäin hyvä, että näihin asioihin puututaan, ja tämä on erittäin tervetullut lakipaketti.

Olisin halunnut kiinnittää huomiota ja kysyä — oikeastaan edustaja Essayah nosti sitä jo esiin — näihin isovanhempiin liittyen. Siis on erittäin tärkeää, että lapsella on oikeus sekä isään että äitiin, vanhempien tapaamisiin, mutta myös isovanhempiin. Tässä on lakitekstissä, ja ministerikin siitä puhui, tapaamisoikeus henkilöiden kanssa, joihin lapsella on erityisen läheinen suhde. Nyt voi olla, että isovanhemmat esimerkiksi ovat asuneet kaukana ja lapsi on vielä pieni ja välttämättä siinä vaiheessa ei vielä ole muodostunut sellaista suhdetta, mikä ehkä muodostuisi, tai olisi tärkeää kuitenkin ylläpitää sitä suhdetta, ja jäin jotenkin miettimään tätä ”erityisen läheistä suhdetta” [Puhemies koputtaa] ajatellen isovanhempia. Minusta se kuuluisi taata heille kaikissa tilanteissa.

12.15 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että säädämme nyt lain lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Tämä edellinen lainsäädäntöpaketti on yli 30 vuotta vanha. Tässä on nyt ihan selvästi tunnistettu meidän yhteiskuntamme tilanteita ihan eri lailla: avioliittojen määrä on tosiaan vähentynyt, mutta myöskin siten avioerojen määrä on kasvanut.

On todella hyvä, että laissa nyt säädettäisiin velvollisuudesta käsitellä lapsen huolto- ja tapaamisoikeutta koskeva asia joutuisasti ja järjestää istunto ilman aiheetonta viivytystä. Kysyisinkin oikeusministeriltä, käsiteltiinkö tässä yhteydessä mahdollisuutta, että oltaisiin tavallaan myöskin kannustettu sovinnollisiin ratkaisuihin ja sopimisiin ennen tiettyjen riita-asioiden käsittelemistä.

Hyvää ovat myöskin nämä vuoroasumiset ja sitten tämä, että on oikeus tavata läheistä henkilöä. Itsekin avioerolapsena — vanhemmat ovat eronneet jo yli 30 vuotta sitten — tiedän, [Puhemies koputtaa] että monenlaisia asioita tähän liittyy, mutta tärkeintä on tietenkin, että vanhemmilla ja aikuisilla on keskinäistä kunnioitusta kaikkia osapuolia kohtaan.

12.16 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että lakia päivitetään. Edellinen laki on todellakin vanha, ja päivitys on varmasti tarpeen. Se on tosin hyvä noteerata, että myös voimassa oleva lapsen huolto- ja tapaamisoikeutta koskeva lainsäädäntö lähtee lapsen edusta. Lapsen etua on toistaiseksikin tulkittu.

On hienoa, että ministeri korosti omassa esittelypuheenvuorossaan molempien vanhempien vastuuta väkivaltatapauksiin liittyen. Molemmilla vanhemmilla on vastuu väkivaltaa vähentää ja väkivaltaa estää, ja tästä suomalaiset naisjärjestöt ovatkin halunneet huomauttaa, että laissa tulee täyttää yksiselitteisesti Istanbulin sopimuksen velvoitteet. Suomi on saanut moitteita muun muassa YK:n naisten oikeuksien CEDAW-komitealta siitä, että kaikissa lapsen huolto- ja tapaamisoikeuteen liittyvissä riitatilanteissa ei ole pystytty turvaamaan sen paremmin lapsen vanhemman, tässä tapauksessa äidin, turvallisuutta kuin lasten-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

kaan turvallisuutta väkivallalta, ja tämä on seikka, mikä tulisi huomioida, koska usein näihin, varsinkin pitkittyneisiin, huoltoriitoihin liittyy vakava väkivallan riski. Lailla on pysyttävä suojaamaan ennen kaikkea naisia ja lapsia ja isiä.

12.17 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Talvitiele ensinnäkin ministerin puolesta voisin sen verran vastata, että nimenomaan tämä huolto- ja tapaamisriitojen sovitteluprosessi on ollut tällä alalla merkittävin muutos Suomessa, kun Norjan mallin mukaisesti mentiin tällaiseen Follo-asiantuntija-avusteiseen menettelyyn. Olen ollut usein itse avustajana noissa menettelyissä, niin että tiedän hyvin, että se on hyvä ja toimiva tapa ja se on hirveän paljon saanut näitä riitoja itse asiassa sovituiksi.

Kuitenkin nimenomaan nyt nämä tehokkaat oikeussuojakeinot tarvitaan näiden päätöksiä noudattamiseksi, ja tässä se sakon uhka on mielestäni ihan tervetullut muutos. Nykyään siis se sakko voidaan kuitenkin määrätä ja määrätäinkin täytäntöönpanokanteella ja tulevaisuudessa se määrättäisiin sitten suoraan. Kysymys oikeastaan ministerille onkin, että luuletteko, että tämä sakon uhka tulee merkittävästi parantamaan näiden noudattamista, koska tämä on jo nykyisinkin käytössä. Sitten lisäksi kysyn myös tätä, onko ne resurssit turvattu, koska se oikeudenkäyntien nopeus kaikkein riittävimmissä asioissa [Puhemies koputtaa] on se ratkaisevin.

12.18 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olen iloinen siitä, että tämä vahvistaa sitä ajatusta, että molemmilla vanhemmilla on vastuu lapsen kasvatuksesta ja huollosta, myöskin eron jälkeen. Erohan on epäonnistuminen, ja siinä mielessä tietenkin tämä vanhemmuus syntyy varmasti useimmiten huomattavasti aikaisemminkin siitä, että molemmat jakavat sen hoivan tasapuolisesti, ja siinä mielessä on hyvin vaikea korjata enää siinä erotilanteessa sellaista tilannetta juridisesti, jos se ei tosiasiallisesti ole olemassa. Se on ehkä syytä muistaa aina näissä, että juridiikka ei koskaan pysty korjaamaan sitä, mitä tosiasiallisesti ei ole tehty.

Itsekin halusin kiinnittää huomiota siihen, että tämä ehdotus ottaisi ehkä vielä vahvemmin huomioon perheessä tapahtuvan väkivallan ja myös silloin, kun se ei suoraan kohdistu lapseen. Se on tutkimusten mukaan tosi haitallista ja aina [Puhemies koputtaa] vaikea asia lapsille, ja tulemmekin varmaan lakivaliokunnassa paneutumaan tähän aivan erityisesti ja myöskin Istanbulin sopimusten [Puhemies koputtaa] vaatimuksiin.

12.20 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin tärkeä, ja siitä kiitos, että asia on nostettu esille. Lapsella tulee olla oikeus kumpaankin vanhempaan myös erotilanteessa, mutta valitettavasti arkielämä on ihan toisenlaista.

Esimerkiksi toimeentulotukea saavan etävanhemman korvausta on vuodenvaihteessa tehdyllä päätöksellä supistettu oleellisesti. Mitään lainmuutosta ei ole tapahtunut, vaan Kela on omalla päätöksellään ohjeistanut virkailijoita tekemään tällaisen linjauksen. Useimmiten kyse on yksinäisistä miehistä, vaikeassa taloudellisessa tilanteessa elävistä miehistä, jotka kuitenkin haluavat pitää yhteyttä lapsiinsa, ja viranomaiset ovat omilla linjauksillaan vaikeuttaneet sitä.

Pyydänkin ministeriä ja myöskin Kelan valtuutettuja puuttumaan siihen, kuinka voi olla mahdollista, että viranomaispäätöksellä tehdään sellaisia ratkaisuja, jotka ovat seurauksiltaan aivan kauheita.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

12.21 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kyllä todellakin nyt keskustelussa esitys, josta hallitus ansaitsee kiitoksen. Tässä on paljon hyviä näkökohtia. Ennen kaikkea haluan nostaa esille tapaamisoikeuden laajentamisen koskemaan nyt myös muita lapselle läheisiä henkilöitä. Tässähan kuitenkin on kyse ennen kaikkea lapsen parhaasta, ja pidän hyvänä, että esimerkiksi isovanhempien tapaaminen voitaisiin nyt sitten jatkossa kirjata näihin sopimuksiin. Samahan koskee tietysti vuoroasumista, mikä on merkittävä edistysaskel nykyiseen, voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Näissä huoltokiusaamistapauksissa ovat usein ongelmana olleet nimenomaan pitkittyneet oikeuskäsittelyt ja toistuvat oikeudenkäynnit. Olisinkin ministeriltä sitä tiedustellut, mitenkä siellä käytännön tuomioistuintasolla pystytään näillä uusilla esitetyillä mekanismeilla nopeuttamaan näitä oikeuskäsittelyitä ja pystytäänkö riittävästi, koska nämä ovat todella pidentäneet huoltajuusprosesseja ja aiheuttaneet ennen kaikkea sitten lapselle kärsimystä ja estäneet hänen mahdollisuutensa olla molempien vanhempien kanssa ja osa heidän elämäänsä.

12.22 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin hyvä, että tämä laki nyt uudistetaan nimenomaan lapsen etu edellä. Täällä useampikin kansanedustaja on todennut, että erossa lapsi menettää usein yhteyden isovanhempaansa, ja aina myöskään tapaamisoikeus sen toisen vanhemman kohdalla ei toteudu.

Minulla olisi kaksi kysymystä ministerille, ensinnäkin liittyen kustannusten jakautumiseen ja siihen, miten ne sitten jaetaan lähivanhemman ja tämän niin sanotun etävanhemman kesken. Elikkä täällä on jo puhuttu siitä, että on kysymys lapsilisistä ja asumislisistä, mutta myöskin ihan käytännön lapsen hoitoon ja elatukseen liittyvistä kustannuksista. Millä tavalla tämä tullaan huomioimaan laissa ja myöskin se, että molemmilla vanhemmilla voi olla hyvin erilaiset tulotasot keskenään?

Sitten toinen kysymykseni liittyy uusperheiden tilanteeseen. Elikkä aika usein siitä ensimmäisestä liitosta syntynyt lapsi saattaa jäädä aika huonoon tilanteeseen uusperheessä, niin että voi vähän kokea, ettei kuulu oikein mihinkään perheeseen. Onko tässä mitään linjauksia tämäntyyppisistä tilanteista?

12.23 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että lapsenhuoltolaki ja laki tapaamisoikeudesta nyt uudistetaan vahvistamaan lapsen etua. Yhteishuoltajuus ja mahdollisuus asua kummankin vanhemmansa luona täsmentyvät nyt laissa.

Tässä keskustelussa on hyvällä tavalla tullut esiin niitä tärkeitä kysymyksiä: väkivalta, vieraannuttaminen. Lapsi tarvitsee ympärilleen jokaisen läheisen ihmisen, vanhemmat, isovanhemmat, muut läheiset ihmiset, ja on tärkeätä, että lakivaliokunta huolellisesti selvittää, ovatko vieraannuttamisen osalta nyt tehokkaat oikeussuojakeinot käytössä, että varmasti lapsen etu tulee huomioitua.

Nyt kun juhlimme Pride-viikkoa, niin haluaisin kysyä ministeriltä, onko tämä laki sellainen, että se ottaa tasaveroisesti huomioon kaikenlaiset perheet ja kaikenlaisissa perheissä asuvat lapset.

12.24 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä asia, että lapsen oikeutta viedään eteenpäin. On paljon semmoisia tapauksia, joista on otettu yh-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

teyttä, joissa lapsia käytetään nimenomaan taisteluvälineenä avioeroriidoissa ja huoltajakysymyksissä. Minusta se on erittäin paha asia, että lapsilta viedään oikeus pois.

Olisin kysynyt ministeriltä vielä semmoista asiaa: kuinka turvataan isovanhempien oikeudet tavata lasta, jos äiti on huoltajana antanut oikeuden omalle äidilleen siitä, että hän katsoo lapsenlapsiaan, ja kieltää sitten toisilta isovanhemmilta oikeuden tavata näitä lapsia, eli mitenkä laki huomioi tällöisen tilanteen?

12.25 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edellisessä puheenvuorossa todettiin, on harmillista, kuinka paljon ihmiset käyttävät koston välineenä omaa lastaan erilaisissa erotilanteissa. Olen itsekin ollut niissä paljon työni vuoksi mukana, ja se on erittäin surullista katsottavaa. Oikeastaan tässä kesän kynnyksellä haluaisin kaikille kuulijoille todeta, että nyt kun kesälomakausi alkaa, niin muistakaa aina, että oma lapsi on se, joka siinä eniten kärsii. Ilmeisesti siinä on tarkoitus vahingoittaa muita, mutta se oma katkeruus pitää unohtaa ja asettaa sen lapsen etu edelle.

Oikeastaan olisin kysynyt tästä periaatteesta, että on molempien vanhempien vastuulla, että lasta suojellaan väkivallalta. Katsoin mediasta sellaista tapausta, jossa isä oli pahoinpidellyt pieniä lapsia ja vauvaakin ja äiti pahoitteli sitä, että isä oli ruvennut kohdistamaan väkivaltaa lapsiin, kun hän ei enää voinut pahoinpidellä äitiä. Miten ministeri vastaa siihen, että eiköhän siinä nimenomaan molemmilla ole se vastuu: toista rangaistaan, ja se, [Puhemies koputtaa] joka sallii pahoinpitelyn... Eikö se ole yhtä huonoa vanhemmuutta, että sinä katsot vierestä, kun lapsia pahoinpidellään? [Puhemies: Aika!] Miten siihen puututaan tässä? [Eduskunnasta: Rikoksen suojelemista!]

12.26 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on aivan erinomainen, ja näyttää siltä, että Sipilän hallitus on todellinen perhehallitus. Tämähän on Suomen historian ensimmäinen valtioneuvosto, jossa on erillinen perheministerikin nimetty. Ja mikäli olen ymmärtänyt oikein, tässä valmistelussa on oikeusministeriön lisäksi ollut myös sosiaali- ja terveysministeriö mukana ja molemmat ministeriöt ovat kulkeneet käsi kädessä. On myös satsattu neuvoloiden eropalveluihin niin, että koskaan ei ajauduttaisi tilanteisiin, joissa täytyy tuomioistuimen ja lastenvalvojien miettiä, mitenkä riita ratkaistaan.

Mutta kysyisin oikeusministeriltä näiden lapsen huoltoa ja tapaamista koskevien riitojen sovittelusta ja sovinnollisesta ratkaisusta. Itse lakimiesurallani olen jonkin verran näitä juttuja hoitanut, ja nehan ovat riipiviä. Täytyy sanoa, että niissä on hyvin vähän juridiikkaa, sehän on pääosin psykologiaa ja sosiaalipuolen asiaa. Itsekin olen ollut mukana joissakin näissä niin sanotuissa Follo-sovitteluissa, ja ainakin itse olen kokenut ne ihan järkevinä ja hyvinä. Miten nyt jatkossa tämän lain aikana tullaan edistämään sovinnollisuutta niin, että tulisi [Puhemies koputtaa] todella sovinto vanhempien välillä, ei tuomiota, [Puhemies: Aika!] joka on kuitenkin pakottava ratkaisu?

12.28 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on kertakaikkisen hyvä ja tervetullut. Pääministeri David Cameron halusi aikoinaan Englannissa teettää tutkimuksen siitä, mitä avioerot tulevat Englannissa maksamaan — summa oli 46 miljardia puntaa. Tämä synnytti laajan keskustelun yhteiskunnassa, olisiko järkevämpää tukea perheitä kuin hoitaa näitä erotilan jälkeen syntyneitä ongelmia. Pyytäi-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

sinkin tässä sellaista näkökulmaa, että mikä on hallituksen tulevaisuuden ajatus siitä, miten perheitä voitaisiin paremmin tukea.

Sitten tämä tapaamisoikeus: kun vanhemmat asuvat eron jälkeen hyvin kaukana toisistaan, niin onko tulossa lisäystä resursseihin, että sosiaalihuollon kautta turvattaisiin se mahdollisuus, että pienituloiset perheet, vaikka etäisyydet ovat pitkät, saisivat erityistukea matkakustannuksiin, jos vanhemmat asuvat kaukana toisistaan, ettei tästä etäisyydestä tule este molempien vanhempien tapaamiseen?

12.29 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on oikeansuuntainen. Tässä halutaan vahvistaa oikeus tavata lapselle läheisiä henkilöitä.

Eduskunnassa meidän tehtävämme on säätää lakeja, sellaisia lakeja, että sitten oikeus toteutuu ja erityisesti lapsen oikeus toteutuu.

Minulle soittaa jatkuvasti eräs isovanhempi. Takana tässä suvussa on erittäin vaikea avioero, ja hänen oma tyttärensä on sitten myöhemmin menehtynyt. Tämä isä sitten kosta edelleen niitä vanhoja riitoja niin, että ei anna tämän isovanhemman tavata lasta ollenkaan. Eli tässähän ei ole sitten enää tässä vaiheessa kysymys vakiintuneesta suhteesta, mutta varmasti tämä lapsi hyötyisi siitä, että saisi hänen rakastavaa isovanhempaansa tavata. Millä tavalla tämä esitys nyt huomioi hänet?

12.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todella hyvä lakiesitys, tästä ministeri ansaitsee kiitoksen. Erityisen iloinen minäkin olen siitä, että tässä lakiesityksessä huomioidaan myös isovanhemmat.

Olen jutellut useammankin isovanhemman kanssa, jotka ovat lasten vanhempien avioeron johdosta joutuneet täysin erilleen lapsenlapsista, vaikka siihen saakka heillä on ollut hyvin tiivis ja lämmin suhde. Kriisin keskellä olevat aikuiset eivät aina muista huomioida, miten tärkeä lasten ja isovanhempien, serkkujen tai muiden sukulaisten suhde voi olla molemmille osapuolille, ja tietysti kaikkein tärkeintähän on lapsen etua ajatella. Nyt tässä lakiesityksessä korjataan tätä vakavaa epäkohtaa.

12.31 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kiitosta on annettava silloin, kun on kiitoksen paikka, ja nyt on ehdottomasti kiitoksen paikka: Kiitos ministerille tästä lakiesityksestä. Tämä on ehdottomasti edistysaskel lasten oikeuksien näkökulmasta, ja tämä valmistelu on ollut minun mielestäni poikkeuksellisen avointa ja laajaa. Kiitosta siitä on kyllä ehdottomasti annettava.

Ehkä, kun tämä koko ajatus tässä on vahvistaa nimenomaan lapsen oikeutta niihin hänen omassa elämässään tärkeisiin, hänelle itselleen rakkaisiin ihmisiin, kiinnittäisin huomiota vähän samaan asiaan kuin edustaja Karimäki. Tämä laki ehdottomasti ja selvästi parantaa lapsen oikeuksia, mutta kysyisin kuitenkin vielä tästä sosiaalisten vanhempien oikeudesta. Ymmärsin, että tämä työryhmä, joka tätä oli alun perin valmistellut, oli esittänyt mahdollisuutta sopia lapsen ja sosiaalisen vanhemman tapaamisoikeudesta, jota nyt ei kuitenkaan tässä esityksessä ole. Tiedustelin ministeriltä: mikä syy tähän on?

12.32 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On helppo yhtyä näihin kiittäviin puheenvuoroihin ja tähän lakiesitykseen noin yleisesti. On hyvä, että huomioidaan esimerkiksi se, että lapsella voi olla monta tärkeää ihmistä elämässään.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Se, mitä tässä tehdään, on kuitenkin tavallaan korjaus mahdollisesti jo sattuneeseen tilanteeseen. Tietenkin siihen, miksi päädytään erotilanteeseen, on monta syytä. Siksi on tietenkin tärkeää, että on perhepalveluja tarjolla, että neuvolat tunnistavat ongelmia.

Toinen asia, joka tähän myöskin oleellisesti liittyy ja joka liittyy nimenomaan erotilanteeseen, siihen miten huoltajuutta siinä määritellään, on se, miten vanhempien roolit perheen sisällä jaetaan. Tutkimusten pohjalta sillä, että isä on ottanut vanhempainvapaat käyttöönsä, että hän on käyttänyt oman osuutensa niistä, on suora korrelaatio siihen, mikä on todennäköisyys, että isä saa lastensa huoltajuuden. Tässä yhteydessä tämä [Puhemies koputtaa] on otettava huomioon, on keskusteltava tästäkin, ja siksi perhevapaiden uudistaminen olisi tästäkin näkökulmasta [Puhemies koputtaa] äärimmäisen tärkeä asia.

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä viisi vastauspuheenvuoroa, ja ne ovat edustajille Sarkomaa, Sarkkinen, Tolppanen, Mäkipää ja Hoskonen. Sen jälkeen sitten ministeri vastaa.

12.33 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt näin kesän korvilla arvosana oikeusministerille on kiitettävä. Tämä on mittava loikka lasten oikeuksien parantamiseksi ja sen, että me muutamme meidän lainsäädäntöä niin, että siinä tunnistetaan erilaisten perheiden tarpeet. Meidän on modernisoitava meidän lainsäädäntöä, että me näemme, että perheet ovat erilaisia mutta samanarvoisia. Vaikka vanhempien parisuhde päättyy, vanhemmuus ei pääty. Vanhemmuutta on tuettava. Vuoroasumisen säädökset ovat lämpimästi tervetulleita. Tässä on monta hyvää kohtaa.

Täällä on hyvin nostettu esille, että sosiaaliturvuudistuksessa, joka toivottavasti on seuraavan vaalikauden iso, mittava hanke, on myöskin etsittävä keinoja, miten esimerkiksi vuoroasumisessa sosiaaliturvaa voitaisiin jakaa, esimerkiksi lapsilisiä, niin kuin Ruotsissa tehdään. Mielestäni tämä on hyvä seuraava askel.

Arvoisa puhemies! Sanon, että monissa perheissä ollaan tätä lakia odotettu. Monesti meihin edustajiin ollaan oltu yhteydessä sanoen ”miksette tee lainsäädäntötasolla mitään?”. Esimerkiksi nyt tämä vanhempien velvollisuus huolehtia, että lapsen ihmissuhteet [Puhemies koputtaa] säilyvät läheisiin, esimerkiksi isovanhempiin, [Puhemies: Aika!] on todella lämpimästi tervetullut. Paljon kiitoksia!

12.34 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiuudistus on erittäin tervetullut, kun yhteiskuntakin ympärillä on muuttunut. Kiitoksia ministerille tästä erinomaisesta lakiesityksestä.

Lain keskiössä tulee olla lapsen etu, lapsen oikeus ylläpitää suhdetta lähimmäisiinsä ja tulla suojelluksi väkivallalta, lapsen oikeus tulla kuulluksi. Ensisijaista on lapsen etu, mutta tärkeää on vahvistaa myös sitä, että huoltajilla, isovanhemmilla ja muilla läheisillä on oikeus ylläpitää suhdetta lapseen. Kuitenkin lapsen edun on oltava ensisijainen myös tapamisoikeudesta päätettäessä.

Arvoisa puhemies! Vuoroasumismallin tunnustaminen ja helpottaminen on erittäin tärkeää, sillä se on jo nyt normaali käytäntö monissa perheissä. On tärkeää, että se tunnustetaan myös lain tasolla. Kun vuoroasumisesta säädetään laissa, niin myös sosiaaliturvitilanteet olisi huomioitava, niin kuin täällä on tuotu esille.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Arvoisa puhemies! Kiitän myös siitä, että vanhemmuuden etukäteinen tunnustaminen tulee mahdolliseksi avopareille. Avopareilla tulisi olla sama asema kuin aviopareillakin. Toki siihen ei [Puhemies koputtaa] vielä aivan tällä lakiesityksellä päästä.

12.36 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elatusmaksut ovat asia, joka on tällä hetkellä niin, että se on maksajalle meno mutta maksun saajalle tulo. Maksajalle sitä ei lasketa vähennyskelpoisena menona, mutta sille, joka sen maksun saa, se on tuloa, ja se vaikuttaa muun muassa mahdollisiin sosiaalietuuksiin. Tähän saakka maksaja on ollut se, jonka osoitteessa lapsi ei ole kirjoilla. Nyt kun lapsi lakisääteisesti voi olla vuoroviikoin jommankumman vanhemman luona, niin toivoisin, että tähän asiaan tulisi parannus, samoin kuin siihen, että tällä hetkellä lapsilisät tulevat vain yhteen osoitteeseen, vaikka lapsi faktisesti olisi kahdessa osoitteessa. Tämä tekee hyvin usein sille niin sanotulle lapsettomaksi jääneelle vanhemmalle tilanteen aika mahdottomaksi pitää lasta taloudellisten syiden takia tasavertaisesti omassa kodissaan verrattuna siihen, että hän olisi sen vanhemman kotona, [Puhemies koputtaa] jonka luona lapsi on kirjoilla.

12.37 Lea Mäkipää sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän myös, että tämä lakiesitys on hyvä.

Täällä esityksessä sanotaan, että lapsen virallisen asuinpaikan määräytyminen on tietysti merkittävä asia. Yhteiskunnan palvelut suoritetaan sen mukaan, kumman vanhemman luona väestötietojärjestelmän mukainen asuinpaikka on. Lakiin ehdotetaan säännös, että kumpi kodeista kirjataan lapsen viralliseksi asuinpaikaksi. Kysyn: mitä sitten tapahtuu, jolleivät vanhemmat voi päättää, kumman luona on se virallinen asuinpaikka? Niin kuin täällä on sanottu, kun vuoroin asutaan toisen vanhemman luona ja sitten toisen, niin niitä kustannuksia tulee molemmille, ovat kysymyksessä asumistuet, koulujärjestelyt ynnä muut.

Mutta vielä painottaisin sitä, että lapsen kannalta on myös erittäin ongelmallista silloin, kun toinen vanhemmista ei halua pitää yhteyttä ja lapsi sitä kaipaa, mutta siihen ei tietysti voi puuttua. Kysyisin sitä.

12.38 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomainen asia, että tämä laki on saatu tänne eduskuntaan, ja kiitoksia siitä ministerille ja ministeriön virkamiehille ja tietenkin myös kaikille niille eri instansseille, jotka ovat osallistuneet tämän lain valmisteluun ja hyvän lain tänne saattamiseen — kiitoksia siitä.

Se on tärkeää, että pienen lapsen puolelle yhteiskunta asettuu selkeästi, ja lapsella todellakin pitää olla oikeus tavata molempia vanhempiaan ja isovanhempiaan. Kaikki me sen tiedämme perinteistä tai, sanotaan, vanhaan hyvään aikaan eläneinä, että siellä äidillä ja isällä oli iso merkitys ja isovanhemmilla aivan yhtä iso merkitys. Tämä yhteys on valitettavasti meidän yhteiskunnassamme katkennut, ja tällaisten henkilökohtaisten nautintojen ja erilaisten viihdykkeiden maailmassa se pieni lapsipoloinen pyrkii jäämään aina sinne jonon viimeiseksi. Sitten syntyy tilanteita, joissa voi olla kuudet seitsemät lapset eikä tiedä, kuka on kenen isä tai kuka kenen äiti. Tämän takia tämä laki on kuitenkin erittäin hyvä tähän yhteyteen, ja toivoisin ja korostan kuitenkin sitä, että jokaisen isän ja äidin tulee omassa maailmassaan miettiä, että kun lapsia on maailmaan saattanut, niin niistä vastuu pitää aina kantaa ihan [Puhemies koputtaa] sen perinteen mukaan niin kuin aina on ollut.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Häkkänen paikalta, enintään 3 minuuttia.

12.39 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia vähän laidasta laitaan -kysymyksistä ja tietysti kiittelyistä. Minä uskon, että jo tämän hankkeen lainvalmistelu kertoo siitä, että kun se on tehty huolella varsin perusteellisesti eri näkökulmia avaten — meidän virkamiehemme ja minä olemme käyttäneet koko hankkeeseen erittäin paljon aikaa nimenomaan niin, että on tavattu tasapuolisesti eri järjestöjen edustajia, niin miehiä kuin naisia, eri järjestöjen toimijoita, yksittäisiä kansalaisia on paljon kuultu, yksittäisiä vähän ikäviäkin kohtaloita ja tarinoita tästä — niin on valistunut se käsitys, että tässä pitää olla äärimmäisen, äärimmäisen tarkkana kaikissa näissä muutoksissa.

Ehkä tästä isosta kuvasta sanon vain sen, että meillä lapsi- ja perheoikeuden peruseriaatteet kyetään nyt pikkuhiljaa muuttamaan siihen suuntaan, että kun perheoikeus aikaisemmin on lähtenyt siitä, että perheessä tietty henkilö ylhäällä päättää, vielä aiemmin mies on päättänyt, asioista, niin vuosi vuodelta on viety niitä siihen suuntaan, että yhä enemmän pariskunta on tasavertainen ja itse asiassa lapsella on kiistattomat itsenäiset oikeudet, vaikka onkin perheensä vanhempien huoltajuudessa. Eli me viemme tätä nyt myös tällä lailla järkevämpään suuntaan, että myös lapsella on tiettyjä itsenäisiä oikeuksia ja nimenomaan oikeudet vanhempiin ja yhteiseen huoltajuuteen ja erityisesti muihin läheisiin ihmisiin, joihin on jo syntynyt erityinen kiintymyssuhde, ja tämä voidaan tarvittaessa tuomioistuimen ratkaisulla ja uhkasakkojen täytäntöönpanolla toteuttaa jatkossa paremmin. Mutta se ei mene niin kuin vanhassa perheoikeuden mallissa, että jollain muulla on lapseen pelkästään oikeuksia. Eli isovanhemmilla ei ole lähtökohtaista oikeutta, vain jos on jo syntynyt erityisen läheinen suhde ja se on lapsen edun kannalta tärkeä. Tämä on lapsioikeuden ydinperiaate.

Sitten etuuksien jakautumisesta eli siitä, voidaanko vuoroasumista tosiasiallisesti toteuttaa. Meillä on jo käynnistetty Annika Saarikon kanssa työryhmä siitä, miten käytännössä voidaan lapsilisät ja muut jakauttaa niin, että ei synny käytännön arjessa ongelmia, miten vaikka koulukuljetus vuoroasumisessa käyttäytyy tai tiettyjen etuuksien jakautuminen, koska sitten kun niitä kustannuksia joudutaan ex-pariskunnan välillä mukamas vapaaehtoisesti tasaamaan, niin siitä ei yleensä tule kovin helppoa. Elikkä meillä on tämä prosessi käynnissä. Se vaatii erityisesti lapsilisän osalta ja tiettyjen muitten palvelujen osalta vielä justeraamista, mutta työ on käynnissä. Ja viime kädessä nämä arjen käytännön yksityiskohdat ovat ne, mitkä ratkaisevat sitten, toimiiko tämä.

Väkivallan uhan huomioiminen on jo nyt tuomioistuinten velvoitteessa. Nyt tällä lailla lisätään vielä velvollisuutta ottaa väkivallan uhka huomioon. Tapaamisia voidaan jatkossa järjestää valvottuina tai tuettuina, jos on väkivallan uhkaa, eli niitä on vielä lisätty sinne.

No, sosiaalisen vanhemman tapaaminen: Tässä on kyse siitä, että erityisen läheiseen ihmiseen voidaan jatkossa vahvistaa tapaamisoikeus. Se, mikä on erityisen läheinen ihminen, jää viime kädessä tapauskohtaisesti ratkaistavaksi. Mekään emme halunneet sitä tarkkaan rajata tässä, koska lapsella voi olla erilaisissa statuksissa olevia erityisen läheisiä ihmisiä. Eli tälläkin otetaan huomioon tätä monimuotoiset perheet -kysymystä.

Ennaltaehkäisy [Puhemies koputtaa] ja tämä iso kuva: lapsi- ja perhepalvelut on yksi iso tärkeä osuus, jolla koetetaan ennaltaehkäistä, että perheet eivät ajaudu kriiseihin, mutta viime kädessä ei yhteiskunnan palveluillakaan pystytäkään estämään sitä, jos vaikka rakkaus loppuu tai muuta. Eli meillä pitää olla oikeusministeriön pelisääntöjen kova puoli kunnossa koko ajan niitä riitatilanteista varten.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Loppuun sanon, että onpa mukava tämä kevätkausi päättää näin hyvällä lakiesityksellä kuin täältä salista tulee palautetta. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään puhujalistaan. Edustaja Kiuru Pauli aloittaa — olkaa hyvä.

12.43 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin vielä kiitos ministeri Häkäselle tästä hallituksen esityksestä, jota on odotettu, ja kiitos samassa yhteydessä myös edustajakollegoille. Tässä on moni edustajakollega ollut aktiivinen, ja ihan muutaman nimen haluan mainita: Juho Eerola ja Kari Uotila sieltä vasemmalta reunalta, Kari Tolvanen kokoomuksesta ja moni muu. Tätä työtä on tehty pitkään.

Itse kun viime vaalikaudella tulin tänne, ILA eli Isät lasten asialla otti yhteyttä, ja he halusivat keskustella, ja toki otin heidät vastaan. Tiesin, että eroja on paljon, mutta kuultuani heitä yllätyin tästä erojen määrästä. Noin puolet liitoista päättyy eroon, kolmisenkymmentätuhatta vuodessa, ja noin 10—20 prosentissa tapauksista lapset joutuvat sitten ongelmaliisiin tilanteisiin, joissa on huoltokiusaamista, vieraannuttamista ja näin pois päin, ja kun lainsäädäntö on vuodelta 83 tai 84, niin se ei niihin tilanteisiin oikein enää kyennyt vastaamaan riittävällä tehokkuudella.

Kuten ministeri sanoi, kaikessa tässä lainsäädännössä mennään lapsen etu edellä. Juuri näin sen pitää olla.

Näihin erotilanteisiin liittyy monenlaisia ongelmia. Tämä vierannuttaminen on yksi. Sitten toinen on tapaamisoikeussopimusten noudattamatta jättäminen, erilainen ajanpeluu, oikeusprosessit, joilla halutaan pelata aikaa ja pitkittää ja sitten myöhemmin käyttää tätä vieraannuttamistilannetta hyväksi. Näihin liittyy erilaisia huoltokiusaamisnäkökulmia ja liittyy manipulointia, joka voi kohdistua viranomaisiin. Vaikka he ovat koulutettuja, taitavalta manipuloinnilla ja harhaan johtamisella ja suoranaيسella valehtelulla voidaan antaa tilanteesta hyvinkin erilainen kuva kuin mitä se todellisuudessa on. Ja kaikkein ongelmallisimpia ja surullisimpia ovat tietysti tilanteet, joissa lasta manipuloidaan niin, että hän kääntyy jompaakumpaa vanhempaansa vastaan ja haluaa sen jälkeen ikään kuin kiistää tämän läheisyyden ja vanhemmuuden roolin.

Lakihan on tietysti sukupuolineutraali, ja näin tämä asia pitää tulkita. Fakta on tietysti se, että erotilanteissa ehkä miehet ovat, ja ovatkin, joutuneet aika paljon useammin vähän niin kuin altavastaajan asemaan.

Tässä laissa täsmennetään huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia. On muun muassa velvollisuus ilmoittaa muuttoaikoistaan. Tuomioistuimella on oikeus päättää, että lapsi voi tai lapsen tulee asua vuorotellen molempien vanhempiensa luona. Ja kuten ministeri Häkkänen tässä totesi, elatuslaissa, lapsilisissä ja koulukuljetuksissa nämä kulukysymykset tullaan huomioimaan nykyistä tarkemmin.

Isovanhempien roolista on tässä monessa puheenvuorossa hyvin mainittu, ja todellakin, niin kuin ministeri sanoi, myös muut erityisen läheiset henkilöt voidaan huomioida. Tässä on ihan inhimilliset tekijät. Kun ajatellaan, että lapsi on vaikka kolme vuotta ollut isovanhemman hoidossa ja sitten tulee ero ja jos siinä tilanteessa sitten pyritään katkaisemaan ja katkaistaan suhde kokonaan tähän läheiseen henkilöön, niin se on lapselle erittäin traumaattista, ja tällaista ei saisi tapahtua.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Tämä on erittäin hyvä lakiesitys. On hienoa, että tämä yhdistää hallituspuolueita ja oppositiopuolueita, ymmärsin näin. Tämä hallituksen esitys todistaa myös sen, että kansalaisvaikuttamisella on merkitystä. Isät lasten asialla on tehnyt tässä ison työn.

Pientä tarkennusta toivon vielä lakivaliokunnassa tähän vieraannuttamisasiaan, voidaananko sitä ottaa mukaan ihan pykälätasolla. Esimerkiksi Brasiliassa on hyvinkin tarkkaan määriteltä, että se on siellä pykälissä ja siitä on sitten omat sanktiot, jos siihen syyllistytään.

Näillä sanoilla toivotan hyvää valiokuntakäsittelyä ja tarkennusta tähän vieraannuttamisasiaan, mikäli mahdollista. — Kiitos.

12.49 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvä, mutta ei niin hyvä, etteikö sitä voisi vielä parantaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevaa lakia. Esitys on erittäin tärkeä ja ajankohtainen, itse odotin sitä yli 35 vuotta. Tämä täydentää hyvin aikaisempia lakeja, nimenomaan lapsen näkökulmasta. Yhteiskunnassa vanhemmuusroolit ovat muuttuneet. Nykyään on tavallista, että molemmat vanhemmat osallistuvat aktiivisesti ja tasapuolisesti lapsen elämään myös avioeron jälkeen. Tämän tulee heijastua myös lainsäädäntöön.

Vieraannuttaminen toisesta vanhemmasta on edelleen arkipäivää monen lapsen kohdalla. Siinä toinen vanhemmista pyrkii vaikuttamaan lapsen ja toisen vanhemman väliseen vuorovaikutukseen esimerkiksi estämällä lasta tapaamasta omaa isäänsä tai äitiänsä. Vieraannuttamisessa tyypillisiä keinoja ovat mustamaalaaminen, isän tai äidin tapaamisten kieltäminen tai kontrolloiminen. Vieraannuttaja pyrkii samalla manipuloimaan lasta ja antaa tälle väärän mielikuvan toisesta vanhemmasta. Vieraannuttaminen voi ulottua myös isovanhempiin ja muihin sukulaisiin. Tämähän on lapsen etu? Mielestäni se on henkistä väkivaltaa, jonka pitäisi olla rangaistavaa. Sen pitäisi myös näkyä voimakkaammin tässä hallituksen esityksessä.

Lapsi oppii vieraannuttamisen myötä, että perheenjäseniin ja ylipäänsä muihin ihmisiin ei tarvitse suhtautua kunnioittaen ja myötätuntoisesti, vaan heitä voi ja saa haukkua ja mitätöidä. Tämänhän toinen vanhemmista on hänelle juuri opettanut. Riitaisan avioeron jälkeen on helppo hautoa kosta oman lapsen kustannuksella. Vieraannuttaja voi olla lisäksi myös isovanhempi tai joku muu läheinen ihminen, joka on lapsen elämässä laajasti mukana. Tähän on vielä vaikeampi puuttua.

Vanhempien ero koskettaa tälläkin hetkellä vuosittain noin 30 000:ta lasta. Näistä alioikeuksissa käsitellään huoltoriitoina noin 2 000 kappaletta vuodessa. Monesti ollaan huolissaan siitä, kuka saa perheen koiran elätettäväkseen ja hoidettavakseen, mutta samalla vieraannutetaan lapsi toisesta vanhemmasta. Mielestäni eläimen ja ihmisen oikeudet ovat kaukana toisistaan, vaikka koiratkin tärkeitä perheessä ovat — ainakin minulle.

Hallituksen esityksen tavoitteet ovat erinomaiset, eli keskeisin tavoite on parantaa lapsen edun toteutumista lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa. Tavoitteena on myös saattaa lapsenhuoltolaki ajan tasalle niin, että se vastaa yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia ja oikeuskäytäntöä. Lisäksi esityksen myötä pyritään vahvistamaan lapsen osallisuutta häntä koskevien asioiden käsittelyssä ja tehostamaan lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvien asioiden oikeuskäsittelyä. Nämä ovat ehdottomasti eteenpäinvietäviä asioita nimenomaan lapsen näkökulmasta ja lapsen etua ajatellen.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Kuten esityksessäkin mainitaan, lapsen huollossa on keskeistä turvata lapsen ja hänen vanhempiansa väliset ihmissuhteet. Tärkeää on huolehtia myös läheisten ihmissuhteiden säilymisestä erotilanteessa esimerkiksi isovanhempiin, sisaruksiin ja muihin läheisiin. Mielestäni juuri isovanhempien osuus jää tässä esityksessä liian keveäksi ja sitä tulee vahvistaa. Isovanhemmat tulee mainita tässä laissa ihan erikseen. Mielestäni maininta, että huoltajilla on nimenomainen velvollisuus vaalia lapselle tärkeitä ihmissuhteita, ei riitä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vanhemmalle velvollisuus ilmoittaa etukäteen toiselle vanhemmalle aikomuksestaan muuttaa asuinpaikkaansa, jos muutolla on vaikutusta lapsen huollon tai tapaamisoikeuden toteutumiseen. Mielestäni tämä on erinomainen ehdotus. Samalla voitaisiin taata, että koululainen saa tasapuolisesti koulukyydin molempien vanhempien luota kouluun, mikäli molemmat vanhemmat asuvat saman kunnan alueella ja lapsi asuu vuorotellen molempien vanhempien luona. Näin on tehty muun muassa Rääkkylän kunnassa.

Mielestäni myös lapsilisä tulisi maksaa molemmille vanhemmille erikseen, mikäli lapsi asuu molempien vanhempien luona. Se olisi sitä kuuluisaa tasa-arvoa.

Esityksessä ehdotetaan myös uutta sääntelyä, jonka mukaan mies tulisi isyyden vahvistamisen jälkeen suoraan lain nojalla äidin ohella lapsen huoltajaksi, jos hän on tunnustanut isyyden ennen lapsen syntymää. Mielestäni tämä on erinomainen muutos.

Olen tavannut elämässäni erittäin väkivaltaisia isiä ja äitejä. He voivat kuitenkin olla hyviä vanhempia, ja omat lapset ovat heille rakkaita, myös silloin, kun he itse ovat vankilassa. Myös heille on taattava mahdollisuus tavata omia lapsiaan.

Lapsen kannalta merkittävänä ongelmana ovat sellaiset tilanteet, joissa toinen vanhempi ei halua pitää lainkaan yhteyttä lapseensa tai jättää vahvistetun tapaamisoikeuden käyttämättä. On hyvä, että esityksen myötä ei ole kuitenkaan tulossa niin sanottua tapaamispakkoa sakon uhalla, koska se ei olisi välttämättä lapsen edun mukaista.

12.54 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssämme on hallituksen esitys lapsenhuoltolain uudistamisesta. Kiitos ministeri Häkkäselle lakiesityksen perusteellisesta valmistelusta ja siitä, että esitys on tehty lapsen etu vahvasti edellä. Näin on kunnioitettu myös YK:n yleissopimusta lasten oikeuksista.

Uudistuksen tavoitteena on lapsen edun toteutuminen lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevilla asioilla. Lapsenhuoltolakia päivitetään nyt vastaamaan yhteiskunnassa ja perhe-elämässä tapahtuneita muutoksia sekä vahvistamaan lapsen edun toteutumista avio- ja avoerotilanteissa.

Nykyinen lapsenhuoltolaki on vuodelta 1983, jonka jälkeen lakiin on tehty useita pienempiä muutoksia. Tarve kokonaisvaltaiselle uudistukselle on kuitenkin ollut aivan ilmeinen. Lapsen ja hänen vanhempiansa välisillä suhteilla on keskeinen merkitys lapsen tasapainoiselle kehitykselle ja hyvinvoinnille. Turvallinen ja välittävä koti on lapsen tulevaisuuden kannalta korvaamattoman tärkeä asia.

Hallituksen esityksessä korostetaan huoltajien velvollisuutta vaalia lapselle läheisiä ihmissuhteita, myötävaikuttaa sovittujen tapaamisoikeuksien toteutumiseen sekä suojella lasta väkivallalta.

Uudistuksella lakiin lisätään mahdollisuus sopia vuoroasumisesta. Tällä hetkellä erotilanteissa lain näkökulmasta jompikumpi vanhemmista on aina niin sanottu etävanhempi. Tämä on koettu epäoikeudenmukaiseksi tilanteissa, joissa vanhemmat tosiasiallisesti jaka-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

vat keskenään lapsen huoltajuuden. Väestötietojärjestelmän näkökulmasta jommankumman vanhemman osoite merkitään kuitenkin jatkossakin lapsen viralliseksi asuinpaikaksi.

Nykylain mukaan lapsen tapaamisoikeus voidaan vahvistaa vain lapsen ja tämän vanhemman välille. Näin ollen esimerkiksi lapsen ja isovanhemman välistä tapaamisoikeutta ei ole ollut mahdollista vahvistaa, ja tässä on ollut selvä epäkohta lainsäädännössä. Lähetekeskustelussamme olevan esityksen mukaan vanhempien velvollisuus on jatkossa pitää yllä ja vahvistaa kaikkia lapselle tärkeitä ihmissuhteita, siis myös suhdetta isovanhempiin.

Isovanhempien lisäksi jatkossa myös lapsen ja muun hänelle erityisen läheisen henkilön välille voidaan vahvistaa tapaamisoikeus. Henkilön ei ole välttämätöntä olla lapsen sukulainen.

Tapaamisoikeutta vahvistettaessa otetaan aina huomioon lapsen etu. Lapsenhuoltolain uudistus parantaa lapsen edun toteutumista huoltajuus- ja tapaamisoikeusasioista päätettäessä. Lisäksi lapsen oikeutta saada äänensä kuuluville ja osallistua häntä itseään koskaan päätöksentekoon vahvistetaan. Lapsen mielipidettä kuultaessa otetaan tietenkin aina huomioon tämän ikä ja kehitystaso.

Molempien vanhempien velvollisuutta huolehtia lapselle tärkeiden ja läheisten ihmissuhteiden ylläpidosta korostetaan, mikä on erittäin hyvä asia. Toisen vanhemman pyrkimystä yrittää vieraannuttaa lasta toisesta vanhemmasta tai jostakin lapselle tärkeästä muusta ihmisestä pyritään ehkäisemään nimenomaisin säädöksin.

Lasta ei tule missään tilanteessa käyttää vanhempien välisten erimielisyyksien välikappaleena. Lapsen edun mukaista on, että lapsella on oikeus pitää yllä ja vahvistaa kaikkia hänelle tärkeitä ihmissuhteita.

Vanhempien tehtävänä on tukea lapsen tasapainoista kehitystä ja kasvua. Lainsäätäjän tehtävänä on auttaa perheitä tässä tärkeässä kasvatustyössä. Perheitä on erilaisia, ja niin on myös huoltajuustilanteita. Lainsäädännön on perustuttava siihen, että lapsen etu asetetaan aina ja kaikissa tilanteissa päätöksenteon lähtökohdaksi.

Tämä lakiesitys ansaitsee tästä erityisen suuren kiitoksen, että se tuo lainsäädäntöä ansiokkaalla tavalla vastaamaan tämän päivän vallitsevaa todellisuutta.

Lisäksi on tärkeää, että valiokunnan käsittelyssä vielä pohditaan näitä yksityiskohtia ja tulevaisuudessa ensi vaalikaudella sosiaaliturvan uudistamisen yhteydessä voidaan sitten katsoa tämän sosiaaliturvan jakamista erotilanteissa.

13.00 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tärkeä ja hyvä lakiesitys, joka on tullut tarpeeseen. Yhteiskunta on muuttunut, ja perhetilanteet ovat nykyään erilaisia, monimuotoisia, ja se asettaa myös lasten huoltajuuteen liittyen erilaisia haasteita.

Siihen liittyen vuoroasumisen huomioiminen on ensiarvoisen tärkeää myös, että meille tulee siihen lakiin myöskin selkeät pykälät, miten se käytännössä tehdään ristiriitojen välttämiseksi. Erityisen huomioitavaa on myös oikeudenkäynnin nopeuttaminen riita-asioissa. Koska tällä hetkellä riita-asioissa joudutaan odottamaan käräjäoikeuden päätöstä suhteettoman kauan ja ne tilanteet ovat perheissä raskaita sekä lasten osalta että vanhempien osalta, tämä on selkeä parannus, samoin yhteydenpito isovanhempiin ja muihin läheisiin. Se on raastavaa erossaoloa silloin, kun on oltu läheisen ihmisen kanssa tekemisissä ja yhtäkkiä hän katoaa elämästä.

Lapsen äänen kuuluminen on tärkeää kaikissa meidän yhteiskuntamme tilanteissa ja olosuhteissa, että me ajattelempa asioita lapsen näkökulmasta ja myös tässä laissa niin, että kun mietitään myöskin niitä yksityiskohtia, mietitään ne niin, että lapsen etu tulee huo-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

mioitua, ja myöskin, kun on tapaamisoikeuteen ja huoltajuuteen liittyviä asioita, että me aina ajattelemme sitä, mikä on sen lapsen etu, ettei se jää vanhempien oikeuksien alle.

Sitten minä nostaisin vielä esille tämän kohdan väkivallasta. Tällä hetkellä voimassa oleva lapsenhuoltolaki ei sisällä velvollisuutta suojella lasta väkivallalta. Sitä tässä laissa nyt ehdotetaan täsmennettäväksi säätämällä huoltajien velvollisuudesta suojella lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Tällä ehdotuksella toteutetaan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 19 artiklan mukaista velvoitetta ryhtyä muun muassa kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin toimiin, jotta suojellaan lasta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta silloin, kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa. Tämä on tärkeä kohta, että se nostetaan tänne lakiin. Se koskee sitä, mitä väkivaltaa lapsi kokee perheessä, on se sitten häneen itseensä kohdistuvaa tai muuhun perheenjäsenen kohdistuvaa väkivaltaa. Väkivalta ei ole pelkästään ruumiillista, vaan vanhempien periaatteessa pitää suojella myöskin kaikelta muulta väkivallalta, mitä lapseen kohdistuu. Jos ajatellaan esimerkiksi, mitä digitaalisten välineiden kautta tulee, vanhempien velvollisuus on suojella lasta. Tästä varmaan tulee paljon semmoisia yksityiskohtia, mitä sitten valiokunnissa mietitään myöskin, että mitkä ovat ne rajat.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiluonnos otetaan ilolla vastaan, ja se tulee tarpeeseen. Lähökohtana ovat nimenomaan lapsen tarpeista lähtevät lapsen huoltoon tehtävät muutokset.

13.04 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Todella tämä laki on erittäin tarpeellinen. Tällä hetkellä Suomessa oleville lapsille, joilla ei ole oikeutta toiseen isovanhempaan tai tavata serkkujaan tai jotakin muuta, tämä on ihan tarpeellinen laki, mitä tehdään. Minusta on, mitenkö sitä sanoisi, aika kummallista tai aika huolestuttavaa, että meillä on semmoisia vanhempia, jotka käyttävät lapsen etua aseena toista puolisoa kohtaan tai sitten muita kohtaan. Siksi minä haluaisin täällä kertoa yhden esimerkin, mihinkä on ajauduttu tilanteessa, missä käytetään lapsia aseina toisia isovanhempia kohtaan.

On semmoinen tilanne, että äiti ei kyennyt hoitamaan lapsia ja isä hoiti lapset ja meni monta kuukautta ilman, että äiti olisi edes käynyt tapaamassa heitä, ja kun isä menehtyi, niin sen jälkeen äiti määräsi oman äitinsä huolehtimaan näistä lapsista ja esti isän vanhempia tapaamasta näitä lapsia ja jopa esti serkkuja tapaamasta heitä. Ja kun sosiaalihuollon kanssa käytiin keskustelua, että mitenkö tähän voidaan hakea muutosta, niin yritettiin lakiteitse saada muutosta tähän tapaamisoikeuteen, ja ainut, mikä tuli oikeudessa, oli se, että isän äiti sai valvotussa tilassa katsoa yhden tunnin viikossa. Kyllä se tuntui niin karnealta, kun tunsin vielä ne ihmiset, että kuinka huolehtivaisia he olivat lapsenlapsistaan, ja kun äiti oli tämän sorttinen, ettei pitänyt millään tavalla huolta siitä asiasta. Nyt on vieraannutettu monta vuotta isän vanhempia pois näistä omista lapsenlapsistaan. Minusta tässä kohdassa vielä jonkunlaista lain tarkennusta varmaan tarvitaan. Itse olen kyllä kertonut ministerille tämän tilanteen, mikä se on ollut siellä, ja minusta on hyvä, että näihin asioihin on puututtu ja tämä laki kuitenkin menee eteenpäin.

Mutta se, mihin haluaisin vielä tarkennusta, on se, että isovanhempien oikeutta tavata lapsenlapsiaan ja huolehtia heistä tarkasteltaisiin vielä enempi ja huolehdittaisiin siitä, että he pystyisivät hoitamaan näitä lapsenlapsiaan ja se olisi tasapuolista. Ja sosiaaliviranomaisille annettaisiin oikeus sitten määrätä tämä, niin että he saisivat tämän tehtävän hoitaakseen.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

13.08 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Lakiesitys lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta käsittelee tärkeitä, lapsen jokapäiväisen elämän hyvinvointia edistäviä ja lasten ja vanhempien välisiä pysyviä suhteita turvaavia seikkoja. Vuoden 2016 tilaston mukaan noin 40 prosenttia suomalaisista avioliitoista päättyi avioeroon. Eroon päättäneistä ensimmäisistä avioliitoista noin puolet oli kestänyt alle kymmenen vuotta. Vanhempien ero koskee näin suuresti myös lapsia, jotka ovat vielä päiväkoti- tai kouluikäisiä. Heidän asumisestaan, välimatkojen kulkemisestaan ja muusta arjestaan on eron yhteydessä päätettävä. Aina eivät erokriisin keskellä elävät vanhemmat tähän pysty niin, että lapsi voisi säilyttää läheiset suhteet molempiin vanhempiin, vaan syntyy tilanteita, joissa lapsen asuminen ja tapaamisoikeudet on ratkaistava tuomioistuimessa.

Lapsen asumisen ja tapaamisoikeuksien harkinnan täytyy aina pohjata siihen, mikä on lapsen ensisijainen etu. Lapsen edun harkinnassa on otettava huomioon lapsen ikä ja kehitystaso, ja lapsen mielipidettä on kuunneltava häntä itseään koskevilla ratkaisuisilla. Lapsen edun toteutumisesta huollosta ja tapaamisesta on tarkasteltava muun muassa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 8 artiklan perusteella, jossa todetaan, että lapsella on oikeus säilyttää sukulaissuhteensa. Edelleen saman sopimuksen 9 artiklassa sanotaan, että erossa asuvalla lapsella on oikeus säännöllisiin tapaamisiin ja yhteydenpitoon molempien vanhempien kanssa.

Arvoisa puhemies! Pysyvän kiintymyssuhteen syntymisen kannalta lapsen on voitava asua ja elää arkea kummankin vanhemman kanssa aina, kun se on mahdollista. Monet vanhemmat ratkaisevat tämän vuoroasumisen mallilla, minkä ehtoihin ja edellytyksiin lakiehdotus sisältää tarkennuksia. Hyvä niin. Vanhemmat tarvitsevat vuoroasumisessa ja kustannusten jakamisessa oikeudenmukaisesti selkeitä pelisääntöjä arjen kysymysten ratkaisemiseen. Monien erovanhempien arkea rasittaa epäselvyys esimerkiksi matka- ja kuljetuskustannusten oikeudenmukaisesta jakamisesta, lasta tai hänen asioitaan koskevien tietojen ilmoittamisesta tai loma-aikojen viettämisestä.

Ilolla voin kertoa, että omassa kotikaupungissani Mikkelissä on eroperheiden tilanne helpottunut koulukuljetusten osalta sen jälkeen, kun kaupunki teki päätöksen maksuttomasta joukkoliikenteestä alle 17-vuotiaille peruskoululaisille. Eli vuoden jokaisena päivänä lapset voivat matkustaa kaupungin alueella maksutta linja-autoilla niin paljon kuin haluavat sekä koulu- että vapaa-ajanmatkoja. Suosittelen ratkaisua muillekin kaupungeille. Eroperheiltä niin kuin muiltakin lapsiperheiltä on tullut runsaasti kiitosta.

Arvoisa puhemies! Käytännössä eroavat vanhemmat eivät rankassa elämäntilanteessa pysty läheskään aina tekemään lapsen edun ja tarpeen mukaisia ratkaisuja. Liian monet vanhemmat ajautuvat katkeraan huoltajuusriitaan, jossa he pyrkivät vaikeuttamaan tai jopa kokonaan estämään toisen vanhemman ja lapsen tapaamista eli vieraannuttamaan lapsen muualla asuvasta vanhemmasta. Jompikumpi vanhemmista voi myös vastustaa lapsen ja toisaalla asuvan vanhemman tapaamista ja kanssakäymistä tai pitkittää ratkaisun saamista. Pahimmillaan lapsen etu jää kokonaan sivuun ja lapsesta tulee vanhempien välisen taistelun välikappale. Jopa vuosikausia kestävien huoltajuusriitojen ehkäisemiseksi tarvitaankin selkeästi tapaamista ja huoltajuutta säätelevä laki, jotta lapsen vieraannuttaminen ja eristäminen vanhemmastaan ei pääse toteutumaan. Tämän lakiesityksen 9 §:n tuomioistuimelle antama liikkumavapaus on kannatettava.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa esiin lakiesityksen kokonaan uuden pykälän, jossa säädetään lapsen oikeudesta tavata muuta henkilöä kuin vanhempaansa. Tämä uusi pykälä on erittäin tervetullut, sillä varsinkin monet isovanhemmat ovat tälläkin hetkellä

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

huolissaan yhteyden menettämisestä lapsenlapsiinsa erotilanteessa, ja useat isovanhemmat surevat menetettyä suhdetta lapsenlapsensa. Isovanhemmat ovat monesti ennen eroa olleet lapsille hyvin läheisiä, hoitaneet heitä ja osallistuneet säännöllisesti heidän arkeensa. Eron tultua vanhemmat ovat riidan keskellä kieltäneet lasten ja isovanhempien tapaamiset ja kanssakäymisen. Tämä ei ole hyväksyttävää. Vaikka lakipykälän ei voi täysin taata lapsen ja läheisen ihmisen suhteen jatkumista, on se lapsen vanhemmille selkeä merkki siitä, että lapsen ja läheisen ihmisen suhteen katkaiseminen on väärin ja että tapaamisoikeus on nimenomaan lapsen oikeus. Ratkaisevaa on tässäkin lapsen oma mielipide, aivan kuten ministeri Häkkinen sanoi, se, haluaako lapsi säännöllistä tapaamista vai ei.

Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on erittäin hyvä askel oikeaan suuntaan. Se voi helpottaa vanhempien arjessa pärjäämistä eron jälkeen tuomalla selkeitä säädöksiä vuoroasumiseen tai usein kiistaa aiheuttavaan tapaamisten sopimiseen. Erittäin toivottavaa olisi, että vanhemmat saisivat myös enemmän asiantuntijan neuvoja ja tukea erotilanteessa, jotta he pystyisivät tekemään lapsen edun mukaisia päätöksiä.

13.15 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä parannetaan nyt paljon nykyistä lainsäädäntöä. Lastenhuoltolain uudistaminen parantaa erityisesti lapsen oikeutta kummankin vanhemman läsnäolon turvaamiseen elämässään senkin jälkeen, kun ero on tapahtunut. Lapsenhuoltolain uudistaminen on tärkeä uudistus. Hallituksen esitys on pääosin linjassa kristillisdemokraattien tavoitteiden kanssa. Uudistus on selkeä parannusaskel nykytilanteeseen nähden, vaikka siinä edetäänkin verraten varovasti.

Kristillisdemokraatit ovat vaatineet lainsäädäntöön parannuksia jo pitkään, muun muassa uusia keinoja edistää lapsen tapaamisoikeuksien parempaa toteutumista. Tapaamisoikeuden toteutumisen varmistamiseksi ehdotetaan muun muassa sitä, että tuomioistuimen päätökseen voitaisiin tietyin edellytyksin asettaa uhkasakko. Kristillisdemokraatit ovat korostaneet prosessin aikana, että lainsäädännön lähtökohtana on oltava ensisijaisesti lapsen edun näkökulma, hänen oikeutensa kumpaankin vanhempaan ja läheisten ihmissuhteiden säilymiseen myös erotilanteessa. Siksi on tärkeää, että lainsäädännön avulla pystytään nykyistä paremmin huolehtimaan tapaamisoikeuksien toteutumisesta. Lähtökohtana tulee olla vanhempien yhteisvastuu kuljetuksista ja matkakustannuksista kaikissa tilanteissa. Jos lapsen ja etävanhemman tapaamiset kariutuvat käytännön ongelmiin, kuten kustannusten vuoksi, viranomaisten tulee neuvotella niistä vanhempien kanssa ja pyrkiä poistamaan tapaamisen esteet esimerkiksi ehkäisevän toimeentulotuen tai asumistuen määrärahoilla tai sosiaalisen lomatoiminnan mahdollisuuksilla.

Kristillisdemokraattien mielestä lainsäädännön tulee aiempaa tehokkaammin edistää lapsen kuulemistä ja osallistumista häntä koskevien asioiden käsittelyyn. Valtaosa lapsista elää edelleen yhdessä kodissa vanhempiensa kanssa. Kuitenkin entistä useamman lapsen elämänpiiri on vanhempien erillään asumisen ja muuttuvien perhetilanteiden vuoksi altis ristiriidoille ja tärkeiden ihmissuhteiden rikkoutumiselle. Perhemuotojen ja vanhemmuuden muuttuessa on myös lainsäädäntöä uudistettava siten, että lapsen eri kehitysvaiheissa toteutuu kokemus sekä isästä että äidistä. Lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuksiin sekä esimerkiksi vuoroasumiseen kummankin vanhemman luona liittyy monitahoisia ja käytännön elämässä vaikeita asioita. Hyvän lainsäädännön laatiminen on haastavaa, ja lakien soveltamisessa tarvitaan aina huolellista yksilökohtaista harkintaa. On hyvä, että riidattomis-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

sa asioissa vanhempien oikeudelliset sitovat ratkaisut voidaan entistä laajemmin sopia sosiaalilautakunnan vahvistamalla sopimuksella.

Nykyisin erotilanteessa lapselle voidaan vahvistaa tapaamisoikeus vain omien vanhempien kanssa. Lakiesityksessä esitetään, että tarvittaessa lapselle erityisen läheisen henkilön ja lapsen tapaamisoikeus voidaan vahvistaa oikeudellisesti sitovalla tavalla. Tällainen läheinen henkilö voi esityksen mukaan olla esimerkiksi samassa taloudessa lapsen kanssa asunut isovanhempi, sijaisvanhempi tai vanhemman entinen puoliso. Kristillisdemokraattien mielestä tämä on tärkeä muutos nykyiseen lakiin. Lapsen kannalta keskeistä on turvallisten ja kestävien aikuissuhteiden syntyminen ja säilyminen. Usein isovanhemmat ovat osa lapsen elämän merkittävää ihmissuhdeverkostoa. Myös näistä suhteista on huolehdittava. Vieraannuttaminen koskee yleensä lapsen toisen vanhemman koko sukua. Tästä syystä lakiin on syytä lisätä huoltajien nimenomainen velvollisuus vaalia lapselle tärkeitä ihmissuhteita.

Entistä useammin eroperheissä päädytään vuoroviikkoasumiseen. Lapsilisät ja perhetuudet maksetaan kuitenkin vain yhdelle vanhemmalle. Lakiesityksen mukaan jatkossakin lakiin kirjattaisiin lapsen mahdollisena asumisjärjestelynä se, että lapsi asuu vuorotellen kummankin vanhempansa luona. Tämä tieto merkittäisiin väestötietojärjestelmään, mutta jatkossakin lapsella olisi vain yksi virallinen asuinpaikka. Ehdotetut vuoroasumista koskevat säännökset eivät kuitenkaan vaikuttaisi lapsen ja perheen saamien palveluiden ja etuuksien määräytymiseen. Pidämme tätä esityksen heikkoutena. Myös vuoroasumiseen liittyvät sosiaalipalvelut ja etuudet tulisi uudistaa. Laitoin ilolla merkille, että ministeri toteaa täällä, että tähän asiaan on jo yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa etsitty ratkaisua, miten tähän voitaisiin vaikuttaa. Etuuksien ja oikeuksien määräytymisperusteisiin tulee siis saada muutoksia, ja uskon, että se vahvistaisi vanhempien sitoutumista lapsen huoltoon ja kasvatukseen tasavertaisesti.

Vieraannuttamisella tarkoitetaan usein vanhemman käyttäytymistä tavalla, joka vaikeuttaa lapsen ja toisen vanhemman vuorovaikutussuhdetta ja mahdollisesti johtaa sen katkeamiseen kokonaan. Esityksessä esitetään, että vieraannuttamiseen suhtaudutaan tuomitavasti mutta sitä ei kriminalisoida. Kuitenkin lakiin lisättäisiin säännös siitä, että vanhemman on kasvatustehtävässään vältettävä sellaista toimintaa, joka voi aiheuttaa haittaa lapsen ja toisen vanhemman väliselle suhteelle. Vanhemman vieraannuttamistaipumus voidaan ottaa huomioon tapaamisoikeudesta päätettäessä. Kristillisdemokraattien tuoreessa perhepoliittisessa ohjelmassa on linjattu, että vieraannuttaminen ja huoltokiusaaminen tulee sanktioida.

13.22 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä kerran kiitokset ministerille. Kiitos myöskin tässä taustalla vaikuttaneelle Isät lasten asialla -järjestölle, tiedän, että se on vaikuttanut monen edustajan työhön: Kiuru, Uotila, keitä meitä kaikkia täällä on ollut tämän asian parissa.

Tässä on kerrottu paljon hyvää tästä hallituksen esityksestä. En käy toistamaan sitä, mutta alleviivaan sieltä sen strong-kohdan, ydinasian, eli sen, että tämä tosiaan parantaa lapsen oikeutta sekä äitiin että isään avio- tai avoeron yhteydessä. Molempiin sukupuoliin on lapsella oltava oikeus, sekä äitiin että isään. Sitä tämä lakiesitys totisesti tässä nyt tekee. Lisäksi monessa puheenvuorossa täällä on kannettu huolta isovanhempien ja muiden läheisten asemasta. Tämä lakiesitys minun lukemani mukaan ottaa tämän oikein hyvin hu-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

mioon. Lisäksi täällä tulee paljon paljon muuta sellaista hyvää, mitä tässä on vuosikaudet ajettu, muun muassa tämä vuoroasuminen et cetera.

Mutta sitten puutun muutamaan epäkohtaan, kun tässä äsken, kun oli tämä debatti, särähti korvaan muutama asia.

Puhuttiin siitä, että huoltajuuskiistojen yhteydessä, edustaja Tuppurainenko se oli, on välillä tällaisia väkivaltatapauksia. Sitten Istanbulin sopimuksesta puhuttiin. Nämä ovat vakavia asioita, ja niitä ei pidä yhtään vähätellä. Mutta samalla, kun mainitaan väkivallanteot huoltajuuskiistojen yhteydessä, pitää myöskin mainita tällaiset tekaistut väkivalta- ja inestiväitteet, joita myös esiintyy huoltajuuskiistojen yhteydessä. Ne ovat osa tätä vieraannuttamista, mistä tässä on moni puhunut. Eli tehdään toisesta vanhemmasta kenties inestiväite, rikosilmoitus. Se kestää monta kuukautta, saattaa kestää vuosikausia poliisitutkinta, ja vaikka mitään ei löytyisi, niin sinä aikana lapsi on jo vieraantunut toisesta vanhemmasta. Samaten nämä väkivaltailmoitukset, että mennään kertomaan sosiaaliviranomaiselle, että nyt mies ehkä mahdollisesti kohta uhkaa väkivallalla: siitä jää merkinnät kuitenkin papereihin, että toinen osapuoli on kokenut väkivallan pelkoa, ja se on aina vaikuttanut sitten näihin huoltajuuspäätöksiin.

Eli kun puhutaan väkivallasta, joka on todellinen ja vakava ongelma, niin pitää puhua samassa yhteydessä, kun tätä lakia myöhemmin tehdään tarkemmaksi, myöskin tällaisista tekaistuista väkivaltailmoituksista, tekaistuista inesti-ilmoituksista, joilla pahimmillaan tuhotaan isän loppuelämä. Saattaa olla, että ihan tulee itsemurhatapauksia.

Sitten toinen, mikä vähän särähti korvaan, vaikka ei näin pahasti, on tämä Follo-sovittelu, mitä täällä pikkasen kehuttiin. On totta, että Follo-sovittelulla on saavutettu hyviä tuloksia, mutta näitä hyviä tuloksia on saavutettu vain ja ainoastaan niissä tapauksissa, kun molemmat osapuolet ovat olleet halukkaita sopimaan riitansa ja sopimaan siitä, miten lasta tulevaisuudessa [Puhemies koputtaa] sitten... — Aha, siellä naputellaan. Jos tulen jatkaamaan sinne pönttöön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tämä Follo-sovittelu on erinomainen ollut. Tämä malli on Norjasta tullut, ja sillä on saatu paljon hyvää aikaan, mutta lähinnä vain niissä tapauksissa, joissa molemmat osapuolet, sekä äiti että isä, ovat olleet valmiita sovitteluun. Silloin tämä on tosiaan auttanut ja tällä on säästetty muun muassa oikeudenkäyntikustannuksia. Mutta jos toisen vanhemman tavoitteena on saada yksinhuoltajuus itselleen ja poistaa tapaamisoikeus toiselta osapuolelta kokonaan, niin silloin näistä Follo-sovitteluista ei ole ollut yhtään mitään apua ja on taas palattu siihen entiseen vuosikausia kestäväan oikeudenkäyntiin. Ne oikeudenkäynnit ovat sitten loppujen lopuksi olleet yhtä tyhjän kanssa sen osapuolen kannalta, kuka on halunnut taata lapselle oikeuden molempiin vanhempiin. Eli tässä kohtaa tarvittaisiin nykyistä huomattavasti tiukempaa lainsäädäntöä, vaikka tämä hallituksen esitys on jonkinasteinen askel oikeaan suuntaan.

Se, mitä olisin tosiaan kaivannut, niin kuin muutama puhuja tässä sanoi, on tämä vieraannuttamisen tarkempi määrittäminen ihan sinne pykälätasolle. Minä vertaan sitä tässä nyt vainoamiseen. Semmoinen käsite on ollut kuin vainoaminen, jota ei aikanaan ollut kielletty ja kriminalisoitu mutta joka nyttemmin, olisiko siitä joku vajaa kymmenen vuotta, saatiin kiellettyä. Ei sitäkään ollut aiemmin mitenkään määritelty ja puhuttiin, että on muka vaikea määritellä, mutta se yksinkertaisesti vain määriteltiin pykälätasolle saakka ja sitten todettiin, että nyt tämä tämmöinen toiminta on vainoamista ja se on tästä eteenpäin kiellettyä. Samalla tavalla voitaisiin tämä vieraannuttaminen tehdä myöskin. Ihan yksityiskohtaisesti määriteltäisiin se, minkälainen toiminta on vieraannuttamista, ja sitten kiellettäisiin,

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

määriteltäisiin pykälät ja näin. On hyvä, että täällä on tällaista uhkasakkoa ja näinpäin pois, mutta sanotaanko näin, että se ei vielä riitä.

Toinen pieni puute on, ainakin nykytilanteessa — ja toivon, että valiokunta käsittelysään ottaa tämän huomioon — niiden viranomaisten, jotka ovat vastuussa, kouluttaminen, samoin sen vastuun määrittäminen, kenelle viranomaiselle mikäkin tehtävä kuuluu näissä tapauksissa. Nyt monet vanhemmat ja samalla myöskin sitten lapset, jotka ovat tämän vieraannuttamisen uhreja, kokevat, että kukaan ei ota vastuuta, ei lastenvalvoja, ei sosiaaliviranomainen, ja jos ei Follokaan onnistu, sitten taas ollaan oikeudessa.

Eli on paljon vielä korjattavaa, mutta pääsääntöisesti tämä on erinomaisen hyvä lakiesitys hallitukselta.

Sitten näitä sosiaaliturvaan, elatusavun epäoikeudenmukaisuuteen liittyviä seikkoja ei nyt tässä juuri ole, mutta ehkä ne ovat sitten seuraavan tasa-arvotaistelun aihe. — Kiitoksia.

13.28 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jossakin suomalaisessa kappaleessa todettiin, että ”mitä tänne jää jäljelle, kun mä lähdän täältä”, ja varmasti meistä jokainen kansanedustaja miettii aina välillä sitä, mitä meidän työstämme — kuka täällä sitten minäkin aikaa on — jäljelle jää. Äkkiseltään voi ajatella, että jostakin vaalikaudesta jää mieleen joitakin merkittäviä talouspoliittisia ja EU-poliittisia päätöksiä, yrittäjävähennyksiä, kikyjä ynnä muita, mutta rohkenen, puhemies, väittää, että tämä esitys, jota tällä hetkellä käsittelemme, tämä uusi laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, tulee olemaan niitä jälkiä, mitä meistä jäljelle jää tältä kaudelta, koska, niin kuin tiedämme, tämä lainsäädäntö on erittäin iäkäs, tämä on 80-luvun alusta ja tämä on sellaiselta ajalta, jota ei enää ole, kun yhteiskunta on paljon sen jälkeen muuttunut moneen suuntaan, ja tämä on sellainen laki, jota käytetään ja joka vaikuttaa erittäin paljon hallinnossa, oikeuslaitoksessa ja ennen kaikkea lukuisten tavallisten suomalaisten elämässä.

Tämän käsiteltävän lakiesityksen merkittävyyttä suomalaisten ihmisten arjessa kuvaavat määrät: Viime vuonna 48 419 sopimusta suomalaisissa sosiaalitoimissa vahvistettiin lapsen huollosta ja tapaamisesta, ja viime vuonna, valitettavasti, käräjäoikeudet joutuivat ratkaisemaan 3 200 tapausta koskien näitä lapsiasioita, ja tämä kuvaa, miten merkittävästä ja valtavasta asiasta tässä on kysymys. Voi sanoa, että tässä on meidän oikeusjärjestyksen ja meidän yhteiskuntajärjestelmän kivijalkalaki, että tällä hetkellä on käsittelyssä sellainen perussäädös, joka tosiaan tulee pitkän aikaa vaikuttamaan.

Haluan lausua vielä tässä varsinaisessa puheenvuorossanikin erittäin lämpimät kiitokset hallitukselle siitä, että Sipilän hallitus on tämän saanut aikaiseksi. Tämähän perustui hallitusohjelmakirjaukseen, joka kolme vuotta sitten tosiaan hallitusohjelmaan kirjattiin, kun Sipilän hallitus lähti liikkeelle. Toki erityiskiitokset asiaa esittelevälle oikeusministeri Antti Häkkäselle, mutta haluan myös kiittää tässä perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikkoo. Sosiaali- ja terveysministeriö on yhdessä, voisiko sanoa, käsi kädessä oikeusministeriön kanssa valmistellut tätä esitystä, ja tämä asia jos mikä on sellainen, missä meillä ei ole varaa ministeriöissä ja valtionhallinnossa mihinkään siiloihin, niin että oikeusministeriö ja tuomioistuimet elävät omaa elämäänsä ja pyörittävät lapsia tietyllä tavalla ja sitten sosiaalipuoli eläisi omaa elämäänsä, vaan nämä täytyy sovittaa yhteen. Siinä, missä tämä nykyinen hallituksen esitys on, voisiko sanoa, vähän tämmöistä kovaa lainsäädäntöä, kova paketti, niin sen ohella on sitten myös sosiaali- ja terveysministeriö tehnyt toimenpiteitä,

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

mitenkä esimerkiksi neuvoloissa pystyttäisiin erotilanteessa sovitteluun ja myös ennen kaikkea ennalta ehkäisemäänkin vähän niitä avioeroja.

Arvoisa puhemies! Tämä uusi lakiesitys lähtee sen vanhan huolto- ja tapaamislain tavoin siitä, että kaikista tärkein asia on lapsen etu. Lapsen etu on tässä lainsäädännössä se ensisijainen periaate, minkä tulisi toteutua.

Voi myös todeta, että tämä uusi lakiesitys toteuttaa sukupuolten välistä tasa-arvoa huomattavasti paremmin kuin aiemmin. Kyllähän se totuus, niin kuin täällä hyvät kollegat ovat monissa puheenvuoroissa todenneet aiemmin, on se, että valitettavasti isät ja miehet ovat jääneet alakynteen näissä keskusteluissa siitä, miten ne lapsen asumis- ja tapaamisjärjestelyt tehdään, ja ihan, voi sanoa, sellaista jopa sukupuolista syrjintää on tässä jonkin verran tapahtunut käytännön toiminnoissa, mutta onneksi yhteiskunta menee myös hyvään suuntaan, ja tässä mennään hyvään suuntaan.

Merkittävänä uudistuksena voidaan pitää myös sitä, että vuoroasuminen, käytäntö, jota aika paljon jo nyt käytännössä on vanhan lain puitteissa tehtykin, kirjataan sinne lakiin ihan viralliseksi termiksi, oikeudelliseksi termiksi, mitä tämä vuoroasuminen on ja minkälaisia pelisääntöjä siinä on.

Itse pidän todella isona ja tärkeänä asiana sitä, että nyt tunnustetaan ensimmäisen kerran meidän oikeusjärjestyksessämme auki se, että lapsella on erittäin läheisiä suhteita myös muihin kuin isään ja äitiin, niihin biologisiin vanhempiin, ja että myös suhteet isovanhempiin — paappaan, mummaan, ukkiin, ammaan, mikä se nimi sitten milloinkin on — ovat erittäin tärkeitä. Sekin voi olla tosi traumaattista ja repivää, jos sitten erotilanteessa tulee sellainen tilanne, että niistä isovanhemmista joudutaan eroon ja sitten katkeaa niitä sukulaisuussuhteita. Myös muu läheinen henkilö kuin isovanhempi voi olla sellainen henkilö, johon sitten lapselle voidaan vahvistaa tapaamisoikeus.

Varmasti meille kansanedustajille yksi merkittävimpiä kansalaisten ja äänestäjien yhteydenottoaiheita ovat nämä riidat ja erimielisyydet ja, voisiko sanoa, jopa tragediat, mitä liittyy lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen ja tällaisiin vieraannuttamisilmiöihin, joita edustaja Eerola tuossa minusta todella hyvin kävi läpi, ja olen hyvin pitkälti näistä kysymyksistä hänen kanssaan samaa mieltä. Itsekin olen saanut palautteita — voisiko sanoa semmoisia palautteita, että ne nostavat palan kurkkuun — isovanhemmilta, jotka ovat kertoneet niistä tilanteista, kun sitten omalla lapsella on liitto päättynyt tai parisuhde päättynyt eroon ja sitten ei enää niitä lapsenlapsia pysty kohtaamaan. Väitän, että tässä nyt hallitus ja me kansanedustajat teemme todella hienoa työtä, että me saamme tämän arjen epäkohdan ihan oikeasti korjattua, ja toivon, että sitten asiasta vastaavat valiokunnatkin tämän vielä tarkalleen käyvät läpi, että todella nämä isovanhempien ja muiden läheisten henkilöiden kuin huoltajien tai vanhempien tapaamisoikeudet toteutetaan sellaisella todellisella tavalla.

Haluan jälleen, toisen kerran tässä puheenvuorossa kehua kollegaa, edustaja Eerolaa, tuosta hyvästä puheenvuorosta. Tämä vieraannuttamisilmiö pitää ihan paikkansa, ja se, millä tavalla sosiaalitoimea, poliisia ja oikeuslaitostakin käytetään ihan, voi sanoa, oikeuden väärinkäyttönä ja tällaisena häikäilemättömänä pelinä, pitää paikkansa. Olen lakimiehenä törmännyt tällaisiin ilmiöihin itsekin, ja vieraannuttamiseen otetaan nyt kyllä otetta tässä lakiesityksessä ja sekin myös tunnustetaan ilmiönä. Siellä on pakkokeinoja estää sitä sellaista kiusantekoa, jos vanhemmat eivät pääse sitten tapaamaan omaa lastaan, ja tämä on hyvä liike oikeaan suuntaan. Totta kai on varmasti syytä valiokuntakäsittelyssä vielä pohdita, tuleeko tätä jollakin tavalla kiristää.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Mutta, arvoisa puhemies, kun käsitellään sellaisia ihmiselämän traagisia tilanteita, [Puhemies koputtaa] että suhde päättyy ja perhe hajoaa, kyllähän tärkeintä olisi se, että me saisimme sovinnollisuutta lisättyä. Tällä hetkellä ilmeisesti puolet avioliitoista päättyy eroon, ja tietysti jos sitä voidaan ehkäistä, se olisi hieno asia, ja ennen kaikkea tärkeintä olisi, että tällaisia riitoja ei edes puhkeaisi. [Puhemies: Aika!] Arvoisa puhemies, sen nyt totean vielä ennen kuin lähdän kesälaitumille tässä — vähän niin kuin koulusta — että itsekin olen ollut joitakin kertoja mukana tällaisissa oikeudenkäynneissä ja Follo-sovitteluissakin näissä jutuissa ja olen siinä miettinyt, että onko tämä todellakin sellainen asia, että Antti-poika, 28 v, on oikea henkilö lainkaan tätä hoitamaan, ja olen ajatellut, että ei se niin ole, [Puhemies: Aika!] vaan kyllä nämä pitäisi pystyä sovittelemaan psykologian ja sosiaalitoimen keinoin.

13.36 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On tosi tärkeää, että meillä on tänään käsitellyssä lähetekeskustelussa tämä hallituksen esitys laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Ensinnä, vielä kiitos oikeusministeri Häkkäselälle ja oikeusministeriön virkahenkilöille tästä valmistelusta ja hyvästä ja vuorovaikutuksellisesta prosessista lainsäädännön valmistelussa. Tässä on taustalla myöskin hallitusohjelmakirjaus, jota tämä kokonaisuus nyt toteuttaa.

Uudistuksen tavoitteena ja keskiössä on lapsen etu ja sen parantaminen ja tietenkin sitten myöskin lainsäädännön ajantasaistaminen vastaamaan vallitsevia, nykyisiä perheolosuhteita.

Useimmiten lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sovitaan sosiaalilautakunnan vahvistamassa sopimuksessa, ja viime vuoden osalta näitä sopimuksia tehtiin 48 419 kappaletta ja käräjäoikeuksissa tapauksia ratkaistiin noin 3 200. Jos ajatellaan, että jokainen sopimus koskettaa täysin suoraan vähintään kolmea ihmistä mutta monesti myöskin suoraan kymmeniä ihmisiä, välillisesti jopa useita kymmeniä ihmisiä, niin asia koskettaa jopa puolta miljoonaa ja suuremmassa mittakaavassa jopa miljoonaa suomalaista. Ei ole siis pienestä asiasta kyse. Kyse on isosta asiasta, johon muutenkin liittyy henkistä hyvinvointia ja sen turvaamista, että lapsilla on mahdollisuudet turvalliseen ja luottamukselliseen kasvatusympäristöön, oikeus varhaiskasvatukseen ja opetukseen ja oikeus olla näitten asioiden piirissä riippumatta siitä, kumman vanhemman luona lapset asuvat.

Tässä keskustelun aikana ollaan salin molemmilta puolilta ja kaikilta puolilta oltu hyvin yksimielisiä siitä, että tämä uudistus on tarpeellinen, ja lainsäädännön päivitykselle on ollut pitkän aikaa jo tarve. Yli 30 vuotta vanhasta lainsäädännöstä kaikkien on kyse. Tässä oli hyviä puheenvuoroja kollegoilla, muun muassa edustaja Kulmalalla vanhemman oikeudesta vanhemmuuteen vaikeissakin tilanteissa ja edustaja Laiholla eri asioiden huomioimisesta. Sitten kiitän myöskin edustaja Eerolaa tästä vieraannuttamisen käsittelystä, ja jätänkin sen käsittelyn omasta puheenvuorostani pois, ja sitten myöskin kiitän edustaja Kurvista sovittelun merkityksen ja ennalta ehkäisevien toimien käsittelystä.

Mutta muutamat asiat noston, mitkä ovat hyviä ja mitkä tässä laissa nyt sitten paremmin huomioidaan:

Tämän vuoroasumisen osalta lakiin ehdotetaan säännöksiä, joiden mukaan vanhemmat voivat sopia tai tuomioistuimella voi tilanteesta päättää, että lapsi asuu vuorotellen molempien vanhempiensa luona. Nykyäänhän tätä jo toteutetaan niin sanottuna laajana tapaamisoikeutena. Mutta epäoikeudenmukaiseksi on koettu, että toinen vanhemmista on niin sano-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

tusti vain tapaava vanhempi, vaikka lapsi tai lapset asuvat lähes yhtä paljon molempien vanhempien luona. Tässä on myöskin se, että vuoroasuminen otettaisiin myös elatuslaissa huomioon ja vuoroasumistilanteissa toinen vanhemmista voisi olla velvollinen maksamaan elatusapua vanhempien elatuskyvystä riippuen.

Sitten tärkeätä on myös tämä lapsen yhteydenpito isovanhempiin ja muihin läheisiin. Lainsäädäntöä tarkistettaisiin niin, että laista ilmenisi nykyistä selvemmin huoltajan tehtävä vaalia kaikkia lapselle tärkeitä ihmissuhteita, kuten suhteita isovanhempiin. Lakiin ehdotetaan myös uutta säännöstä, jonka mukaan lapselle voitaisiin vahvistaa oikeus tavata hänelle läheistä henkilöä, kuten isovanhempaa tai jotakuta muuta erityisen läheistä ihmistä.

Sitten myöskin hyviä asioita, mitä tulee tähän lapsen osallistumiseen: Lakiin ehdotetaan useita säännöksiä, joiden tavoitteena on vahvistaa lapsen oikeutta saada äänensä kuuluville ja osallistua häntä koskevien asioiden käsittelyyn, muun muassa täsmällisemmät säännökset lapsen mielipiteen selvittämisestä lastenvalvojan luona, sosiaaliviranomaisen selvityksen yhteydessä ja tuomioistuimessa sekä tuomarin mahdollisuus käyttää lapsen kuulemisessa apuna asiantuntija-avustajaa.

Myöskin muutamia tarkennettavia asioita tähän isoon pakettiin varmasti tulee, ja niitä sitten pohdimme lakivaliokunnassa puheenjohtaja, kollega Tolvasen johdolla, ja niihin myöskin sitten tarvitaan paneutumista. Lainsäädäntö ei tietenkään voi kaikkia asioita ratkaista, mutta se luo edellytykset ja puitteet sille, että pystyttäisiin asioita ratkaisemaan so- vussa — varsinkin kun on kyse lapsista, niin silloin kun mennään tuomioistuinkäsittelyyn, niin myöskin mahdollisimman ripeästi ja nopeasti.

Omakohmainen kokemus tähän loppuun. Vanhempani ovat tosiaan eronneet jo yli 30 vuotta sitten ja niin sanottujen vanhojen lakien aikaan. Monelle olen antanut sen ohjeen, että kaikkein tärkeintä on nimenomaan se, että se keskinäinen kunnioitus säilyy. Ja sitähan me emme voi lainsäädännöllä taata, mutta tietenkin se, että on näitä erilaisia sovittelutilanteita ja myöskin ohjataan lapsia ja perhettä huomioimaan erilaiset elämäntilanteet, on myöskin sitten sen lainsäädännön edellytys. Tärkeintä on kuitenkin nimenomaan se, että vanhemmat kykenevät olemaan aikuisia ja keskustelemaan siinä yhteydessä niistä asioista, jotka kuuluvat vain aikuisten pöytiin, ja lapsia ei käytetä missään tilanteessa niin sanottuna pelinappulana.

13.42 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan samalla asialla kuin tuon oman debattipuheenvuoronikin, että vaikka tässä lainsäädännössä nimenomaan lähdetään tästä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, niin kuitenkin yhteiskunnassa pitäisi tänä päivänä paljon enemmän tehdä sen eteen, että avioeroja ei ylipäättänsä tulisi, ja erityisen tärkeää se on silloin, kun lapset ovat vielä pikkulapsivaiheessa. Silloin monta kertaa, voisiko sanoa, ihan sellaiset kiireen ja stressin ja kenties työn ja perheen yhdistämisen paineet saattavat olla niitä, jotka vanhempia ovat sitten ajamassa erillensä. Jotenkin ajattelen, että semmoinen hyvä perhepolitiikka ja esimerkiksi vaikkapa kuntien perheisiin tarjottava kotiapu saattaisi olla semmoinen asia, mikä olisi ennalta ehkäisemässä niitä, lainausmerkeissä, niin sanottuja turhia eroja, ja tietenkin sitten siinä tilanteessa, kun siihen avioeroprosessiin on lähdetty, vielä perheneuvonnan saaminen. Tiedän, että on esimerkiksi kirkon tarjoamaa perheneuvontaa, mutta sinne on äärimmäisen vaikea päästä, ja jonot ovat pitkiä. Siinä mielessä tätä puolta, jos mitä, kannattaisi käyttää yhteiskunnassa vielä enemmän sen eteenpäinviemiseksi, että näitä avioeroja voitaisiin ennaltaehkäistä.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Mutta sitten kun on käynyt se tilanne, että avioeroon on päädytty, silloin on tietenkin kaikkein tärkeintä lähteä siitä lapsen edusta ja miettiä, millä tavalla pystytään huolehtimaan siitä, että lapselle toteutuu se mahdollisuus molempiin vanhempiin, niin isään kuin äitiinkin, ja sitten toisaalta myöskin niissä muissa tärkeissä lähisuhteissa, mitä lapsella on, lähdetään sieltä lapsen edun näkökulmasta. Kyllä todellakin, niin kuin edustaja Talvitie sanoi oman puheenvuoronsa lopussa, on tärkeää, että näissä tilanteissa vanhemmat pysyvät ”aikuisina” eli että lapsesta ei tehdä minkäänlaista välikappaletta, ehkä omien tunteitten, turhautumisten tai muitten sellaisten purkamisen reittiä, että todellakin pystytään järkevästi sopimaan esimerkiksi näistä lapsen tapaamisista ja huoltajuuteen liittyvistä asioista.

Tässä lainsäädännössä on nyt äärimmäisen paljon sellaisia asioita, joilla pyritään juuri näihin asioihin puuttumaan, ja tietenkin nämä käytännön ongelmat esimerkiksi tässä vuoroasumisessa ovat varmasti vielä sellaisia, että siihen tarvitaan sitten paitsi vanhempien hyvää tahtoa myöskin esimerkiksi sosiaalipuolelta hallinnonalojen kattavaa tarkastelua, millä tavalla huolehditaan siitä, että koulukyydit ja terveydenhuolto ja vastaavat asiat tulevat sitten järjestettyä.

Täällä on myöskin nostettu vielä esille tämä vieraannuttamisasia, ja tässä toivon, että vielä valiokunnassa katsotaan tarkasti sitä, että voi olla, että avioero tapahtuu siinä vaiheessa, kun lapsi on vielä ihan vauva ja näitä niin sanottuja läheisiä ihmissuhteita ei ole vielä kerennyt muodostua, [Puhemies koputtaa] mutta isovanhemmilla kuitenkin olisi mahdollisuus olla sitten lapsen isovanhempina siitä huolimatta, että avioero on tapahtunut. Toivon, että tähän erityisesti valiokunnassa vielä kiinnitetään huomiota.

13.46 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty monia oikein hyviä puheenvuoroja tästä hyvin tärkeästä esityksestä, ja on hyvä asia ja kiitokset vielä siitä, että tämä on tullut käsittelyyn. Valiokuntakäsittelyssä on varmasti syytä vielä arvioida ja tarkentaa joitakin asioita esityksessä.

Tästä vuoroasumisesta ja siihen liittyvistä kysymyksistä: Jatkossa tavoitteena varmasti tulee olla huolehtiminen siitä, että sosiaalietuudet koskettavat molempia vanhempia. Tähän tulee puuttua jatkossa.

Vieraannuttamisesta on käytetty monta puheenvuoroa. Se on saatava tavalla tai toisella kitkettyä, eikä vain niin, että vieraannuttaminen saataisiin kitkettyä, vaan jo siinä alkuvaiheessa se otettaisiin esille eri toimijoiden toimesta niin, että saataisiin ennaltaehkäistyä se. Ja tähän liittyen ajattelisin myös, että tätä määritelmän tarkentamista varmaan valiokunnassa olisi hyvä ottaa esille.

Meillä KD:n uudessa ohjelmassahan tämä vieraannuttaminen on sanktioitu, mutta niin kuin sanoin jo tuossa aiemmin, ei vain niin, että sitä sanktioitaisiin, vaan pyritäisiin huomioimaan vieraannuttamisen mahdollisuus terveydenhuollossa, koululaitoksissa sillä tavalla, että saataisiin se ennaltaehkäistyä. Eli tähän liittyen paitsi sosiaalitoimessa myös terveydenhuoltajien keskuudessa, kouluissa, päiväkodeissa, kaikissa niissä tahoissa, joissa lapset ja nuoret toimivat tai ovat läsnä samoin kuin vanhemmat, tavallaan pitäisi olla herkillä korvalla ja nostaa tätä asiaa sillä tavalla esille, että saataisiin se ennaltaehkäistyä, jotta sitä ei esiintyisikään. Tai jos on viitettä siitä, että sitä esiintyy, niin siihen puututtaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja riittävän napakasti.

Sitten se, mitä toivoisin, että tässä esityksessä tulisi paremmin esille, on nimenomaan isovanhemmat, isovanhemmat selkeämmin ja tapaamisoikeudet heille. Biologiset isovan-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

hemmat ovat varmasti jo biologisesti erityisen läheisiä. Haluaisin tässä nostaa esiin, että useasti sitten, kun perheessä lapset ovat pieniä, 2-, 3-, 4-vuotiaita, ja isovanhemmat kaukana, niin välttämättä ei ole ehtinyt syntyä sellaista läheistä suhdetta. Isovanhempien rooli useasti nousee tämmöisissä tapauksissa esiin, kun lapset ovat kouluikässä, ja niitä mummolassa, ukkilassa käyntejä tulee siinä vaiheessa enemmän. Eli siinä mielessä isovanhemmat ja heidän erityinen asemansa läheisinä — toivoisin, että se nostettaisiin esiin.

Sitten vielä yksi asia: lapsen etu tietysti tarvitsee olla kaikessa mutta myös biologisen isän oikeus. Tänä päivänä on monenlaisia perheitä ja monenlaisia järjestelyjä. [Puhemies koputtaa] Ydinperheen toivoisi olevan vahvemmillä jatkossa, mutta valitettavasti [Puhemies koputtaa] tulee myös niitä, että biologinen isä on sivuutettu ja uusperhe jatkaa elämää — sen biologisen isän oikeudet myös.

13.49 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Jo oli aikakin — hienoa, että saamme käsitellä tätä esitystä. Tässä on paljon hyviä asioita, ja haluan kiittää edustaja Eerolaa, joka on jo hallitusohjelmassa antanut vahvan panoksen tähän vieraannuttamisosioon.

Tässä laissa ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden mukaan vanhemmat voivat sopia tai tuomioistuin voi päättää, että lapsi saa asua vuorotellen kummankin vanhempansa luona. Uutta olisi myös se, että lapselle voitaisiin vahvistaa oikeus tavata hänelle erityisen läheistä henkilöä, ja tähän isovanhempien oikeuteen edustaja Tanus otti jo kantaa. Tässä lisäyksessä tulee selkeäksi, että isovanhempien asema vahvistuu, mutta miten se sitten toteutuu arjessa? Kun me säädämme lakeja, niin sitten arjessa huomaamme, millä tavalla oikeus toteutuu ja millä tavalla tämä laki palvelee isovanhempia ja kansalaisia.

Haluan kertoa erään esimerkin tässä: Erään isovanhemman oma tytär meni naimisiin miehen kanssa, joka ilmeisesti oli hyvin luonnehäiriöinen. Sitten tuli avioero. Hänen oma tyttärensä masentui moneksi vuodeksi, ja siinä kävi niin, että koska oma tytär oli masentunut, omalla tyttärellä ei ollut voimia pitää huolta siitä, että myös isovanhempi olisi pystynyt pitämään yllä läheistä ja vakiintunutta suhdetta omien lastenlastensa kanssa — siinä on jopa useampi lapsi. Ja sitten on käynyt vielä niin, että tämä masennus päättyi ikävällä tavalla, tytär on tästä elämästä jo poistunut, ja nyt isovanhempi ei edes tiedä, missä nämä lapset ovat, hänellä ei ole tiedonsaantioikeutta tähän.

Siis eri asia vielä on se, että jollakin on tapaamisoikeus, kuin se, että sinulla on oikeus yrittää luoda suhdetta esimerkiksi lähettämällä joulukortti tai soittamalla. Tietenkin ymmärrän, että on tapauksia, milloin pitää olla turvakielto-osoitteita ja muita, mutta jos kysymyksessä on isovanhempi ja lastenlapsi ja lastenlapsi hyötyisi tästä läheisestä suhteesta — tämä olisi lapsen etu — niin minun mielestäni pitäisi nyt tarkentaa tätä esitystä vielä niin, että me laitamme sinne lisäyksenä tiedonsaantioikeuden.

Aion viedä terveisiä tälle kyseiselle isovanhemmalle tästä esityksestä. Katsotaan, millä tavalla oikeus hänen ja monen muun ihmisen kohdalla toteutuu. Mutta toivoisin, että nyt tähän esitykseen voitaisiin jo saada tarkennus. Ymmärrän tietenkin myös, että uusia esityksiä tulee vielä myöhemmin, mutta toivoisin, että lakivaliokunta tätä pohtisi.

13.52 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Ihan paikaltani lyhyesti, kun nuo ryhmäkoukukset painavat päälle.

Täällä on käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja. Isot laivat kääntyvät hitaasti. Muun muassa isyyslain uudistaminen, joka saatiin maaliin viime kaudella, oli pitkä prosessi: vanhentunut isyyslaki, jossa muun muassa biologisen isän oikeuksia parannettiin, saatiin maa-

liin. Kiitän tässä yhteydessä myös niitä edustajia, edustaja Eerolaa, edustaja Pauli Kiurua ja muitakin, jotka ovat tässä pitkässä prosessissa olleet mukana, että tämä on tässä vaiheessa, niin kuin jo tuossa debattivaiheessa myös hallitusta kiitin, että tämä täällä käsittelyssä on.

Tästä vieraannuttamisesta haluaisin vielä sanoa sen, että sanoin silloin isyyslain keskustelun yhteydessä — isyyslakiprosessihan lähti ex-jääkiekkoilija Mikael Jämsäsen tapauksesta, nimenomaan biologisen isän oikeudettomuudesta, ja pitkän prosessin jälkeen isyyslaki uudistettiin — että lapsen menettäminen vaikkapa liikenneonnettomuuden kautta on pahinta, mitä voi oikeastaan tapahtua. Mutta ihminen on sellainen, että aika tasoittaa surua ja auttaa unohtamaan. Mutta kun lapsen menettää ja tietää, että se lapsi on olemassa mutta siihen ei saa pitää kontaktia, sitä ei saa rakastaa, siitä ei saa huolehtia, niin se on vielä raskeampaa, koska aika ei tasoita sitä surua, koska tietää, että se lapsi on olemassa mutta on menettänyt sen lopullisesti. Sen vuoksi pidän kyllä erittäin tärkeänä, että tämä vieraannuttamisasia etenee nyt tässä jollain tavalla, mutta varmasti lakivaliokunnan kyllä pitää hyvin tarkkaan miettiä, voitaisiinko ottaa rohkeampia askeleita. Kysymys on ennalta ehkäisevästä hommasta. Niin kuin lainsäädännössä yleensäkin, eihän lakeja noudateta sen vuoksi, että pelätään automaattista kiinnijäämistä tai vankilatuomiota, vaan lakeja noudatetaan sen takia, että on tullut moraalinen velvoite noudattaa niitä. Silloin esimerkiksi vieraannuttamisen kriminalisointi johtaa siihen moraaliseen, ennalta ehkäisevään vaikutukseen, ja se on minun mielestäni se tärkein tavoite, joka sillä pitää olla.

13.54 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! On hienoa, että meillä on täällä nyt laki, joka tuntuu nauttivan laajaa yhteisymmärrystä ja tukea salin kaikilta laidoilta.

Ehkä nostan tästä hallituksen esityksestä esiin yhden asian, joka ainakin omassa lähipiirissäni on ollut ehkä se hankalin asia, ja se on nimenomaan tämä vanhempien eriarvoisuus, vaikka tapaamista lapsen kanssa olisi käytännössä yhtä paljon. Eli tähän asti ja edelleen tällä hetkellä on ikään kuin lähivanhempi ja etävanhempi, ja se monesti johtaa siihen tilanteeseen, että etävanhemman oikeudet ovat käytännössä melko paljon heikommat, ja valitettavasti myös on johtanut tilanteisiin, joissa lapsi siitä tilanteesta kärsii. Tämä epäkohta tässä laissa nyt monen muun asian ohella korjataan.

Kuitenkin, kuten täällä moni on todennut, tietenkin toivottavaa olisi se, että tällaisiin haasteisiin ja riitoihin siitä, kenellä on oikeus lasta tavata ja olla lapsen kanssa, ei jouduttaisi. Mutta todellisuutta tietysti on se, että moni avioliitto tai liitto, jossa lapsi on syntynyt, tai parisuhde, johon lapsi on tullut, ei kestä, ja niihin tilanteisiin meillä on oltava sellainen lainsäädäntö, joka parhaalla mahdollisella tavalla takaa lapsen oikeudet, ja lapsen parhaaksi katsotaan jokainen tilanne.

Vielä oikeastaan tuosta vieraannuttamisesta: Ymmärrän, että lakivaliokunnalla on tässä haasteellinen tehtävä, pitäisikö sitä vielä täsmällisemmin pyrkiä määrittelemään. Varmasti kuitenkin on sitten niin, että jokainen vanhempi siinä tilanteessa, jos tällainen ikävä erotilanne eteen tulee, ajattelee toimivansa lapsensa parhaaksi, vaikka ei sitä käytännössä teikisikään. Sen vuoksi myös tässä lakiesityksessä on ihan hyvin kirjattu se, että myös näissä huoltajuuskysymyksissä punnitaan sitä, onko vanhempi tosiasiallisesti kykenevä punnitsemaan sitä lapsen etua omien, ehkä ristiriitaistenkin, tunteiden sijaan.

Toivonkin tälle lakiesitykselle myönteistä ja hyvää käsittelyä, tietysti myös perinpohjaista käsittelyä vielä lakivaliokunnassa. Ja varmasti saamme tämän lain sitten tänne saliin takaisin syksyllä.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Tanus. — Tämä täysistunto keskeytetään tasan kello 14, mutta katsotaan, ehditäänkö viedä tämä loppuun vai keskeytetäänkö tämän asiakohdan käsittely. — Mutta nyt edustaja Tanus.

13.57 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Multala nosti hyvin esiin sen, että varmasti useimmat vanhemmista ajattelevat toimivansa lapsen edun mukaisesti siinä kriisitilanteessa, mutta monta kertaa jälkeenpäin vanhempien kanssa keskustellessa monet sanovat, että ehkä siinä olisi voinut tai olisi pitänyt toimia toisin.

Edustaja Uotila nosti hyvin täällä esiin isien tärkeyden. Isät ovat todella tärkeitä. Itse teen työtä enimmäkseen naisten kanssa, ja joskus sydän on kyllä kylmänä, kun kuuntelee, kuinka monet naiset ja äidit ajattelevat olevansa kaikkivoipaisia ja ikään kuin työntävät isät pois. Isät ovat todella tärkeitä.

Vielä näistä isovanhemmista: monta kertaa siinä perheen kriisiprosessissa, itse asiassa jo siinä vaiheessa, kun suunnitellaan tai mietitään eroa tai ollaan riidoissa, isovanhemmat voivat olla erittäin tärkeässä roolissa tuoden sitä turvaa, läheisyyttä ja rauhaa sille kasvalle, kehittyvälle lapselle tai nuorelle.

Toivoisin, että tässä valiokunta kun käsittelee tätä esitystä, myös kiinnitettäisiin huomiota ja nostettaisiin esille riittävät resurssit näihin perhetukikeskuksiin, psykologipalveluihin ja muihin tällaisiin palveluihin, eli että voitaisiin tätä puolta vahvistaa yhteiskunnassa jo ennen kuin perhe on äärimmäisessä kriisissä, ennen kuin ollaan erossa tai ehkä asumuserossa. Myös se olisi lasten etu, että niin isän ja äidin, vanhempien, kuin isovanhempien mahdollisuus saada niitä tarvittavia tukia olisi jatkossa riittävä.

Puhemies Paula Risikko: Ehditään ottaa vielä yksi puheenvuoro.

13.59 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Uotila puhui hyvin vieraannuttamisesta ja sen puuttumisesta lakitasolla tästä esityksestä. Kuten sanoitte, ne sanktiot eivät ole se juttu. Esimerkiksi Brasiliassa vieraannuttaminen on lakitasolla määritelty ja se on erittäin vahvasti sanktioitu. Siellä on muistaakseni mahdollista antaa jopa 10 vuoden vankeustuomio vieraannuttamistapauksissa. Se kuulostaa todella hurjalta, ja en itsekään näe, että se olisi kenenkään etu, että tällaiseen mennään. Mutta kyllä sen olisi hyvä siellä pykälässä olla määritelmänä, ja joku viesti siitä täytyy lähteä, koska lait kertovat yhteiskunnan arvoista ja vieraannuttaminen on ilmiönä jotain sellaista, että sitä pitää pyrkiä yhteiskunnan ehkäisemään. Ja mikä on se keino, millä sitä ehkäistään ja millä se viesti lähetetään? Lainsäädäntö on se keino.

Kehotan, toivon, että valiokunnassa voidaan vielä katsoa niitä maita ja niitä esimerkkejä, joissa tämä on onnistuttu laittamaan lakiin. Niin kuin edustaja Eerola sanoi, vainoaminen on Suomessa onnistuttu määrittelemään, niin että ei se vieraannuttamisen määrittelykään varmaan ylivoimaista ole.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Asiat 5—10 siirtyvät käsiteltäviksi suullisen kyselytunnin jälkeen. Täysistunto keskeytyy, ja sitä jatketaan kello 16.

Täysistunto keskeytettiin kello 14.01.

Täysistuntoa jatkettiin kello 16.00.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Maanmittauslaitoksesta

Hallituksen esitys HE 89/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.01 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Maanmittauslaitos omaa pitkän ja erittäin ansiokkaan historian, ja mikä parasta, Maanmittauslaitos ei ole jäänyt kunniakkaan historiansa vangiksi [Hälinää — Puhemies koputtaa] vaan on kehittynyt ajan mukana. Viimeisimpänä kehitysaskelena laitos on onnistunut digitalisaation hyödyntämisessä tavalla, joka on omiaan helpottamaan palveluiden tuottamista, käytettävyyttä ja saavutettavuutta.

Arvoisa puhemies! Nyt meillä on lähetekeskustelussa esitys laiksi Maanmittauslaitoksesta. Lain henki on sinänsä oikeansuuntainen, byrokratian karsimiseen ja tehokkuuden kasvattamiseen tähtäävä. Tämän lain keskeisin sisältö on se, että määräys- ja päätöksentekovalta Maanmittauslaitoksen palvelupisteverkostosta siirrettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetukselta suoraan pääjohtajan toimivaltaan. Maanmittauslaitoksella on nyt erinomainen pääjohtaja, pääjohtaja, jonka päätöksentekokykyä tai päätöksenteon oikeellisuutta en kyseenalaista miltei osin. Mutta tulevaisuutta silmällä pitäen haluaisin nostaa esille sen, onko päätösvallan siirtäminen näin keskeisestä asiasta täysin edustuksellisen päätöksenteon piirin ulkopuolelle loppuun saakka harkittu. Tätä täytyy valiokuntakäsittelyssä vakavasti harkita, koska hyvät pääjohtajatkaan eivät ole ikuisia, ikävä kyllä.

17.02 Juha Pylväs kesk: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi eräitä tarkistuksia Maanmittauslaitoksen toimialaan, tehtäviin, organisaatioon ja muuhun toimintaan liittyvään lakitasoiseen sääntelyyn. Esityksen tavoitteena on lisäksi Maanmittauslaitosta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen.

Yleisesti muutoksella edistettäisiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvan Maanmittauslaitoksen toiminnan sekä tehtävien hoidon toiminnallista tehokkuutta. Muun muassa Maanmittauslaitoksen palvelupisteverkostosta ei jatkossa säädettäisi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, kuten edellä kuultiin, vaan asian ratkaiseminen siirrettäisiin Maanmittauslaitoksen toimivan johdon toimivaltaan.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Arvoisa puhemies! Viime vuosien aikana Maanmittauslaitos on laajasti kehittänyt sähköisiä palveluja ja sähköisen asioinnin ratkaisuja. Johtamisen näkökulmasta tämä on tarkoittanut sitä, että organisaation, prosessien ja palvelutoiminnan on pitänyt muuttua toimintaympäristön muuttuessa. Digitalisaation hyödyntäminen edellyttää ketterää ja muuntautumiskykyistä organisaatiota sekä johtamisjärjestelmää. Tulosvastuullisen johdon rooli korostuu, ja viraston säädöspohjan tulee tukea tätä mallia.

Ehdotetulla lailla ei arvioida olevan välittömiä henkilöstövaikutuksia. Välillisesti uudistus voi tietenkin aiheuttaa henkilöstötarpeen vähenemistä, kun tehtävien hoitoa pyritään tehostamaan. Maanmittauslaitoksessa yleisesti henkilöstötarpeen vähentymiseen on voitu vastata suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämisen kautta sekä valtakunnallista toimialuetta hyödyntämällä.

Maanmittauslaitosta koskevalla lakiehdotuksella on yhteys Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston yhdistämistä koskevaan valmisteltavaan lainsäädäntöön.

Alueellisen kattavuuden osalta esitys jättää kysymyksiä, joihin valiokunnan käsittelyssä joudumme varmasti syvällisesti paneutumaan.

17.04 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä ovat edustajakollegat Viljanen ja Pylväs tuoneet hyvin esille tämän hallituksen esityksen muutaman yksityiskohdan, jotka todella pitää valiokunnassa tarkkaan perata, ja pitää arvioida sitä, ollaanko todella menossa tämän kokonaisuuden kanssa myöskin näissä pienissä yksityiskohdissa, kun ollaan siirtämässä myöskin ministeriön asetustasolta pääjohtajan hallinnollisiksi päätöksiksi muun muassa palvelupisteiden verkostoa koskevia ratkaisuja. Minkä takia tähän yksityiskohtaan haluan tarttua? Kyseinen asia on sillä tavalla ongelmallinen, että kun tehdään suoritteita, hallinnollisia virkatehtäviä Maanmittauslaitoksen toimipisteissä, on paljon tehtäviä, jotka voidaan anonyymisti hoitaa mistä päin Suomea tahansa, mutta on paljon myös sellaisia, joissa paikallistuntemus ja osittain myöskin kesto-osaaminen siellä alueella ovat hyvin tärkeitä, koska monta kertaa tulee tilanteita, joissa samaa prosessia käydään samojen kiinteistönomistajien kanssa vuodesta toiseen, jolloin erityisesti olisi kyse siitä, että paikallisoaaminen tulisi helpottamaan ratkaisun löytymistä.

No, se on tosiasia, että tämä kokonaisuutena on äärimmäisen hyvä esitys, ja varmasti, kun asiantuntijakuulemisia valiokunnassa lähdetään käymään syksyllä, nämä asiat tullaan sitten hyvinkin selvittämään, ja tästä aikanaan varmaan mietintö saadaan tehtyä nämäkin asiat huomioituina. Ja toivon, että myöskin paikalla olevat valiokunnan jäsenet tämän korvansa taakse laittavat.

17.06 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Maassamme on paljon virastoja ja laitoksia, joiden toiminnasta tulee varmasti meille kansanedustajillekin palautetta monenlaista. Yksi, josta aika paljon arvostelua tulee, on varmasti Maaseutuvirasto. Sen sijaan Maanmittauslaitos on jo monen vuoden ajan ollut varmasti virastoista ja laitoksista ehkä kaikista parhaimmassa tilanteessa, ja hyvin positiivisia palautteita on tullut siitä, että se on pystynyt kehittämään itseään. Tänä päivänä Maanmittauslaitos tarjoaa palveluja, jotka ovat helposti saatavia, ja tämä ministeriön esitys entisestään tukee sitä, että jatkossa näitä palveluja saisi vielä paremmin. Tässähän lähtökohtana on se, että Elintarviketurvallisuusvirastosta ja Maaseutuvirastosta ollaan ehdottamassa uutta virastoa ja sitten Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta siirretään tähän uuteen virastoon ne tehtävät,

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

jotka liittyvät uuden viraston tietohallinnon palvelujen tuottamiseen. Nimenomaan nämä tietohallintopalvelut ovat olleet Maanmittauslaitoksessa sen vahvaa osaamisen taustaa.

Edellisessä puheessa edustaja Hakanen toi esille sen, että varmaan paikallistuntemusta on hyvä olla vielä jatkossakin, ja tämä tulee varmasti [Puhemies koputtaa] valiokunnassa huomioitua. Hyvää on tietysti se, että tulostavasti siirretään ja byrokratiaa karsitaan, ja uskon, että valiokuntakäsittelyn jälkeen tästä tulee hyvä kokonaisuus.

17.08 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tämä lakiesitys ja hallituksen esitys pohjautuvat Sipilän hallitusohjelmaan, ja siinä yksi tärkeä ohjenuorahan oli byrokratian purkaminen. Nyt kun byrokratiaa puretaan, niin se näkyy muun muassa tässä hallituksen esityksessä.

Maanmittauslaitos on viime vuosina kokenut isoja muutoksia, muun muassa saanut uusia tehtäviä. Maanmittauslaitoshan hoitaa nykyisin jo tilojen lohkomiset ja lainhuudot sun muut. Tällaiset asiat on keskitetty yhteen toimipisteeseen, minne ne luontaisesti kuuluvatkin. On hyvä ja tässä yhteydessä myös pitää nostaa esille Maanmittauslaitoksen palvelualltius, mikä heillä tähän asti on ollut, ja uskon, että se yhtä hyvänä, jopa parempana, jatkuu tästä eteenpäin.

Muutamia kokemuksia itsellänikin on edellisen ammattini ajoilta Maanmittauslaitoksen kanssa, kun erilaisia tiloja jaettiin. Nyt kun tämä digitaalisuus on iskenyt läpi, niin esimerkiksi Maanmittauslaitoksen sivuiltahan löytää helposti, jokamiehen karttapaikasta erittäin helposti, vaikka oman kesämökkinsä kartan. Sieltä löytyy melkein mitä vain karttoja, ja nämä ovat vapaasti kansalaisten käytössä. Tämä on aivan erinomainen asia, että ei tarvitse enää epäillä. Kun on läppärin taikka iPadin, tällaisen pienen tietokoneen, omistaja, niin kyllä kartta löytyy alta aikayksikön ja näkyvät jopa rajatkin.

Elikkä olemme menneet valtavasti eteenpäin myös digitalisaatiossa, ja nyt kun hallituksen esitystä katsoo, niin Maanmittauslaitos voi itse sitten omilla päätöksillään päättää näistä toimipisteistä, missä ne ovat. Toivon myös tässä yhteydessä hartaasti, että kun valiokunta tätä asiaa käsittelee ja antaa mietintönsä, niin tässä yhteydessä nousisi esille myös se, että nämä toimipisteet olisivat eri puolilla Suomea. Totta kai digitaalisena aikana verkko varmaan hieman harvenee, mutta sillä on ihan iso merkitys, että niitä palveluja on eri puolilla Suomea saatavissa. Tämä on niin valtavan iso maa, että ei se riitä, että yhdellä isolla alueella, esimerkiksi maakunnassa, on vain yksi toimipiste. Toivottavasti niitä on edelleen paljon ja Maanmittauslaitos jatkaa hyvällä linjalla ja tarjoaa palveluita kansalaisille ja ajantasaista tietoa. Näiden karttapalveluiden kehittäminen ja siihen liittyvät hommat ovat todella hyviä.

17.10 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edustajat Pylväs, Hakanen, Reijonen ja Hoskonen jo totesivat, tämän esityksen taustaa ja mahdollisia vaikutuksia on todellakin hyvä läpivalaista syksymmällä valiokuntakäsittelyssä.

Kuten aiemmin on todettu, Maanmittauslaitos on kehittänyt toimintaansa maailman muuttuessa, ja se on mielestäni onnistunut digitalisaation hyväksikäyttämisessäkin erinomaisella tavalla.

Lukiessani lakiesitystä havaitsin, että siinä on nostettu esille monia jo tehtyjä päätöksiä, jotka vaikuttavat Maanmittauslaitoksen toimintaan. En tosin ole varma, onko esityksessä tarpeeksi huomioitu esimerkiksi yksityistielainsäädäntöön tulevat muutokset, joiden kautta Maanmittauslaitokselle jatkossa lankeaa osaltaan myös tietoitumisen menestyksellinen

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

suorittaminen. Uskon, että näiden toimitusten menestykselliselle suorittamiselle kohtuullisilla kustannuksilla keskeinen vaatimus on paikallistuntemus ja sen hyödyntäminen digitaalisten välineiden ohella.

Arvoisa puhemies! Uskon siis teknologian hyödyntämisen laajeneviin mahdollisuuksiin, mutta en usko, että sillä kyettäisiin korvaamaan paikallis- ja aluetuntemus. Tämän paikallisen ja alueellisen tietämyksen säilymiselle palvelupisteverkostolla on suuri vaikutus. Siksikään palvelupisteverkosto ei ole toissijainen asia, vaan saavutettavuuden, osaamisen ja toimituksista asiakkaille lankeavien kustannusten kannalta se on erittäin keskeinen asia. Siksi sillä, miten palvelupisteverkostosta tehdään päätökset, on suuri merkitys laitoksen toiminnan ja tulosten kannalta, ja tähän pitää valiokuntakäsittelyssä kiinnittää aivan erityistä huomiota.

17.11 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä käsitelimme aiemmin keväällä Elintarviketurvallisuusvirastoa ja Maaseutuvirastoa ja niitten yhdistämistä, niin suuri oli huoli siitä, miten Maaseutuviraston tietotekniset palvelut — joista monilla täällä sallissakin oli omakohtaista kokemusta — tulevat tulevaisuudessa eteenpäin menemään. Siinä yhteydessä käsiteltiin sitä, että kun Maanmittauslaitoksella tunnetusti on hyvät digitaaliset palvelut, niin ehkäpä niiden siirtyminen samaan virastoon kenties toisi sen toimintakulttuurin myöskin tähän tulevaan virastoon. Tätä täytyy todellakin toivoa, että Maaseutuviraston tunnetut ongelmat eivät suinkaan olisi se toimintatapa, mikä tähän uuteen virastoon pesiytyy.

Täällä edustaja Hoskonen nosti esille juuri karttapalvelut, ja näissä ollaan menty oikeaan suuntaan. Virossahan vastaavat karttapalvelut on viety vielä pidemmälle siinä mielessä, että sieltä pystyy selvittämään esimerkiksi omistussuhteet ja näkemään myöskin kiinnitykset ynnä muut. Siinä mielessä, vaikka me monesti kuvittelemme, että olemme digitaalisuudessa aivan Euroopan kärkeä, kyllä Viro esimerkiksi näissä asioissa on vielä pienen askeleen edellä.

Täällä on nostettu esille huolenaiheena ja valiokuntaan tutkittavaksi se, onko mahdollista, että Maanmittauslaitoksen toimivan johdon toimivalta olisi se, jolla tulevaisuudessa päätettäisiin palvelupisteverkoston toimipisteet. Kyllä minun mielestäni tätä kannattaa tosiaankin miettiä, onko näin, että toimiva johto on se, joka tekee tämän tyyppisistä asioista päätökset. Tällä kaudella tuntuu, että niin sanotusta alueellistamisesta ei ole kovin hyviä kokemuksia tuolta maakunnista. Jossain määrin ajattelen, että jos tämä jälleen keskittyy yhden henkilön tai muutaman toimivassa johdossa olevan henkilön taakse, niin voi olla, että on vähän samanlaista peliä kuin mitä lääkevirastonkin suhteen on ollut, vaikka Fimean kohdalla sentään on ikään kuin ollut hallitus ratissa sitä asiaa ohjaamassa. Vähän pelkään, että tässä helposti käy niin, että nämä alueelliset toimipisteet kyllä tulevat sitten rankasti harvenemaan, ja tätä asiaa varmastikin siellä valiokunnassa olisi syytä tarkastella.

17.14 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edellä edustaja Essayah sanoi, niin varmasti pitää tarkkaan harkita — mutta toki digitaalisuus, digitaalinen päätöksenteko ja lupien myöntämisprosessit ovat avoimempia, eli niitä pystyvät kansalaiset arvioimaan. On varmasti helppo tehdä vertailuja, ovatko toimitukset ja päätökset yhdenmukaisia. Eli nyt tämä kaikki on myös helpommin arvioitavissa kuin jos ne eivät olisikaan digitaalisia, niin että tämä samalla kyllä mahdollistaa tämän avoimuuden ilmapiirin.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Se, kuinka paljon alueellisia toimipisteitä suljetaan, tulee tarkasti harkita jo ihan yksinomaan sen vuoksi, että todellakin yksityistielain osalta Maanmittauslaitokselle näitä toimia tulee. He kyllä valiokuntakuulemisessa tämän lain valmistelun yhteydessä kertoivat, että heillä resurssia ja osaamista tähän on, mutta varmasti on syytä vakavasti harkita, mikä tulee olemaan lopullinen ratkaisu.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 6 luvun muuttamisesta Hallituksen esitys HE 91/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

17.15 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esitys koskee sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivaa lääkkeiden hintalautakuntaa eli lyhyemmin HILAA. Esityksessä ehdotetaan kahta muutosta HILAn toimintaan:

Ensimmäinen muutoksista koskee HILAn yhteydessä toimivaa asiantuntijaryhmää, jolta HILA pyytää lausunnon tietyistä lääkkeiden erityiskorvattavuutta koskevista hakemuksista sekä muulloinkin tarvittaessa. Asiantuntijaryhmän asettaa sosiaali- ja terveysministeriö. Nykyään asiantuntijaryhmän kokoonpanosta on säädetty, että sen jäsenissä tulee olla edustettuna lääketieteen, farmakologian, terveystalouden ja sairausvakuutuksen alan asiantuntemus. Esityksessä ehdotetaan, ettei terveystalouden asiantuntemusta enää edellytetäisi. Tavoitteena on, että asiantuntijaryhmässä näin vapautuva paikka voitaisiin käyttää ryhmää asetettaessa tarpeelliseksi katsottavaan asiantuntemukseen. Tarvetta olisi vahventaa esimerkiksi lääketieteellistä asiantuntemusta ottaen huomioon harvinaissairauksien hoidossa käytettävien lääkevalmisteiden viime vuosina kasvaneen määrän sekä erityisesti sen, että HILAn sihteeristössä on vuodesta 2017 lukien ollut vakituksessa virassa terveystaloustieteen erityisasiantuntija, jonka osaaminen ja työpanos ovat olleet myös asiantuntijaryhmän käytössä.

Toiseksi esityksessä ehdotetaan, että HILA voisi siirtää johtajan ratkaistavaksi biosimilaarivalmisteen korvattavuuden ja kohtuullisen tukkuhinnan vahvistamisen, jos sitä vastaava valmiste on jo hyväksytty korvattavaksi. Perusteluna ehdotukselle on, että nämä selvät ja riidattomat asiat eivät vaadi laajaa harkintavaltaa ja sopisivat hyvin johtajan päätöksellä ratkaistavaksi. Muutos vähentäisi hallinnollista työtä, ja se voisi myös edistää biosimilaarien käyttöönottoa ja siten alentaa lääkekorvausmenoja, kun usein alkuperäisvalmistetta edullisemmat biosimilaarivalmisteet tulisivat nopeammin lääkekorvausjärjestelmän piiriin.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

17.18 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Varmasti, niin kuin ministeri täällä esiteli, tämä on enemmänkin tämmöinen niin sanottu järkeistäminen tässä hintalautakunnan kokoonpanossa. Jos näin on, niin kuin ministeri kertoi, että siellä sihteeristössä on pysyvä lääketaloustieteen asiantuntemus, niin siinä mielessä on varmaankin paljon tärkeämpää, että sieltä löytyy sitten erityisesti juuri tätä lääketieteen tuntemusta. On ollut jonkun verran mediassa esillä näitä tapauksia, joissa on hyvin harvinaislaatuista sairaudesta kysymys ja ainut lääke, mikä sitten siihen löytyy, saattaa olla satojentuhansien, ellei jopa miljoonan arvoista. Siinä mielessä voi sanoa, että kyllä me tulevaisuudessa olemme aikamoisten eettisten kysymysten edessä, kun joudumme pohtimaan, otammeko tämäntyyppisiä lääkkeitä käyttöön, pystytäänkö niillä ratkaisevalla tavalla ihmisen tilannetta parantamaan. On paljon sellaisia vaikeita tauteja, joissa ehkä voi olla, että laatua pystytään muuttamaan elinvuoteen lisäämään mutta kuitenkin varsinaista parannuskeinoa ei välttämättä ole. Täytyy sanoa, että jos jotakin tulevaisuudessa joudutaan miettimään tuossa lääkkeitä hintalautakunnassa, niin ehkä myöskin tämmöistä eettistä asiantuntemusta ja näitten asioitten ympärillä käytävää pohdintaa.

Tämä toinen kohta, jossa tämä biosimilaarivalmisteitten korvattavuus liittyisi siihen, että sen voisi tehdä johdon toimesta, varmastikin on juuri sellainen byrokraatiaa ja turhaa hallinnollista taakkaa vähentävä muutos, jota voi kannattaa.

Puhemies Paula Risikko: Haluaako ministeri kommentoida? Ellei, keskustelu on päättynyt.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2017

Kertomus K 18/2017 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 2/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2018 vp.

Sen meille esittelee edustaja Lapintie, valiokunnan puheenjohtaja. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.20 **Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Rouva puhemies! Esittelen tämän perustuslakivaliokunnan mietinnön hallituksen kertomuksesta kielilainsäädännön soveltamisesta vuodelta 2017. Valtioneuvosto antaa vaalikausittain, siis neljän vuoden välein, eduskunnalle kertomuksen kielilainsäädännön soveltamisesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Kertomuksessa tulee käsitellä suomen ja ruotsin kielen lisäksi ainakin saamen kieltä, romanikieltä ja viittomakieltä. Nyt annettu kertomus annetaan ensimmäistä kertaa itsenäisenä asiakirjana, aikaisemmin se on ollut osa hallituksen vuosikertomusta.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Vuoden 2017 kertomuksessa on muutamia erityisteemoja, erityisesti kielellisten oikeuksien toteutuminen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä myös kielellisten oikeuksien toteutuminen valtionyhtiöissä. Sen lisäksi esille on nostettu tulevaisuuden haasteina mutta myös tulevaisuuden mahdollisuuksina digitalisaatio ja kotoutumista koskevat kielelliset oikeudet.

Kielikertomus antaa perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan hyvän ja kattavan kuvan etenkin kansalliskielten, suomen ja ruotsin, asemasta. Kertomus toteuttaa kaiken kaikkiaan hyvin tavoitetta lisätä päätöksentekijöiden, viranomaisten ja kansalaisten tietämystä eri kieliryhmien kielioloista. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä myös sitä, että kun valtioneuvosto ja oikeusministeriö ovat valmistelleet tätä kielikertomusta, niin tämän valmistelun yhteydessä on kuultu eri kieliryhmiin kuuluvia ja sidosryhmiä myös kielellisten oikeuksien toteutumisesta heidän näkökulmastaan ja täten huolehdittu kieliryhmien omien näkemysten esille tuomisesta.

Otan nyt esille kolme eri näkökulmaa, jotka nousivat perustuslakivaliokunnan käsitellyssä esille ja joihin valiokunta tässä laajassa kertomuksessa päätti keskittyä:

Ensimmäinen koskee viittomakieltä. Viittomakieltä käyttävien oikeudet turvataan perustuslain 17 §:ssä, ja viittomakielilain lisäksi keskeisiä lakeja ovat koulutusta ja sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat lait sekä vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annettu laki.

Suomessa käytetään suomalaista viittomakieltä mutta myös suomenruotsalaista viittomakieltä. Tämä suomenruotsalainen viittomakieli on vakavasti uhanalainen kieli, mikä tarkoittaa sitä, että käyttäjiä on vähän ja myös sen palvelut ovat hyvin vaikeasti tavoitettavia osan käyttäjistä kannalta. Oikeusministeriön selvitys suomenruotsalaisen viittomakielen kokonaistilanteesta on valmistunut vuonna 2016, ja valiokunta pitää tärkeänä, että näissä eri selvityksissä esille nousseisiin ongelmiin kiinnitetään huomiota. Erityisenä kohteena otetaan esille tämän suomenruotsalaisen viittomakielen elvytykseen liittyviä toimenpiteitä, kuten esimerkiksi tulkkauskoulutuksen aloittaminen, joka on erittäin tärkeää tämän kielen käyttäjien osalta, kuten varmasti jokainen pystyy ymmärtämään.

Erityisesti on käsitelty viittomakielisten palveluiden toteutumista sosiaali- ja terveydenhuollossa. Viittomakieltä käyttävien kielellisten oikeuksien toteutumista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa ja viranomaisten ja muiden julkista hallintotehtävää hoitavien velvollisuutta edistää viittomakieltä käyttävien mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään pidetään erityisen tärkeinä. Valiokunta on jo aikaisemmin käsitellyt tätä näkökantaa ja uudistaa nyt tämän tärkeän näkökulman, että pitää huolehtia suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävien kielellisistä oikeuksista sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä ja erityisesti, kun käytännössä toteutetaan tätä suunnittelua. Jo aikaisemmin, vuonna 2014 ja vuonna 2017 annetuissa lausunnoissa, perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota tulkkauspalveluihin, ja nämä huolet uudistetaan nyt ja pidetään erityisen ongelmallisena sitä, että vaikka näihin asioihin on aikaisemmin kiinnitetty huomiota, niin tilanne on edelleen huolestuttava. Tulkkauksen saatavuutta ja järjestämistä tulee sen vuoksi tarkoin seurata. Perustuslakivaliokunta uudelleen toteaa, että havaittuihin epäkohtiin pitää myös puuttua.

Toisena asiana perustuslakivaliokunta halusi ottaa esille lasten aseman. Kielikertomuksessa lapsia koskevalta osalta otettiin erityisesti esille ruotsinkielisten nuorisopsykiatrian palveluiden saatavuus, lastensuojelu ja huostaanotto sekä lapsen oikeus viittomakieleen.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Viittomakielilakia koskevassa mietinnössä perustuslakivaliokunta nosti esille YK:n lapsen oikeuksia koskevan sopimuksen kohdan, jonka mukaan vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaan kuululta lapselta ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan ja käyttää omaa kieltään. Vastaavasti perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota lapsen oman kielen oppimisen merkitykseen myös muiden kuin vain viittomakielen osalta. Valiokunta pitää tärkeinä esimerkkeinä asianmukaisia oppimateriaaleja ja kielipesätoiminnan jatkamista. Erityisenä ongelmana nousevat esille haavoittuvassa asemassa olevat lapset esimerkiksi huostaanoton yhteydessä: se, että silloin on mahdollisuus turvata heidän oikeutensa omaan kieleen.

Kolmantena ongelmana esille nousee uudelleen kieli-ilmapiiri. Valiokunta on erityisen huolissaan siitä, että edellisen kielikertomuksen yhteydessä vuonna 14 todettiin, että kieli-ilmapiiri on asenneilmastoltaan kovaa, ja nyt tässä uudessa kielikertomuksessa todetaan, että asenteet ovat edelleen koventuneet eri kieliryhmiä kohtaan, ja tätä pidetään hyvin huolestuttavana kehityksenä. Kielibarometri 2016 -selvityksen ja oikeusministeriön saamien muiden selvitysten osalta yleinen kieli-ilmapiiri näyttää koventuneen vuoden 2014 jälkeen, jolloin edellinen kielikertomus annettiin.

Euroopan neuvoston ministerikomitea on hyväksynyt päätöslauselman, jossa kiinnitetään huomiota kansallisten vähemmistökielien suojeluun. Tämän puiteyleissopimuksen täytäntöönpanoa Suomessa käsiteltäessä kyseinen ministerikomitea on kehottanut suomalaisia viranomaisia ryhtymään välittömästi toimenpiteisiin muun muassa ennakkoluulojen ja jännitteisen ilmapiirin lieventämiseksi tehostamalla esimerkiksi pyrkimyksiä torjua kaikenlaista suvaitsemattomuutta, rasismia ja muukalaisvihaa. Nämä ovat tämän kansainvälisen elimen hyvin painokkaita huomautuksia, ja huolestuttavaa on, että kielikertomuksessa todetaan asenteiden ei suinkaan lieventyneen vaan pikemminkin kiristyneen.

Kielikertomuksessa arvioidaan, että kieli-ilmapiiriin vaikuttaa myös ihmisten tietoisuus Suomen kieliryhmistä ja kielellisistä oikeuksista. Tässä kertomuksessa esitetään yhtenä syynä tähän kiristyneeseen ilmapiiriin se, että Suomen kieliolojen monimuotoisuutta ei tunneta. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta korostaa kieliä ja kieliolojen monimuotoisuutta koskevaa koulutusta ja tietoisuuden lisäämistä. Lisäksi olisi tärkeää, että viranomaisten kielellisten oikeuksien tuntemusta parannetaan, ja myös riittävää kielitaitovaroa pidetään tärkeänä.

Perustuslakivaliokunta esittää, että ei sinänsä ole mitään huomautettavaa tämän kertomuksen johdosta ja tällainen kannanotto voidaan hyväksyä. Mutta valiokunta pitää tärkeänä, että seurataan näitä huolenaiheita, jotka kolmessa kohdassa otin esille.

17.30 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kertomus annetaan nyt ensimmäistä kertaa itsenäisenä asiakirjana, ja se on erittäin hyvä näin, koska nyt selkeästi asiat pystytään nostamaan ihan toiselle tasolle ja käsittelemään eri kieliä mahdollisimman monipuolisesti ja tasapuolisesti.

Siellä kielikertomuksessa nousi erityisesti esille ruotsinkielisten nuorisopsykiatrian palveluiden saatavuus pääkaupunkiseudulla, mikä on ollut pitkään ongelmallista. Mielenterveyspalveluiden saatavuutta omalla äidinkielellä pidetään luonnollisesti tärkeänä asiana, ja esimerkiksi Mielenterveyden keskusliitto on todennut, että erityisesti psykiatrian puolella on tärkeää saada hoito, kuntoutus ja palvelut omalla äidinkielellä. Psykiatriassa sanat ovat tärkeä osa sitä hoitoa ja tunteiden ilmaisua ja niistä kertomista, ja kielen merkitys korostuu erityisesti niissä palveluissa. Onneksi kuitenkin näyttää siltä, että HUSissa, myöskin Es-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

poossa, joka järjestää myös Kirkkonummelle mielenterveyspalveluita, asia on kääntynyt parempaan suuntaan, ja ennen kaikkea se liittyy henkilökunnan rekrytoinnin parantumiseen.

Tässä perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Annika Lapintien hyvässä yhteenvedossa tulivat esille myös nämä huostaanoton ongelmat, mitkä sieltä nousivat esille. Nimenomaan haavoittuvassa asemassa olevien lasten tilanteessa kielen merkitys on tietenkin myös erityisen suuri. Se, mikä tuli esille ja selvisi, oli se, että Suomessa ei tilastoida lastensuojelun asiakkaina olleita lapsia kielen perusteella, mikä kuulosti varsin erikoiselta, että me emme pysty näkemään, paljonko huostaanotetuissa lapsissa on minkäkin kielisiä. Oman näkemykseni mukaan tämä olisi hyvä kunnissa huomioida ja parantaa sitä tilannetta sen suhteen.

Sitten ylipäättänsä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa on tärkeää, että ihmiset saavat sen palvelun omalla äidinkielellään mahdollisimman pitkälti tai että tulkkaus on järjestetty.

Sitten ottaisin vielä esille vanhuspalvelut. Sitten kun iäkkäät ihmiset ovat esimerkiksi dementikkoja, muistisairaita, on tärkeää, että he tulevat ymmärretyksi ja että heitä hoitavalla henkilöstöllä on osaamista.

Ja tärkeää on nyt tietenkin jatkossa sote-uudistuksen kannalta huomioida, että maakunnissa tähän asiaan kiinnitetään myöskin huomiota, erityisesti henkilökunnan rekrytoinnin ja mahdollisesti palvelujen keskittämisen kannalta.

17.33 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja, perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Lapintielle erittäin hyvästä esittelystä.

Tämä kertomus kielilainsäädännön toteuttamisesta viime vuodelta olisi tietysti ansainnut ehkä vähän paremmankin ajankohdan, mutta on tietenkin hienoa, että tämä erilliskertomus nyt ensimmäistä kertaa sitten tuodaan tänne suureen saliin juuri tämmöisenä omana kertomuksenaan.

Tässä oli tärkeitä asioita, mitä oli nostettu esille. Minä myöskin kiinnittäisin huomiota tähän terveydenhuollon kysymykseen, niin kuin edustaja Laiho tuossa edellä, erityisesti ikäihmisten kohdalla. Varmasti ikäihmisten kohdalla erityisesti silloin, jos vielä joku muistisairaus tai vastaava vaivaa, on äärimmäisen tärkeää, että henkilö tulee ymmärretyksi sillä omalla äidinkielellään, ja on hyvä, että tähän on kiinnitetty erityistä huomiota.

Samoin myöskin tätä digitalisaatiokysymystä tämän päivän yhteiskunnassa kannattaa tarkastella myös mahdollisuutena. Tietysti me puhumme paljon digisyrjäytymisen vaaroista ja siitä, että voi olla ihmisiä, jotka jäävät ikään kuin jälkeen, mutta jos ajatellaan vaikka viittomakielisten mahdollisuuksia toimia omalla äidinkielellään, niin tämä digitalisaatio voi kyllä edistää ja parantaa näitä mahdollisuuksia, tietenkin olettaen, että sitten tarpeellinen määrä on olemassa myöskin tulkkauspalveluita.

Tuntui jollakin tavalla vähän hämmästyttävältä tämä asenteitten koventuminen, mikä tässä kertomuksessa oli nostettu esille. Jotenkin ajattelee sitä, että ehkä se liittyy siis ylipäättänsä tähän kaikenlaisen keskustelun ja ilmapiirin tietynlaiseen tiukentumiseen ja sanavalintojen ja myöskin sitä kautta välittyvien asenteitten tiukentumiseen. Se on todella ikävää, että sitä koetaan myöskin sitten ihan sen tähden, että ihminen puhuu omaa äidinkieltänsä. Tässä tietysti ajattelee, että meidän julkisen palvelun velvoitetta täyttävä Yle pystyisi tekemään tämmöistä hyvää työtä. Ainakin itselleni on ollut aika hauskaa aina välillä seurata näitä saamenkielisiä uutisia, Oddasat. Se on varmaan tehnyt meille monille nämä saamen-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

kieliset sanat ja ehkä ylipäättänsäkin ne aiheet ja asiat tutuiksi, ja jollakin tavalla tuntuu virkistävältä katsoa, mitä näissä uutisissa käsitellään. Joskus tuntuu, että ne aiheet ovat paljon lähempänä sitä todellista elämää ja ehkä erityisesti niitä pohjoisen olosuhteita kuin meidän Ylen uutiset. Tietysti näistä koventumisista täytyy muistaa, että on Euroopassakin maita, esimerkiksi Belgia, missä asuin useamman vuoden, missä ranskan- ja flaaminkielisten ja osittain saksankielisten kielialueitten kohdalla oli kyllä ihan vastaavatyypistä, voisiko sanoa, nokittelua välillä nähtävissä, niin että ei tämä nyt aivan ainutlaatuista ole, että meillä Suomessakin on sitten tällaista. Mutta tämä asenteitten koventuminen oman äidinkielen tähden tuntuu kyllä ikävältä.

17.36 Annika Lapintie vas: Ihan lyhyesti vain lopuksi kiitän edustaja Laihoa ja edustaja Essayahia, että he osallistuvat tähän keskusteluun ja paneutuvat tähän kieliasiaan, yleensä tähän kielikertomukseen ja kielilainsäädännön ongelmiin.

Lopuksi toteaisin, että mielestäni kieliasian neuvottelukunnan puheenjohtaja, professori Pirjo Hiidenmaa, jota myös kuuntelimme asiantuntijana, kiteytti nämä ongelmat erityisesti kielellisten oikeuksien näkökulmasta hyvin loppupuheenvuorossaan, jossa hän totesi: ”Silloin, kun kielellisten oikeuksien toteutuminen on kiinni rahasta ja ammattitaidosta, asiaa voidaan korjata lisäämällä resursseja ja tarjoamalla koulutusta. Silloin, kun oikeudet ovat kiinni tiedosta, voidaan tarjota valistusta. Kaikkein hankalimmin korjattavissa ovat ne tilanteet, joissa kielelliset oikeudet jäävät toteutumatta asenteiden ja arvostuksen puutteen vuoksi.” Sitten hän esitti tällaisen toivomuksen, johon uskon, että kaikki voimme yhtyä. Hän toivoi, että emme törmää tähän enää tällä vuosikymmenellä — voisi oikeastaan sanoa, että vuosisadalla.

Tähän on varmasti hyvä lopettaa tämän kertomuksen käsittely täysistunnossa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 18/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 82/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 82/2018 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 21/2018 vp

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.38 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä jälleen on kysymyksessä siis hallintovaliokunnan mietintö, jossa olemme jälleen ulkomaalaisasioiden ja lupaprosessien ja oleskelulupakäytäntöiden äärellä, ja tällä hallituksen esityksellä ja tämän mietinnön kautta olemme pistämässä täytäntöön EU-direktiiviä koskien tutkimusta, opiskelua, työharjoittelua ja vapaaehtoistyötä tekevien ihmisten osalta sitä, millä perusteella he voivat sitten oleskella Suomessa, jos oleskelu kestää yli 90 vuorokautta.

Sinänsä tässä asiassa todella, kun ollaan direktiiviä laittamassa täytäntöön ja tämän direktiivin määräaikaahan toukokuussa jo muistaakseni oli, Suomessa ollaan hieman jälkijunnassa, mutta se tuskin haittaa suuresti. Tähän esitykseen nyt ei suurempia poliittisia intohimoja ole liittynyt, niin että tämä on yksimielisesti pystytty hallintovaliokunnassa viemään eteenpäin. Mutta ehkä on paikallaan, että tästä asiasta nyt muutaman pointin nostaa esille.

Ensimmäinen on se, että on hyvä muistaa, että kun näitä erilaisia käytäntöjä sitten kehitetään ja säädetään uusia, millä perusteella oleskeluoikeuden Suomessa saa, niin tässäkin esityksessä kaikkiin näihin liittyy kuitenkin vaatimus tästä turvatusta toimeentulosta, jolloin voidaan turvata se, että tällä nyt ei ihan sellaista negatiivista vaikutusta olisi, että sen kautta pystyisi sitten tietyllä tapaa takaoven kautta tuomaan maahan ihmisiä, jotka eivät oikeasti tämän direktiivin soveltamisalaan kuulu.

Toinen huomio varmaan liittyy siihen, että kun tässä puhutaan opiskelijoista, niin opiskelijoiden määrähän ovat pitkälti kiinni myös siitä, millä tavalla Suomessa esimerkiksi näillä uusilla korkeakoulujen lukukausimaksuilla on vaikutusta hakijamääriin. Niin kuin Ruotsista ollaan nähty, voi päätellä, että se jonkun verran kyllä tiputtaa sitten hakijamääriä. Työharjoittelun osalta todella, niin kuin totesin, sielläkin myös tämä turvaton toimeentulon vaatimus on.

Sitten ehkä se toinen isompi huomio liittyy siihen, että kyllähän tällä vaalikaudella poikkeuksellisen paljon tätä lainsäädäntöä liittyen näihin ulkomaalaisasioihin on muutettu ja ulkomaalaislakihan on ollut pitkälti koko ajan semmoisen jatkuvan muutoksen alla. Tämä tietenkin herättää varmaan sen kysymyksen myös, että tulevaisuudessa olisi vähän järkevää pohtia, millä tavalla tämä lainsäädännön kokonaisuudistus sitten tehtäisiin, olisiko järkevää, että työperusteisia oleskelulupia koskevat asiat eriytettäisiin siitä humanitäärisestä puolesta ja niin edelleen. Nythän tässä tehdään erillistä lainsäädäntöä niin, että tämä ei tue ulkomaalaislakia.

Ehkä viimeisimpänä totean, että niin kuin olemme Euroopasta nähneet, on hyvä nyt pohtia muitakin väyliä tulla Eurooppaan kuin sitten se, että ihmiset käyttäisivät tätä turvapaikkajärjestelmää hyväkseen, mikä kyllä on ruuhkauttanut koko järjestelmän, josta nyt myös päämiehet tuolla huippukokouksessa joutuvat keskustelemaan.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

17.42 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan viime metreillä havahduin, koska tämä on todellakin tärkeä asia. Kun tällä nyt tavallaan pystytään laajentamaan sitä, niin täytyy pystyä sitten valvomaan sitä, että näiden asema, jotka tulevat tänne työharjoitteluun, liittyy siihen, että he eivät tule tänne ehkä oppimaan työtä ja viemään täältä sitten niin sanottuna aivovarkautena oman tietämyksensä kautta, joka on täällä ilmaisena työvoimana hankittu, tai että heitä käytettäisiin pidempiäkin aikoja työtehtävissä harjoittelijan nimikkeellä.

17.42 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Anteeksi, että tässä vielä istuntoa hieman pitkitän, mutta edustaja Myllykoski nosti tärkeän asian esille liittyen nimenomaan tähän valvontaan. Työharjoittelun osaltahan käytäntö menee niin, että kun oleskelulupaa Migri on käsittelemässä, niin Migrille täytyy sitten tämän työnantajan selvittää, ollaanko tässä korvaamassa esimerkiksi nyt sitten pysyvää työvoimaa, koska näinhän ei saa olla. Jos näin olisi, niin sitten tulisi kielteinen päätös. Mutta jokainen ymmärtää, että kun tämmöinen selvitys sitten tulee, niin kyllähän Migrillä välineet ovat nyt aika pienet lähteä sitä enempää kaivelemaan, mikä se todellinen tarkoitus on, jolloin kyllä tämä ennakkovalvonta on aika lailla pintapuolista, jolloin sitten totta kai tämän jälkikäteisvalvonnan merkitys korostuu. Niin kuin tiedämme, resurssit Suomessa tähän erilaiseen vaikkapa työsuojelun puitteissa tapahtuvaan tai muuhun jälkivalvontaan, jota näissä asioissa hoidetaan, ovat aika lailla pienet ja ne ovat aika ylikuormitetut, joten siltä osin tähän jää kyllä se valuvika, että tulevaisuudessakin, kun näitä lupaprosesseja mietitään, täytyy kyllä miettiä, miten myös tämä jälkivalvonta pystyttäisiin paremmin organisoimaan ja hoitamaan, jotta todella voidaan varmistua siitä, että kaikki, jotka jollain luvalla ovat sisään tulleet, myös sitten ovat täällä sellaisessa toiminnassa, johon se lupa oikeuttaa, eikä näitä lupia pystytä käyttämään välineenä päästä sisään Suomeen ja sitä kautta tarkoitus täällä toimenpiteelle olisikin joku toinen. Siinä mielessä kyllä edustaja Myllykoskelta erittäin hyvä havainto.

17.44 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ettei nyt mene kahden kansanedustajan keskustelutilaisuudeksi, mutta tuon kuitenkin yhden uuden taikka tähän liittyvän näkökulman. Voisiko sanoa, että erityisen varpaillaan pitää kyllä olla juuri, kun tämä ennakkovalvonta on sillä taholla, missä jo tälläkin hetkellä Migrin osalta. Esimerkiksi erikoisasiantuntijoiden statuksella olevien palkkausmäärittely on poikkeuksellinen ja on mahdollistanut sen, että asumiseen liittyvät etuudet tai päivärahat on laskettu palkaksi, ja se ei noudata ollenkaan EU:n sinisen kirjan erikoisasiantuntijoiden palkkatasoa. Siinä mielessä pitää olla kyllä erityisen herkkänä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 21/2018 vp sisältyvät 1.-10. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain II osan 3 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 90/2018 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 17/2018 vp

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.45 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Nykyisestä laista sen verran, että nykyisessä laissa matkailuyrityksille on myönnetty poikkeuslupa tarjota kuljetusta osana matkailupalvelukokonaisuutta ilman taksilupaa. Olemme käsitelleet, niin kuin moni meistä muistaa, tässä salissa lain liikenteen palveluista ykkös- ja kakkospaketin tällä vaalikaudella. Lain liikenteen palveluista ykköspaketti piti sisällään sen, että hallituspuolueet olivat valmiita romuttamaan maailman parhaan taksijärjestelmän ensi sunnuntaista lähtien. Uusi taksilainsäädäntö tulee siis voimaan 1.7., ja tänään, kevätkauden viimeisenä istuntopäivänä, me jo korjaamme tuota voimaan tulevaa lakia.

Se, miksi olemme tässä tilanteessa, liittyy siihen, että valiokunnassa päätimme ykköspaketin kohdalla, että kakkosvaiheessa palataan mahdollisiin lupavaatimusten rajankäynteihin sellaisessa toiminnassa, jossa henkilön kuljettaminen on hyvin pieni osa jotain muuta palvelukokonaisuutta. Mutta eipäs palattukaan, koska kakkosvaiheessa poikkeusten palautus ei päätynyt lopulliseen hallituksen esitykseen, sillä se ei saanut poliittista hyväksyntää hallituspuolueissa. Nyt ollaan sitten tilanteessa, että ministeriö on reagoinut kiireesti matkailualan toimijoiden yhteydenottojen jälkeen. Hyvä niin, että on reagoinut — mutta ei hyvää lainsäädäntöä.

Sinänsä se, että matkailupalveluyritykset eivät jatkossakaan tarvitse osana palvelukokonaisuutta taksinkuljettajan ajolupaa, on kannatettavaa. Mutta täytyy muistaa, että taksiliikenteen kohdalla on laajemminkin huolta tästä tulevasta lainsäädännöstä. Kun ministeri tuli esiin kesäkuun puolessavälissä tiedotteella, että matkailupalveluyritysten kohdalla lakiin puututaan, meistä varmasti useampi sai yhteydenottoja, joissa kyseltiin, pystytäänkö lakia muuttamaan vielä laajemminkin liittyen päivystysvelvoitteen poistoon, asemapaikkaan ja niin edelleen — hallitus kun päätti laki liikenteen palveluista ykkösessä heittää kaikki palikat kerralla ilmaan avaamalla yhdellä rysäyksellä lupakiintiöt, päivystysvelvoitteet ja hinnoittelun. Taksipalvelukentällä niin palveluiden tuottajilla kuin asiakkailla on mielessä tällä hetkellä useampia avoimia kysymysmerkkejä. Näistä olemme saaneet palautetta ja näitä olemme myös voineet hyvin laajasti eri lehdistä lukea.

Tästä nyt käsittelyssä olevasta laista on todettava se realismi, että useat matkailupalveluyritykset toimivat tuhansien kausityöntekijöiden varassa ja heidän koulutuksensa taksinkuljettajaksi liittyen jo pelkästään kielellisiin haasteisiin on mahdotonta ja myös kustannuksia aiheuttavaa. Teimme tästä hallituksen pikaesityksestä valiokunnassa muun muassa edustajakollega Myllykosken kanssa yksimielisen mietinnön, jossa korostimme, että harmaa talous ja mahdollinen epäterve kilpailu vaativat seurantaa.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies: laadukas, luotettava taksijärjestelmä, joka on erittäin suuressa murroksessa 1.7. alkaen, ei kaipaakaan eikä kestä yhtään harmaan talouden rajapinoilla ajavaa kuljettajaa, ja tässä myös meillä lainsäätäjillä on oma roolimme.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

17.49 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus on esittänyt ja liikenne- ja viestintävaliokunta on yksimielisyyden vallitessa käsitellyt tämän muutoksen sunnuntaina eli heinäkuun alussa voimaan astuvaan liikennepalvelulakiin.

Tämä muutos taksinkuljettajan ajolupapoikkeuksen lisäämisestä koti- ja matkailupalvelu yrityksille on todella tarpeellinen tilanteen selkiyttämiseksi, tilanteen, josta ehti jo varsinkin sosiaalisessa mediassa liikkua todella monenlaisia tulkintoja. Ilman tätä muutosta liikennepalvelulain voimaan astuessa ensi sunnuntaina koti- ja matkailupalvelu yritykset olisivat tarvinneet palvelupaketteihinsa kuuluvia kuljetuksia hoitaakseen taksiliikenneluvan, ja lisäksi jokaiselta kuljetuksia hoitavalta kuljettajalta olisi 1.7.2018 alkaen vaadittu muun muassa taksinkuljettajakokeen suorittamista, mikä ilmeisesti selvisi varsinkin matkailu- ja palvelualojen yrittäjille melko lailla myöhään ja tuli yllätyksenä. Ymmärrettävästi he kokivat tämän varsin kohtuuttomaksi.

Tämä lainmuutos tarkoittaa sitä, että koti- tai matkailupalveluihin liittyviä kuljetuksia suoritettaessa kuljettaja ei tarvitsisi taksinkuljettajan ajolupaa, mikäli kuljetus on osa yrityksen tarjoamaa palvelukokonaisuutta ja ajoneuvo on palvelu yrityksen hallinnassa. Vaatimus yritys kohtaisesta taksiliikenneluvasta kuitenkin säilyy.

Haluan kiittää ministeri Berneriä erittäin nopeasta reagoinnista tähän asiaan sekä valiokuntaa erittäin ripeästi muutoksen käsittelystä. On erittäin hienoa, että muutos astuu voimaan pikaisesti.

17.50 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Otan edustaja Viljasen kiitokset valiokunnan osalta kyllä ihan kokonaisuudessaan avoimesti ja kiitollisena vastaan, niin hallitus- kuin oppositio puoleittain osalta, mutta siihen ensimmäiseen osioon, nopeaan reagointiin tuolta ministerin suunnalta, siihen kiitokseen en voi kyllä yhtyä. Mutta tärkeintä on, että tämä asia kuitenkin korjattiin, ja valiokunta yksimielisesti tämän näki, että näin on.

Osaltani kyllä pohdin näitten kotipalveluitten kohdalla, kun ei ennusteta muutosta nykytilaan, että olisiko pitänyt jo ennakoida sitä, mitä tämä mahdollisesti voi tuoda tullessaan sille sektorille, kun ainakaan tällä hetkellä ei kotipalveluissa ole sellaisia toimijoita, joidenka aikatauluihin — ainakin kunnallisen hoidon puitteissa kotipalveluissa aikataulut ovat muutenkin käyntien osalta 10—15 minuuttia per vanhus — kauppareissuja pystyttäisiin liittämään.

Mutta ehkä kaiken kaikkiaan me pystymme tämänkin muutoksen myötä rupeamaan ajattelemaan sitä, että meidän koko kuljetusjärjestelmää, mitä viime hallituskaudella kyllä Kela-kyytien osalta avattiin, pystyttäisiin joustavoittamaan, niin että meillä näitten kuljetusten yhteydessä voidaan moninaisempia kuljetuksia tehdä. Yhdistelyt tulivat, mikä sinällään auttoi, mutta meillä Kela-kyydin osalta, jos se liittyy keskussairaalaan kotiin vietävään kuljetukseen, siihen on mahdotonta yhyttää sitten kaupassa käyntejä ja muita sellaisiin palveluihin liittyviä, joihinka vanhuksella on oikeus, ja näitä asioita pitää edistää.

Tämä mahdollistaa kuitenkin sen matkailupalveluyrittäjien toiveen, ja hätähuuto varsinkin Pohjois-Suomesta oli voimakas. Tämä olisi tarkoittanut äärettömän suuria kustannusten lisäyksiä, kun kausityöntekijöille olisi tarvinnut hakea ne ajoluvat henkilötasolla, mikä olisi ollut todellakin iso ja raskas paketti, kun työsuhteet kestävät kuukaudesta kahteen kuukauteen. Sille jaksolle sitten tämän koulutuksen hankkiminen tai sen työntekijän kouluttautumisen mahdollistaminen olisi tuonut kohtuuttomia kustannuksia matkailuyrittäjälle. Toisaalta osa taksiliikennöitsijöistäkin kertoi omina näkemyksinään, että nämä matkai-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

lupalveluyritykset tuottavat heille asiakkaita, jos matkailuyrittäjä sitten pitäytyy vain siihen palveluun liittyviin kuljetuksiin.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 90/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit:
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
ulkoministeri Timo Soini
työministeri Jari Lindström
liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner
sisäministeri Kai Mykkänen
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho
oikeusministeri Antti Häkkänen
perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen.

Puhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan kello 14 keskeytynyttä täysistuntoa.

Päiväjärjestyksen 11. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

11.1. Suullinen kysymys työehtojen heikennyksistä (Antti Lindtman sd)

Suullinen kysymys SKT 107/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Kyselytunnin aloittaa sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä. Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Keskustelu

16.01 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Kesä on jo pitkällä, ja eduskunnan istuntokausi on päättymässä. Tänä keväänä hallituksen sote-käänteet ovat vieneet lähes kaiken huomion, [Eduskunnasta: Ei, ei!] mutta, arvoisa puhemies, kyllä tässä maassa muutakin tapahtuu. [Eduskunnasta: Oho!]

Kaikessa hiljaisuudessa hallitus on vienyt eteenpäin kehysriihessä päättämiään työehtojen heikennyksiä. Hallitushan päätti, että nuorille asetetaan omat, muita heikommalla työllä sallimalla perusteettomat pätötyöt ja että pienten yritysten ahkerien työntekijöiden työsuhteturvaa heikennetään. Nämä syvästi epäoikeudenmukaiset työehtojen leikkaukset iskevät pahimmin nuoriin ja naisiin ja erityisesti nuoriin ja naisiin, siis heihin, jotka jo tänä päivänä tekevät eniten pätötyötä. Peruste näille heikennyksille hallitukselta oli, että ne lisäävät työpaikkoja.

Nyt tästä on saatu uutta tietoa. Jopa hallituksen itse tilaamista selvityksistä on käymässä ilmi, että näyttöä tälle väitteelle ei löydy. Näin on esimerkiksi Etlan Kauhanen todennut. Näiden uusien tietojen valossa kysyn, [Puhemies koputtaa] työministeri Lindström, mitä johtopäätöksiä aiotte nyt tehdä näistä hankkeista.

16.02 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia kysymyksestä. Ei hallitus missään kaikessa hiljaisuudessa näitä ole tehnyt vaan ihan avoimesti kertonut, mitä se tavoittelee. Se tavoittelee työllistämiskynnyksen alentamista, ja sen pohjalta näitä asioita on valmisteltu huolella, ja tämä valmistelu on edelleen kesken. Joten johtopäätös siitä, että hallitus olisi tuomassa jotain esityksiä, on vielä aikainen. Me valmistelemme huolella sellaisia malleja, jotka meidän mielestämme kestävät tarkastelun eduskunnassa. Sitten ne tuodaan tänne ja sen jälkeen ollaan valmiita johtopäätöksiin.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.03 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean, että molemmat hallituksen tilaamat selvitykset — nämä selvityshenkilöt ovat todenneet, että näillä toimilla ei juuri ole työllisyysvaikutuksia. [Eero Heinäluoma: Omat selvitykset!] — Ja nämä ovat hallituksen itse tilaamat selvitykset.

Työministeri Lindström, jos teillä olisi sydäntä ajatella nuoria ja tahtoa puolustaa omaa tonttianne siellä hallituksessa, niin kyllähän te nyt sanoisitte muulle hallitukselle, että unohdetaan nämä leikkaukset. Vai onko asia niin — niin kuin moni on epäillyt — että ei teillä ole mitään vaikutusta hallituksessa edes oman tonttinne ministeriön asioihin ja te vain joudutte selittämään näitä kokoomuksen ajamia työehtojen heikennyksiä parhain päin? Tämähän ei ole ensimmäinen kerta. Teillä alkaa olla jo aika pitkä historia työntekijöiden keppämisestä: [Välihuutoja oikealta] pakkolait, lomarahat, työttömyysturvan tuplaleikkaus, viimeisenä tämä niin sanottu aktiivimalli. Ja nyt kaiken tämän jälkeen tänään kerroitte, että aiotte kaikesta huolimatta tuoda tämän niin sanotun aktiivimalli kakkosen, joka kepin uhalta pakottaa työttömät samaan kaavamaiseen työnhakumuottiin. Aktiivinen työnhaku on ehdottoman kannatettavaa, mutta tämä on menneisyyden maailman malli.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Arvoisa ministeri, [Puhemies: Kysymys!] nyt kun kuitenkin aiotte tuoda tämän, niin kysyn: mikäli työttömäksi joutunut ihminen kuitenkin hakee edellyttämämme määrän, neljä työpaikkaa, kuukaudessa [Puhemies: Kysymys!] mutta kaikesta huolimatta ei töitä saa, niin ei kai tältä ihmiseltä nyt enää leikata viittä prosenttia työttömyysturvasta?

Puhemies Paula Risikko: Ministeri Lindström. — Pysytään 1 minuutissa, jos sopii, että keritään käydä kaikkien ryhmien kysymykset näin kesän kunniaksi ja että kaikilla on mahdollisuus vastata niihin rauhassa.

16.04 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt tuli edustaja Lindtmanilta kysymyksiä sellainen läjä, jossa oli kaikki pantu suloisesti sekaisin, mutta yritän vastata tähän viimeisimpään eli tähän omaehtoisen työnhaun malliin.

Kuten hyvin tiedätte, meillä on tulossa maakunta-kasvupalvelu-uudistus. Osana sitä on yksi pala, joka on tämä omatoimisen työnhaun malli, jossa karenssijärjestelmä uudistetaan. Te voitte varmaan kertoa, minkälainen malli se mahtaisi teidän mielestänne olla, [välihuuto vasemmalta] koska se karenssimalli täytyy joka tapauksessa uudistaa tänne uuteen maailmaan, mihinkä me olemme menossa. Jos te olisitte lukenut esityksen omatoimisen työnhaun mallista, te kiittäisitte sitä. Te kritisoitte ja vastustatte jotain sellaista, koska te ette pidä tästä hallituksesta. Tämä malli on hyvä, ja uskallan puolustaa sitä. Se luottaa työttömään ensimmäisen kerran, me olemme saaneet ison luottamusloikan. Työttömän oma ilmoitus riittää. Karenssijärjestelmään tulee porrastus. Ei tule heti mitään sanktiota, vaan muistutus siitä, että voit parantaa tapasi. Ja jälleen kerran [Puhemies koputtaa] luotetaan ihmiseen.

Anteeksi, että aikaa on näin vähän, mutta kysymys oli todella laaja.

16.06 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyksen ydin oli se, että jos täyttää tässä aktiivimallissa olevan työnhakuvelvoitteen, joka on siis neljä työpaikkaa kuukaudessa — joillekin se on liian vähän, jos työpaikkoja on paljon tarjolla, [Harri Jaskari: Saa vapaasti hakea enemmän!] joillekin se on liikaa, jos ihmisellä on esimerkiksi joku vamma, niin että työtä on vaikea hakea sen vuoksi — eli jos henkilö onnistuu hakemaan näitä työpaikkoja, raportoimaan oikeaan aikaan mutta ei onnistu täyttämään aktiivimalli ykköstä, niin leikataanko hänen työttömyysturvaansa. Minun tulkintani näiden tekstien perusteella on se, että leikataan. Eli jälleen kerran tulee uusi muoto, joka johtaa karenssiin, vaikkakin porrastettuun ja sinänsä perustellumpaan.

Toinen kysymys koskee sitä, että yrittäjät ovat pelänneet sitä, että heille tulee tällaisia niin sanottuja turhia hakuja tämän mallin seurauksena. Mitä te teette sen eteen, että työpaikat eivät valu piiloon ja rekrytointiyritysten salaisiin kansioihin ja että työnhaku ei vaikeudu entisestään niiden kohdalla, jotka eivät uskalla näitä piilossa olevia hakea?

16.07 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä työpaikkojen määrästä, kuinka montaa pitää hakea. Se ei ole kategorisesti neljä työpaikkaa. Se on nolla—neljä riippuen siitä, mikä on alueen työllisyystilanne, mikä on henkilön oma tilanne. Sen perusteella tälle henkilölle määritellään, kuinka montaa työpaikkaa hänen täytyy hakea. Se voi olla jopa nolla, jos alueen tilanne tai henkilön tilanne tähän vaikuttaa. Työttömyysetuuden saamiseksi edellytettävä omatoiminen työnhaku ja työttömyysturvan aktiivimalli pyrkivät molemmat edistämään työllistymistä, lisäämään työllis-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

syyttä. Se työttömyysturvan seuraamusten uudistaminen ei vaikuta aktiivimalliin. Työttömyysturvan seuraamusten uudistamisessa on keskeistä omatoiminen työnhaku, ja tässä aktiivimallissa palkkatyö, yritystoiminta, palveluihin osallistuminen vaikuttavat työttömyysturvan määrään. Omatoiminen työnhaku parantaa työllistymisen mahdollisuuksia, tukee näin aktiivimallin ehtojen täyttämistä.

16.08 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kyllä kaivataan pikaisia toimia työllistymisen esteiden poistamiseksi hallituksen tarjoaman alituisen keppilinjan sijaan. [Välihuutoja]

Kovasta yrityksestä ja etsimisestä huolimatta sopivaa työpaikkaa ei läheskään aina löydy omalta kotiseudulta. Toisaalta asumisen ja liikkumisen kalleus vaikeuttavat työllistymistä toisella paikkakunnalla. Tutkimusten mukaan asuntokaupassa maksettu varainsiirtovero hankaloittaa entisestään työn perässä muuttamista toiselle paikkakunnalle. Perussuomalaiset ovatkin tällä viikolla tehneet toimenpidealoitteen, jolla vapautettaisiin työpaikan perässä oman työssäkäyntialueen ulkopuolelle muuttava henkilö asuntokaupan yhteydessä maksettavasta varainsiirtoverosta. Erityisesti kasvukeskuksiin työn perässä muutettaessa tällainen muutos voisi tarkoittaa useiden tuhansien eurojen helpotusta uuden työpaikan lähistöltä asunnon ostavalle työntekijälle. Se olisi merkittävä kädenojennus ahkeralle työnhakijalle. Kysyn hallitukselta, suhtautuuko se vakavasti tähän perussuomalaisten tekemään työvoiman liikkuvuutta edistävään ehdotukseen.

16.09 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koska asia kuuluu valtiovarainministerin rooteliin ja hän ei ole paikalla, vastaan kysymykseen. Hallitus ei ole aikeissa puuttua varainsiirtoveroon. [Leena Meren välihuuto] Me tunnistamme tämän ongelman, joka on nimenomaan työvoiman liikkuvuudessa, ja siitä syystä me nostimme kakkosasunnon vähennysoikeutta 450 euroon. Se tulee olemaan merkittävä liikki siihen suuntaan, että ihmiset voivat työn perässä muuttaa, pitää toista asuntoa, jos ovat viikot toisella paikkakunnalla töissä. Katsoimme, että tällä hetkellä näillä vuokratasoilla, joita on, voisiko sanoa, pääkaupunkiseudun ulkopuolella, tämä määrä on sopiva tähän. Mutta varainsiirtoveroon me emme ole puuttumassa, se olisi aika merkittävä lovi valtion budjettiin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

11.2. Suullinen kysymys työttömyysturvan aktiivimallin korjaamisesta (Anna Kontula vas) Suullinen kysymys SKT 108/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Koska kahdella muullakin eduskuntaryhmällä on samaan teemaan liittyvät kysymykset, otetaan ne nyt tässä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, edustaja Kontula.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Keskustelu

16.10 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tieto aktiivimalli kakkosesta tarkoittaa, että työttömyysturvan ehtoja ollaan muuttamassa jälleen kerran. Nyt olisi loistava tilaisuus tässä yhteydessä korjata aktiivimalli ykkösen pahimmat ongelmat — kuten hallitus viime talvena lupaili tehdä, jos asia menee monkään.

Nyt jo tiedetään melko lailla selkeästi, että aktiivimalli ykkönen ei lisännyt työllisyyttä vaan köyhyyttä, toimeentulotukiriippuvuutta, byrokratiaa ja kansalaisten mielivallan kokemuksia. No, nyt viime tietojen mukaan hallitus suunnittelee sittenkin korjausten siirtämistä seuraajalleen. Eikö olisi hyvien tapojen mukaista siivota omat sotkut?

16.11 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin näiden kahden asian suhde toisiinsa: Samasta tilanteesta, esimerkiksi työn hakematta jättämisestä — siis tästä omatoimisen työnhaun laiminlyömisestä — ei seuraisi sekä karenssia että työttömyysturvan alentamista aktiivimallin kautta. Tämä kaksinkertainen seuraamus on estetty jo voimassa olevassa lainsäädännössä. Esimerkki: jos työnhakija jättää hakematta työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa edellytetyllä tavalla ja saa tämän takia karenssin eli menettää työttömyysetuuden määräaikaaisesti, karenssin päätyttyä aktiivimallin tarkastelujakso alkaa alusta, ja jos etuutta oli ehditty alentaa ennen karenssia, se palaa normaalin suuruiseksi. Karenssin jälkeen aloitetaan siis ikään kuin puhtaalta pöydältä.

Aktiivimalli ykköstä on luvattu korjata, ja sitä työtä on tehty. Asetus siitä asiasta on tulossa, eli sitä täydennetään, mutta me emme ole avaamassa aktiivimalli ykköstä. Nämä ovat kaksi eri asiaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

11.3. Suullinen kysymys työttömien kuntouttavan tuen lisäämisestä (Antero Laukkanen kd)

Suullinen kysymys SKT 109/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Myös kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä haluaa esittää tähän teemaan kysymyksen.

Keskustelu

16.12 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Suomi tarvitsee aktiivista mallia niin työnantajapuolella kuin työttömyyspuolellakin. Hallitus esitteli tänään niin sanotun aktiivimalli kakkosen, jossa on monia hyviä elementtejä.

Työttömien joukossa on kuitenkin merkittävä määrä henkilöitä, joiden työkyky on laskenut esimerkiksi terveydellisistä syistä niin matalalle, etteivät he käytännössä kykene työntekoon taikka edes täyttämään näitä aktiivimallin velvoitteita. Heidän elämäntilanteensa parantaminen edellyttäisi enemmänkin kuntouttavaa tukea. Joukossa on myös valtava määrä nuoria, jotka ovat jo aikuisiän alkuvaiheessa täysin syrjäytymässä yhteiskun-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

nasta. Kysynkin nyt ministeri Lindströmiltä: mitä toimenpiteitä hallitus aikoo edistää näiden syrjäytymisvaarassa olevien nuorten hyväksi, ja aikooko hallitus lisätä kuntouttavaa tukea, jotta näiden ihmisten ei tarvitse joutua tämän aktiivimallin vangiksi?

16.13 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän kysymykseen siitä, miten työkyvyttömyys otetaan huomioon tässä omatoimisen työnhaun mallissa, mikä täällä nyt on nimetty aktiivimalli kakkoseksi: lääketieteellisen selvityksen perusteella otetaan huomioon, kuten tähänkin saakka.

Mutta sen haluan todeta, että hallitus on kehysriihessä päättänyt ja että me tiedämme, että siellä työttömien joukossa on ihmisiä, joista nyt edustaja Laukkanenkin puhuu, joihin nämä toimenpiteet, mitä me olemme tekemässä, eivät tavallaan kohdistu, monesta eri syystä. Yksi syy näitten NEET-nuorien osalta on se, että he eivät ole missään, he eivät näy missään — eivät ole tilastoissa, eivät ole kortistoissa.

Tämä on iso ongelma, ei pelkästään tämän hallituksen vaan myös seuraavan hallituksen. Tämä on kansallinen ongelma. Me olemme tähän heränneet yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministerin, sosiaali- ja terveysministerin kanssa, koko hallituksessa. Tämä on haastavaa, mikä on se keino, millä me saamme nämä nuoret kiinni.

Kuntouttavaan työtoimintaan: Ilman muuta sitä jatkossakin tarvitaan. Meidän tarvitsee selkeyttää tätä järjestelmää, niin että ihmiset ovat [Puhemies koputtaa] oikeiden palvelujen parissa.

16.14 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan arvo mitataan aina siinä, miten se kohtelee kaikkein heikoimmassa asemassa olevia. Hallituksen aktiivimalli on toiminut kuten pelättiin. Työllisyys ei ole parantunut, mutta työttömyysetuuksia tämän toimenpiteen ansiosta [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] — anteeksi, puhemies, saisinko puhua asiani loppuun? — leikataan enemmän kuin joka toiselta peruspäivärahalla tai työmarkkinatuella olevalta työttömältä. Nämä tosiasiat eivät ole saaneet hallituksen päättää kääntymään, on käynyt päinvastoin. Hallituksen aktiivimallin jatko-osa pakottaa tosiaan työttömät hakemaan rangaistuksen uhalla vähintään neljää työpaiikkaa kuukaudessa. Kysyn vastaavalta ministeriltä, kuten edustaja Laukkanen aivan erinomaisesti kysyi: jos työttömistä 30 prosenttia on käytännössä työkyvyttömiä ja 20 prosenttia tarvitsee enemmän sosiaali- ja terveyspalveluita, velvoitatteko te myös nämä henkilöt tällaiseen työnhakuun ja tekemään itse itselleen työllistymissuunnitelman sillä uhalla, että lopulta koko työttömyysturva viedään pois [Puhemies koputtaa] karenssiportaiden päätteeksi?

16.16 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä on hiukan kiusallista, kun aloitetaan sillä, että työllisyys ei ole parantunut. Tuoreet luvut toukokuussa: Pitkäaikaistyöttömyyden laskua, jokaisessa sektorissa työllisyys on parantunut. Työllisyysaste oli 72,3 prosenttia Tilastokeskuksen mukaan, mikä on lähes 3 prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisen vuoden toukokuussa. Ja te sanotte, että työllisyys ei ole parantunut.

Mehän emme tietenkään sano, että joku malli ratkaisee nämä asiat. Minä olen kymmeniä kertoja sanonut tässä salissa, että näistä toimenpiteistä jokaisella on joku vaikutus. Suurin vaikutus on ollut sillä, että talous on lähtenyt kasvuun, se on ilman muuta selvää. Kikysopimuksella oli positiivinen vaikutus. Näillä kaikilla on vaikutusta, mutta on aivan tur-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

hanaikaista lähteä arvioimaan, mikä on jonkun aktiivimallin vaikutus työllisyyteen. Sitä ei pysty sanomaan vielä. Mutta sen sanon, että TE-toimistoista [Puhemies koputtaa] virkailijat sanovat minulle, että ihan selvästi on tapahtunut aktivoitumista, ja minä uskon heidän puheisiinsa.

16.17 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aktiivimalli ykkösellä te veitte monen työttömän pöydästä leivän ja jätitte vesilasin. Nyt te aktiivimalli kakkosella olette viemässä sen pöydänkin, millekä sen vesilasin laskisi. Aika hurjaa menoa hallitukselta.

Ministeri Lindström, reilu vuosi sitten teille eivät enää suomalaisia puolustavat perussuomalaiset arvot kelvanneet. Te, ministeri, teitte poliittisen loikan ja omitte kokoomuslaiset kovat arvot, kuten nämä aktiivimallitkin kertovat. Arvoisa ministeri Lindström, voisitteko kuitenkin hieman näyttää pehmeämpää puolta ja perua aktiivimallit ettekä tekisi näitä rajuja leikkauksia varsinkaan vaikeasti työllistyville?

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Lindström — ministeri.

16.18 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Kiitos tittelistä, arvoisa rouva puhemies! [Naurua]

Edustaja Lehto, lukekaa nyt, hyvänen aika, tästä omatoimisen työnhaun mallista ennen kuin lähdette sanomaan mistään kovista ja pehmeistä arvoista. Tämä on huomattava lievennys nykytilanteeseen, huomattava lievennys — luotetaan ihmisiin. On tämä porrastus, ei tule heti sanktiota. Kyttääminen ja kuulustelu jäävät paljon vähemmälle, byrokratia vähenee. Tämä on juuri sitä, mistä itse asiassa silloin sanoin, kun tämän työn aloitin, kun minulla oli perussuomalaisten pinssi rinnassa: että voi kun me saisimme systeemin, jossa luottaisimme enemmän työttömiin, ihmisten omiin ilmoituksiin. Nyt se on tässä. Minä olen tähän tyytyväinen. Ettekö te ole?

16.19 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Aktivointi on sinänsä hyvää, ja eri keinoja tulee kokeilla. [Eduskunnasta: Kyllä!] Kuitenkin tällä hetkellä ollaan siinä tilanteessa, että ainoastaan 20 prosenttia avoimista työpaikoista on julkisesti haettavissa. Yrittäjät ovat esittäneet huolen siitä, että tällainen määrään sidottu hakemusjärjestelmä piilottaa näitä nyt tällä hetkellä julkisesti haettavissa olevia työpaikkoja työttömiltä. Jaatko tämän huolen, ja miten te olette ottaneet tämän asian huomioon nyt tätä valmisteltaessa?

I dagens läge är endast 20 procent av ansökningarna offentligt tillgängliga för de arbetslösa, och företagarna befarar med goda skäl att det här systemet gör att antalet offentliga arbetstillfällen minskar, sådana som är offentligt tillgängliga. Delar ni den här oron, och hur har ni tagit det i beaktande i beredningen?

16.20 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä hallitus on tämän ongelman tunnistanut, ja me olemme tietenkin yrittäneet tehdä toimenpiteitä nimenomaan näitten piilotyöpaikkojen avaamiseksi niin, että niitäkin haettaisiin.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Yksi palaute, mikä nimenomaan yrittäjiltä on tullut, on se, että pelätään sitä byrokratiaa. Varsinkin pienissä yrityksissä rekrytointi vaatii tietenkin aika paljon, ja sen suhteen tietysti me olemme pohtineet vastaantuloa yrittäjiä kohtaan, varsinkin niitä pienyrittäjiä, jotka tänä päivänä työllistävät Suomessa. Me olemme tunnistaneeet tämän ongelman, mutta ei ole mitään helppoja ratkaisuja näitten piilotyöttömien ja piilotyöpaikkojen suhteen, jotka ovat kummallisia käsitteitä sinällään. Me tiedämme, että on olemassa paljon työpaikkoja, jotka eivät ikinä tule byrokratian tai jonkun muun syyn takia julkiseen hakuun. Senkin takia tämänomainen omaehtoinen työnhaku, että ihmiset aktivoituisivat ja menisivät hakemaan niitä työpaikkoja — niin kuin vanhaan malliin kysymään, onko töitä — voi olla yksi ratkaisu tähän ongelmaan.

16.21 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Lindtman lähti liikkeelle tästä Antti Kauhasen selvityksestä. Siellä esitetään tällainen kysymys lopussa: ”Mitä tutkimuskirjallisuuden perusteella voidaan päätellä eritasoisesta työsuhdeturvasta erikokoisissa yrityksissä?” Tutkija Kauhanen vastaa: ”Kirjallisuudessa pidetään perusteltuna, että työsuhdeturva on heikompi pienissä yrityksissä.” Kysytään: ”Onko tutkimuskirjallisuuden perusteella vielä jotain olennaista, jota tulisi ottaa huomioon esillä olevissa sääntelyhankkeissa?” Vastaus: ”Irtisanomissuojan tuottavuusvaikutuksia tarkastelleet tutkimukset päätyvät siihen, että irtisanomissuojan heikentäminen nostaa tuottavuutta.” Kysyinkin teiltä, ministeri Lindström: Missä vaiheessa tämä irtisanomissuojauudistuksen valmistelu teillä hallituksessa on? Milloin pääsemme sitä eduskunnassa arvioimaan?

16.22 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se arviointi on loppusuoralla. Me olemme yhdessä ministeri Mykkäsen ja ministeri Lintilän kanssa näitä asioita huolellisesti valmistelleet, niin kuin tuossa ensimmäisessä vastauksessani koetin kertoa, mutta asia on tietenkin vielä kesken, ja meillä ei ole mitään lopullista. Mutta ei tässä ole kauheasti aikaa odotella. Kyllä meillä on yhteinen tahtotila sen suhteen, että ihan tässä lähiaikoina me viemme näitä asioita eteenpäin, eli lausunnolle, ja sen jälkeen sitten eduskuntaan. [Jukka Gustafsson: Tuleeko ennen vaaleja jo?]

Puhemies Paula Risikko: No niin, myönnän vielä vastauspuheenvuoron näille henkilöille, jotka omasta ryhmästään esittivät tähän teemaan kysymyksen, ja sen jälkeen mennään seuraavaan kysymykseen, että kaikki kerkiävät sitten näihin vastailija ja saada esille oman kysymyksensä.

16.22 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy ensinnäkin sanoa Vartiaille, joka tässä hieman [Oikealta: Edustaja!] — edustaja Vartiaille — valikoivasti lainasi: Antti Kauhanen hyvin selkeästi sanoi Helsingin Sanomissa, että jää täysin avoimeksi, mikä se nettovaikutus on työllisyyteen. Ja tämä on fakta. Mutta siellä kyllä kuului tämän hallituksen isännän ääni näissä työmarkkina-asioissa.

Arvoisa ministeri, kun te sanoitte, että en ole lukenut tätä esitystä, niin olen lukenut, ja siitä käy ilmi, toisin kuin te sanoitte, että alkuvaiheessa se velvoite on neljä työpaikkaa ja sen jälkeen arvioidaan ja katsotaan, onko se 0—4. Mutta se ongelma on se, että kun tässä tulee velvoitetta ja keppiä toisensa päälle, niin kyllä tässä on vaikea pysyä perässä, mitä kaikkea työttömän pitää suorittaa, että hän on oikeutettu työttömyysturvaan. Ja kun minis-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

teri kertoi äsken, mitä kaikkea pitää täyttää, niin en varmasti ole ainoa, joka totesi, että vaikea on pysyä perässä.

Ministeri Lindström, kysyn nyt vielä kerran: jos työtön täyttää tämän työnhakuvelvoitteen [Puhemies koputtaa] mutta ei löydä työtä, leikataanko häneltä siitä huolimatta 5 prosenttia työttömyysturvasta? Kyllä vai ei?

16.24 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mennään nyt vielä näiden haettavien työpaikkojen määrään, [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] kun kerroitte niistä.

Teillä tuntuu olevan nyt jotenkin erilaiset paperit kuin minulla, joka olen esittelemässä tätä asiaa. Haettavien työmahdollisuuksien määrä määritellään työllistymissuunnitelmasa. Työnhakijoilta, jotka voivat hakea itsenäisesti töitä ja joilla on hyvät mahdollisuudet saada työtä, edellytetään neljän työmahdollisuuden hakemista kuukauden aikana. [Oikealta: Kauheata!] Mutta jos työtön tarvitsee työnhakuunsa ja työllistymiseensä tukea, haettavien työmahdollisuuksien määrä ja palvelu sovitetaan hänen tilanteeseensa. Haettavien työmahdollisuuksien määrä olisi matalampi tai hakua ei edellytettäisi lainkaan, ja siinä määrässä huomioidaan työmarkkinatilanne ja myös mahdollinen ammattitaitosuoja. Toivottavasti tämä tuli tässä selväksi. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä — Timo Soini: Eihän se tietenkään selväksi tullut!]

16.25 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström, kaikella kunnioituksella, jos teiltäkin vaatii luntaamista päästä selville, missä meidän aktiivimalli ykkösen ja kakkosen sanktiojärjestelmissä mennään, eikö kuitenkin olisi rehellistä myöntää, että se voi olla vähän hankalaa sen työttömän näkökulmasta? Yksi työttömyysturvajärjestelmän isoja epäkohtia on, että sen piirissä roikotetaan myös todennetusti työkyvyttömiä ihmisiä, ja hallitukselle on annettava propsit siitä, että aktiivimalli ykkösen ja kakkosen välillä se on havahtunut siihen, että näin todella on. Aktiivimalli kakkosen velvoitteita ei enää tähän ryhmään ulotetakaan. Se on edistystä, mutta eikö olisi parempi päästää ihmiset sairauslomalle ja eläkkeelle, jos he työkyvyttömiä ovat?

16.25 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus on tehnyt myös tähän kohderyhmään päätöksiä. Minä kovin harvoin nostan omia housujani tässä asiassa, mutta Lex Lindström säädettiin tämän hallituskauden aikana — itse en sitä nimeä toki antanut, vaan silloinen puheenjohtaja Soini, kiitos siitä — ja se vastasi tähän. [Välihuutoja]

Meillä on tällä hetkellä selvittävänä tämä työttömyyden rakenne, jotta me tiedämme, mistä me puhumme. Siellä on TEMistä Tuija Oivo ja sitten Raija Kerätär, jotka selvittävät tätä työttömyyden rakennetta ja tekevät sen jälkeen toimenpide-ehdotuksia tälle hallitukselle siitä, mitä näille ihmisille pitäisi tehdä, koska he ovat väärissä palveluissa, koska nämä työvoimapolitiittiset toimenpiteet eivät heitä auta. Me olemme tämän tunnistaneeet, mutta tätä ei ratkaista mitenkään sormia napsauttamalla, vaan ensiksi pitää selvittää, mistä on kyse, keitä he ovat, kuinka paljon heitä on, ja sen jälkeen pitää tehdä näille ihmisille oikeita toimenpiteitä.

16.27 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on ollut erittäin valaiseva keskustelu ja kyselytunti näin kauden lopuksi, vaikka vähän tuntei-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

takin tässä nousee. Nyt kuitenkin kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että on aika paljon nuoria, jotka eivät meinaa päästä elämään kiinni, ja sitten toisaalta me näemme Euroopassa aika paljon toimivia malleja, on esimerkiksi oppisopimuskoulutusmalli, joka tuntuu monessa Euroopan maassa olevan semmoinen uusi mahdollisuus, kun sitä on uudistettu ja järkevöitetty. Kysynkin nyt ministeriltä tästä nuorten erityisongelmasta eli siitä, että vaikka oikeasti kyllä on halua työhön, niin ei ole enää uskoa siihen, että voi työllistyä: ollaanko oppisopimuskoulutusta uudistamassa sillä tavalla, että sen kynnys mataloituu, se on työnantajallekin antava malli ja kannustava myös tälle nuorelle ja sen kynnys on riittävän matala?

16.28 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustajalle tästä erinomaisesta kysymyksestä. Nuorten syrjäytyminen on meidän yhteiskunnassamme erittäin kipeä ongelma, ja siihen on tarvetta puuttua ihan kaikilla hallinnonaloilla.

Tietysti koulutus on parasta lääkettä nuorten tulevaisuudenodotuksien vahvistamiseksi ja nuorten osallisuuden lisäämiseksi, ja myöskin tässä mielessä tärkeää on se, että olemme täällä eduskunnassa tehneet tällä kaudella ison, merkittävän reformin eli ammatillisen koulutuksen reformin, joka tuo uusia työpaikkaoppimisen mahdollisuuksia, muun muassa helpottaa oppisopimuskoulutukseen menoa.

Meillä on uusi koulutussopimusmalli, uusi oppisopimusmalli ja työpaikoilla tapahtuva oppiminen tällä hetkellä on helpompaa kuin aikaisemmin, siis päästä sen piiriin. Nyt olisi tärkeää se, että tämä viesti saataisiin leviämään kaikkialle Suomeen, niin että yritykset, jotka kärsivät monin paikoin työvoimapulasta, osaavan työvoiman pulasta, ottaisivat nuoria koulutettavia, koska se myös avaa paitsi nuorille oven työelämään myöskin yrityksille mahdollisuuden rekrytoida osaajia.

16.29 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on moneen kertaan tosiaan sivuttu nuorison syrjäytymistä, joka liittyy myös nuorisoministerin tehtäviin siltä osin, että meillä esimerkiksi tämä Ohjaamo-toiminta on tällä vaalikaudella edennyt erinomaisesti, ja se on ollut suuri menestystarina, ja nimenomaan asiakkaat itse ovat kokeneet sen erinomaisena helpotuksena edelliseen tilanteeseen. He ovat erilaisissa yhteyksissä tuoneet ilmi sen, siis asiakkaat itse, että nimenomaan tällainen yhden luukun periaate, mikä tässä toteutuu, missä heidät sitten osataan ohjata eteenpäin, tekee matalan kynnyksen tulla sinne paikan päälle saamaan sitä apua, myös niille, joille se muuten on — voi sanoa, että tämän olemassa olevan byrokratian kanssa — korkeamman kynnyksen asia. Joten tämä on yksi keskeinen uudistus, mikä on saatu aikaiseksi. Näitä on jo kuutisenkymmentä Ohjaamo-pistettä vuoden loppuun mennessä, ja nämä vakinaistetaan.

16.30 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström, kyllä se sillä tavalla on, että täällä odotetaan vastausta — tuolla televisioruutujen takana sadattuhannet ihmiset ja me täällä salissa — siihen kysymykseen, selkeän yksinkertaiseen kysymykseen, että jos täyttää aktiivimalli kakkosen mukaisen työnhakuehdon eikä työllisty — ei siis työllisty, täyttää hakuehdon mutta ei työllisty — niin leikataanko tällaiselta henkilöltä 5 prosenttia työttömyysturvasta vai ei, aktiivimalli ykkösen mukaisesti. Vastat-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

kaa tähän yksinkertaiseen kysymykseen. Kyllä vai ei? [Eduskunnasta: Ja nyt ei saa luntata!]

16.30 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä seuraamusjärjestelmä on eri asia kuin niin sanottu aktiivimalli, [Antti Lindtman: Kyllä vai ei?] jossa työttömyyden alun omavastuupäiviä vähennettiin seitsemästä viiteen, niin kuin muistetaan, mutta jos työnhakija ei osoita aktiivisuutta, omavastuupäivien vähentämistä vastaava leikkaus tehdään myöhemmin etuuden määrään.

No, työttömyysturvalaissa on jo nykyään estetty se, ettei seuraamuksista ja aktiivimallista muodostu päällekkäisiä kokonaisuuksia. [Eduskunnasta: Kyllä vai ei?] Tämä on toteutettu siten, että karenssin tai työssäolovelvoitteen päättyessä aktiivimallin tarkastelujakso alkaa alusta eikä etuuden määrää alenneta, ja siten, että jos oli alennettu ennen karenssia tai työssäolovelvoitetta, etuus maksetaan kuitenkin täytenä.

Esitettävien muutosten jälkeen seuraamusten ja aktiivimallin suhde säilyy entisellään, ja se tarkoittaa käytännössä sitä, että työnhakijan jätettyä hakematta työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa edellytetyllä tavalla, hänelle asetetaan karenssi. Karenssin päätyttyä mallin tarkastelujakso alkaisi alusta ja etuutta maksettaisiin täysimääräisesti. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa]

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Rinne, lyhyt kysymys nyt, muut rauhoittuvat.

16.31 Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen koulutukseltani juristi ja näihin työmarkkina-asioihin ja työttömyysturva-asioihin liittyen hoitanut aika paljon asioita työttömyyskassan hallituksen puheenjohtajana. Nyt kysyn teiltä, kun minä en ymmärtänyt tuosta vastauksesta yhtään mitään: [Vasemmalta: En minäkään!] Kysyin teiltä yksinkertaista vastausta siihen, että jos täyttää työnhakuehdon aktiivimalli kakkosen mukaisesti mutta ei työllisty, niin menettääkö aktiivimalli ykkösen mukaisesti työttömyysturvaa 5 prosenttia vai ei. Vastatkaa vain ”kyllä” tai ”ei”, se riittää.

16.32 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): No, yksinkertaistettuna tämä asia menee niin, että jos se työnhakija ei edes yritä hakea niitä työmahdollisuuksia, [Välihuutoja vasemmalta] hän saa karenssin tai työssäolovelvoitteen, mutta jos yrityksistä huolimatta ei niissä pyrkimyksissä onnistu, etuuden määrää leikataan mallin mukaisesti. [Timo Soini: Johtajat ja ylioppilaat kyselee duunarilta!]

Tässä on kaksi eri asiaa kyseessä: [Ben Zyskowiec: Tässä on kaksi eri systeemiä!] oma-toimisen työnhaun malli ja sitten aktiivimalli. Tämä toinen on siis se, että sitä työtä koetaan hakea, ja jos ei sitä onnistu saamaan, niin silloin se aktiivimalli, totta kai, puree. [Suna Kymäläinen: Kyllä vai ei! — Välihuutoja] Totta kai puree.

Puhemies Paula Risikko: Tämä kysymys on tässä vaiheessa loppuunkäsitelty. Varmasti tähän palaamme vielä syksyn aikana.

Kysymyksen käsittely päättyi.

11.4. Suullinen kysymys suomalaisen maataloustuotannon turvaamisesta (Ritva Elomaa ps)

Suullinen kysymys SKT 110/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Sitten perussuomalaisten eduskuntaryhmä haluaa esittää kysymyksen. Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.33 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten kysymys menee ministeri Lepälle ja koskee ruuantuotantoa, joka on meille kaikille tärkeä asia.

Brexitin myötä EU uhkaa leikata maataloustuista entisestään. Suomen hallitus tapansa mukaan kumartelea EU:lle eikä pidä Suomen etua riittävästi esillä. Vuonna 2017 sateet pilasivat sadon, 2018 ankara kuivuus on aiheuttanut tuhoja. Lounais-Suomessa on satanut varmaan yhden kerran seitsemän viikon aikana. Tuottajahinnat ovat romahtaneet. Miten on mahdollista, että suomalainen maatalous ajetaan hätätilaan keskustan ollessa pääministeripuolue? Hallitus, keskusta, kokoomus, siniset, miten te aiotte turvata, niin että suomalainen maanviljelijä pystyy pitämään maataloutta yllä tulevaisuudessakin? Perussuomalaiset vaativat jatkossakin suomalaista puhdasta ja turvallista ruokaa suomalaisiin pöytiin. Tunne on se, että onko perussuomalaiset ainoa puolue, joka pitää maatalouden ongelmia esillä ja yrittää löytää ratkaisuja niihin. [Naurua — Välihuuto oikealta] Kyse on maatalouden hättilästä.

16.34 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos tähän pitää vastata kyllä tai ei, niin vastaus on kyllä. Hallituksella on aivan sama linja kuin se, miten edustaja Elomaa esitteli perussuomalaisten linjaa. Me haluamme pitää yllä suomalaista ruuantuotantoa, suomalaista elintarviketaloutta, suomalaista huoltovarmuutta, suomalaisen maatalouden kannattavuutta. Me emme nöyristele EU:n edessä. Se on varmasti tullut myös perussuomalaisille selväksi, että me emme hyväksy tätä rahoituskehysesitystä. Se on tullut aivan selväksi. Jos ei ole tullut, niin nyt tulee: me emme sitä hyväksy. Me emme hyväksy sitä, että siitä, josta me eniten saamme saantona takaisin meidän maksuosuuksistamme, luopuisimme, emme tietenkään. Se on peruslähtökohta kaikelle. Mutta säille tämäkään hallitus ei voi mitään. Se nyt vaan on yksinkertainen tosiasia.

Me viime vuonna rakensimme tähän paketin ja me seuraamme tämän vuoden sääkehitystä erityisen tarkasti. Me olemme tehneet jo lukuisan joukon toimenpiteitä. Osa on vielä vaiheessa, ja me tulemme tähän myöskin puuttumaan, se on päivänselvä asia. Kaikkein keskeisin asia [Puhemies koputtaa] on turvata maatalouden ja suomalaisen ruuantuotannon kannattavuus, ja sen eteen tämä hallitus tekee kaikkensa.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä aiheesta lisäkysymyksiä, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

16.35 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaalikaudella 2019—23 ratkaistaan, onko Suomessa maataloustuotantoa ja sen myötä suomalaisia elintarvikkei-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

ta ja sen kautta myös satojatuhansia työpaikkoja. EU-komissio julkisti 1.6. maataloussesityksensä rahoituskaudelle 2021—27. Suomessa esitys merkitsisi vakavaa tilannetta tuottajille, jopa kuoliniskua: on EU:n vaatima byrokratia ja tukien jatkuva supistuminen, on tilojen kova velkataakka, työ on raskasta — nuoret eivät pian halua jatkaa taloudellisesti, fyysisesti ja henkisesti raskasta työtä, kun suuri sukupolvi lopettaa. Suomalainen kuluttaja haluaa puhdasta, turvallista ja eläinten hyvinvoinnin huomioon ottavaa ruuantuotantoa ymmärtäen myös huoltovarmuuden merkityksen. Tämäkin hallitus on ajanut maatalouden sellaiseen tilaan, ettei jatkuvuutta pian ole. Nuori sukupolvi on saatava mukaan. Kuinka hallitus aikoo tämän tehdä?

16.36 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni vastasin tuohon kysymykseen jo aikaisemmassa vastauksessani.

Ensinnäkin lähtien tästä ensimmäisestä osiosta, että EU haluaa leikata maataloudesta tuon rahoituskehysesityksensä mukaan: me emme sitä hyväksy. Sanon toisen kerran sen: me emme sitä hyväksy. [Leena Meri: Onko lupaus?] — Lupaukset tulevat tässä. — Neuvottelut ovat tietenkin kesken, se on ihan päivänselvä asia. [Välihuutoja] — Siis onko se lupaus siitä, että Suomi asettaa oman kantansa? Se on lupaus, mutta tässä on muutama muukin EU-maa, jotka tämän ratkaisun tekevät.

Näitä muita toimenpiteitä meillä on tulossa. Tällä hetkellä LFA-leikkauksen peruuntuminen, edustaja Elomaa, on jo päätetty asia. Meillä on tulossa ylimääräinen energiaveron palautus, joka helpottaa. Meillä on tulossa merkittävä määrä ja on tullut jo byrokratianpurkuasioita, joita on myöskin kustannusten alentamisvaikutus. Meillä on tulossa aikanaan elintarvikemarkkinalaki, joka tasapainoista kaupankäyntiä, [Puhemies koputtaa] elintarvikemarkkinaa, ylläpitää. Lisäksi me haluamme uusia toimenpiteitä, ja siksi on asetettu Reijo Karhinen selvityshenkilöksi, joka on [Puhemies: Aika!] velvollinen tuomaan meille uusia esityksiä, jotta me pystymme tämän tavoitteen, yhteisen tavoitteen, toteuttamaan.

16.38 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin, vuodenaikaan nähden viime vuosina on ollut vuoroin epätavallisen sateista ja vuoroin epätavallisen kuivaa.

Sään ohella hallitus on epäilemättä seurannut myös pitkän aikavälin kehitystä eli ilmastomuutosta ja sen vaikutuksia globaaliin ja myös kansalliseen ruokaturvaan. Kysyisin ministeri Tiilikaiselta: miten hallitus on aikonut yhdistää ilmastopolitiikan ja ruokapolitiikan ja miten hallitus aikoo vaikuttaa pitkällä aikavälillä siihen, että ilmastomuutoksen vaikutuksia ruokaturvan heikkenemiseen voidaan vähentää niin globaalissa kuin kansallisessakin kehityksessä?

16.38 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on toiminut erittäin aktiivisesti siinä, että ilmastomuutoksen hillintä on niin Suomen kuin EU:nkin tavoitteissa entistä tärkeämmällä sijalla. Pariisin sopimus täytyy toimeenpanna. Nyt toistaiseksi annetut lupaukset eivät vielä riitä pitämään lämpenemistä alle 2 asteen, ja aivan kuten kysyjä viittasi, siitä seurauksena on vakavia häiriöitä koko maailman ruokahuoltoon ja koko maailman vesihuoltoon.

Tässä kohtaa täytyy ottaa sitten käyttöön keinot, millä voidaan samalla aikaa sopeutua ja hillitä, ja Suomen maataloudessa, samoin kuin muuallakin maailmassa, esimerkiksi tuotteen sitominen viljelymaahan on yksi tärkeä asia, ja tästä meillä on itse asiassa kärkihan-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

kerahoituksella kokeita menossa, eli maatalous voi varautua myös vaikeimpiin sääolosuhteisiin, kun hiilen sidontaa maaperään lisätään, ja sitä kautta myös kosteusolot tasenevat otamaan paremmin vastaan näitä hankalia sääoloja.

16.40 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten ministeri Leppä äsken totesi, kuivuus on ollut suuri haitta, ja me tiedämme myös sen, että Suomen lisäksi muita Pohjoismaita ja Baltian maita on tämä kuivuus haitannut. Kysyn: onko ministeri lähtenyt vielä keskustelemaan Euroopan unionin suuntaan siitä, voisiko unioni tulla avuksi nyt tässä poikkeuksellisessa kuivuustilanteessa?

Toiseksi mainitsitte äsken Reijo Karhisen selvitystyön. Voisitteko vielä valottaa sitä aikataulua, mikä siihen on asetettu, koska sillä tulee olemaan eittämättä suuri, merkittävä vaikutus siihen, miten tuottajahinnat alkavat tästä kehittyä?

16.40 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kuivuusasiassa on käyty keskustelua Euroopan laajuisesti, ja se on aivan totta, niin kuin edustaja Hautala täällä totesi, että tämä koskettaa erittäin isoa osaa Euroopan unionista. Äskeiseen kysymykseen viitaten ilmastonmuutos on varmasti osatekijä siihen, että meillä on jatkuva kuivuus ja ongelma olemassa monissa eteläisen Euroopan ja läntisen Euroopan maissa, ja tämä vaikuttaa siihen sopeutumiskykyyn, joka meidän ruuantuotannossamme koko Euroopan laajuisesti on.

Sen lisäksi me olemme tehneet isosti yhteistyötä eri jäsenmaiden kanssa tämän asian osalta ja viestittäneet niin ministerineuvostossa kuin myöskin komission suuntaan tämän asian vakavuudesta ja niistä toimenpiteistä, joita komissio voi myöskin tehdä tämän asian osalta.

Sitten tämän Karhisen selvitystyön osalta: Työaikaa on puoli vuotta. Vuoden loppuun mennessä pitää olla toimenpide-ehdotukset siitä, mitä tämä hallitus voi vielä tehdä — ja väliraportteineen myöskin voi jo välilläkin tulla niitä — plus se, mitä seuraavien hallitusten on syytä tehdä, jotta tämä meille kaikille [Puhemies koputtaa] äärimmäisen tärkeä asia voidaan toteuttaa maatalouden kannattavuuden näkökulmasta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

11.5. Suullinen kysymys sukupuolivähemmistöjen oikeuksien parantamisesta (Jani Toivola vihr)

Suullinen kysymys SKT 111/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vihreä eduskuntaryhmä. Edustaja Toivola esittää kysymyksen.

Keskustelu

16.42 Jani Toivola vihr: Arvoisa rouva puhemies! Olen 40-vuotias mies, olen isä ja olen homoseksuaali [Oikealta: Onneksi olkoon!] ja olen myöskin sateenkaariyhteisön jäsen. Tässäkin salissa on tärkeää muistaa, että edelleen todella moni sateenkaariyhteisön jäsen

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

kokee tässä suomalaisessa yhteiskunnassa häirintää, syrjintää ja jopa väkivaltaa. Sen takia onkin äärimmäisen tärkeää, että tällä viikolla Helsingissä vietetään Pride-viikkoa ihmisoi-
keuksien puolesta. Viikon teemana tänä vuonna on ääni. Me haluamme varmistaa sen, että jokaisella ihmisellä meidän yhteiskunnassa olisi ääni, tuoda esille sen tosiasian, että kaikil-
la sitä ääntä tällä hetkellä ei ole. Jokainen meistä voi kuvitella itsellensä elämän, missä ei ole mahdollista käyttää omaa ääntään, ei mahdollista tunnustella, kuka minä olen ja mihin haluan elämässäni kulkea, minkälaista elämää rakentaa, ketä rakastaa, haluanko perustaa perhettä, pelkäämättä kävellä kadulla eikä olla ylpeä siitä, mitä on. Tämä ei ole tänä päivänä suomalaisessa yhteiskunnassa vielä kaikille mahdollista. Meillä on paljon kauniita sa-
noja, [Puhemies: Kysymys!] mutta tekoja vielä puuttuu. Sen nimissä kysynkin erityisesti sukupuolivähemmistöjen oikeuksien näkökulmasta: minkälaisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä WHO:n uuden linjauksen myötä vielä tällä kaudella sukupuolivähemmistöjen oi-
keuksien parantamiseksi?

16.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää — uskon, että useampi täällä salissa yhtyy arvioon siitä — koskettavasta puheenvuorosta edustaja Toivolaa, siitä, miten oman puheenvuoronne kaut-
ta, toivomukseni mukaisesti, hahmotitte monen maailmankuvaa siitä, että Suomen pitäisi olla maa, jossa ihmisellä on oikeus olla sellainen kuin on, tulla kuulluksi, nähdyksi ja pääs-
tää koko persoonansa kanssa sellaiseen valoon, että ihmisen on hyvä olla. Arvostan näke-
mystänne ja lupaan tutustua sekä tuohon WHO:n linjaukseen että ehdotukseenne siitä, mitä vielä voisi olla tehtävissä. Useamman kerran olette nostanut esiin aivan oikeutetusti kysy-
myksen translaista ja näiden ihmisten asemasta yhteiskunnassa myös lakipykälien valossa, mutta uskon, että kysymyksenne on laajempi, koskee ikään kuin muutoinkin kuin lakimuu-
tosten osalta sitä, miten yhdenvertaisuus voisi toteutua paremmin. Kutsun teidät, edustaja Toivola — ja mielellään eduskunnasta myös muita edustajia — pohtimaan kanssani tuota aihetta vaikka syyskauden aluksi.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä aiheesta lisä-
kysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Myöskin ruotsalaisella eduskuntaryhmällä oli tähän aiheeseen liittyvä kysymys. Otetaan kuitenkin ensiksi lisäkysymys, edustaja Toivola, ja sen jälkeen edustaja Biaudet.

16.44 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ihan al-
kuun kiittää ministeriä tästä kutsusta, otamme sen avosydämin vastaan yhteistyön merkeis-
sä.

Yksi merkittävä epäkohta suhteessa sukupuolivähemmistöihin on myöskin meidän ikään kuin kaksijakoinen sukupuolijärjestelmämme, joka meistä suurimmalle osalle on ikään kuin se tutuin ja turvallisin: mies ja nainen. Mutta samaan aikaan se asettaa aika monen sukupuolivähemmistöön kuuluvan hyvin hankalaan asemaan, jälleen kerran tilantee-
seen, missä on hyvin vaikea muodostaa omaa identiteettiä ja kuvaa siitä omasta elämästä. Tämä koskee myöskin intersukupuolisia lapsia — jotka myöskin on viime aikoina onneksi nostettu yhteiskunnalliseen keskusteluun yhä enemmän — ja sitä, miten heidän kohdal-
laan voitaisiin toimia mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja myöskin näiden lasten omaa identiteettiä ja kokemusta turvaten. Saksa on tässä asiassa ryhtynyt toimiin, eli siellä on nyt otettu voimaan kolmas juridinen sukupuoli. Kysyisin hallitukselta: onko teillä tahtoti-

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

laa, valmiutta tai aikomusta edistää sitä, että myös Suomessa saataisiin kolmas juridinen sukupuoli käyttöön?

16.45 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan siksi tähän kysymykseen, että minun vastuullani on henkilötietojärjestelmä ja sitä kautta hetujärjestelmä. Me kaikki täällä tiedämme, että se perustuu tyttöihin ja poikiin: kun katsotaan meidän jokaisen henkilötunnusta, niin sieltä näkyy, kumpaa sukupuolta olemme. Meillä on aloitettu tässä, taisi olla jo viime vuoden puolella, tämän järjestelmän uudistamistyö — meillä on loppumassa henkilötunnukset kesken ehkä noin 10 vuoden päästä — ja jos muistan oikein, niin tässä työssä tutkitaan myös sitä, voisimmeko ottaa niin sanotusti kolmannen sukupuolen tähän mukaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

11.6. Suullinen kysymys translaista (Eva Biaudet r)

Suullinen kysymys SKT 112/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Sitten kysymys, edustaja Biaudet.

Keskustelu

16.46 Eva Biaudet r: Ärade talman, tack för ordet! Nuvarande translag, som jag personligen haft glädjen att underteckna i egenskap av minister, innehåller tyvärr ett krav på avsaknad av fortplantningsförmåga för transpersoner när de vill korrigera sin könstillhörighet. Det kränker även deras personliga integritet, deras rätt till privat- och familjeliv och självbestämmanderätt. Vi behöver, vill jag säga, i dag uppdatera lagen för att motsvara dagens uppfattning om respekten för allas vårt människovärde. Bästa regering, om vi talar klarspråk så bryter lagstiftningen mot mänskliga rättigheter.

RKP:n tavoitteena on translaki, joka perustuu itsemääräämisoikeudelle. Tiedän, että ministeri tuntee sen hyvin. Voisiko, ministeri, Norjan malli olla yksi, jota lähdemme nyt yhdessä tutkimaan vielä tällä kaudella?

16.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeriössä on jo viime vaalikaudelta olemassa pöytälaatikossa käytännössä jotakuinkin valmiiksi valmisteltu lainsäädäntö tähän aiheeseen liittyen.

Koska tämä on hallituksen kyselytunti, ei puolueen tai varsinkaan minun henkilökohtaisesti, vastaan näin: hallituksella ei ole aikomuksia tuoda translakia tällä vaalikaudella eduskuntaan.

16.48 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me olemme käyneet tämän keskustelun niin monta kertaa, että en aio kysyä, aikooko hallitus tuoda uuden translain. Tällä hallituksella ei valitettavasti ole halua ja rohkeutta korjata ilmiselvää ihmisoikeusloukkausta.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Edustaja Biaudet'n mainitsemassa Norjan mallissa on otettu kantaa alaikäisten tilanteeseen. Nythän meillä on tilanne, missä hallituksessa kaksi puoluetta on jo puoluekokouksessaan määrittänyt itsellensä kannan, joka vaatii translain uudistamista. Kokoomuksen kannassa on merkille pantavaa se, että siinä nostetaan esille myös alaikäisten asema, ja se on vaikea ja monimutkainen kysymys. Norja on tehnyt siihen yhden mallin.

Te kysytte aikaisemmassa vastauksessanne edustaja Toivolalle, mitkä ovat niitä asioita, joita voisi tehdä jo nytten ilman lakimuutoksia, ja se on ihan totta, että voi tehdä paljon sellaista, joka ei ole vain lakimuutoksia: tietoisuutta, koulutusta opettajille, lääkäreille, kasvattajille ja viranomaisille kohdata moninaisuutta. [Puhemies koputtaa] Mutta transsukupuolisten tilanne ei parane ilman sitä kokonaista lakiuudistusta. Kun tämä hallitus sitä kuitenkin ei ole valmis tekemään...

Puhemies Paula Risikko: Kysymys?

...näettekö mahdollisuutena, ministeri Saarikko, että asettaisitte selvitysryhmän, työryhmän sitä varten, että pohditaan tätä alaikäisten kysymystä, [Puhemies koputtaa] miten se tulisi huomioida ja mitä siinä pitää varmasti varmistaa, koska se on monimutkainen kysymys, johon se pöytälaatikossa oleva versio ei vastaa?

16.49 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan samoin kuin täällä useammassa puheenvuorossa, näen, että Pride-viikon ja siihen liittyvien monien tapahtumien myötä jokainen ehkä kohdatessaan sateenkaaren värejä joutuu kohtaamaan tämän kysymyksen omassa mielessään, ja tunnistan aiheeseen liittyen, että se herättää tunteita varmasti edelleen tänäkin päivänä tässä salissa mooneen suuntaan. Joka tapauksessa suomalaisen yhteiskunnan avoimuus, erilaisuuden tunnistaminen ja aito pyrkimys ihmisoikeuksien nimissä yhdenvertaisuuteen ovat tämänkin tapahtumakulun ja tämän Pride-tapahtuman myötä nousseet sellaiseen asemaan, jota itse pidän perusteltuna ja oikeana. Olen siis aivan samaa mieltä, että tietoisuus, avoimuus ja keskustelu — silloin, kun se käydään hyvässä hengessä ja rakentavasti — ovat monesti tämänkaltaistenkin asioiden etu.

Mitä tulee alaikäisten kysymykseen, siitäkin olen samaa mieltä, että se ei ole yksinkertainen. En edes pystyisi ainakaan tästä suorilta sanomaan, mikä minusta olisi oikea tie, joten en laisinkaan tyrmää ajatusta tuosta työryhmästä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

11.7. Suullinen kysymys maakuntaudistuksesta (Hannu Hoskonen kesk)

Suullinen kysymys SKT 113/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Täällä on vielä kolme ryhmää, jolla on kysymyksiä tarjolla. Otetaan kysymys—vastaus-periaatteella. Keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Hoskonen.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Keskustelu

16.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta on puhuttu aivan väsymiseen asti aivan viime vuosien aikana, mutta liian vähälle huomiolle on jäänyt kuitenkin tähän samaan pakettiin olennaisesti kuuluva maakuntauudistus, jossa todellakin maakunnat päättävät itsenäisesti muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollosta, ja sitten tietenkin muun muassa erittäin tärkeä elinkeinojen kehittäminen. Ehkä 80 prosenttia rahoista käytetään sosiaali- ja terveydenhuoltoon, mutta merkittävä paketti on sitten käytettävissä maakunnissa elinkeinojen kehittämiseen ja siihen liittyviin tehtäviin. Noin 400 eri hallintotasoa lopetetaan ja perustetaan vain 18 maakuntaa eli byrokratiaa puretaan valtava määrä. Tämä on jäänyt aivan olemattomalle huomiolle. Aina tässä talossa on huudettu aidon demokratian perään ja sitähän tässä nyt saadaan, arvoisat edustajat, kun ihmiset pääsevät omista asioistaan päättämään. Kysynkin ministeri Vehviläiseltä: mikä on tilanne maakunnissa, kun te kunta- ja uudistusministerinä olette varmasti näitä maakuntia tänä vuonnakin paljon kiertänyt?

16.51 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä kysymys. Se on totta, että täällä on erityisen paljon puhuttu nimenomaan sote-uudistuksesta mutta vähemmän edustaja Hoskonen esille tuomasta maakuntauudistuksesta ja demokratiapuolesta. Minä haluan sanoa tämän demokratian osalta, että se on jäänyt aivan liian vähälle. Meidän jokaisen pitäisi muistaa tässä salissa, että julkisen vallan ja julkisen hallinnon perusta on kansanvallassa ja demokratiassa. [Mikaela Nylander: Juuri näin!] Kunnissa niitä toteutetaan kuntavaalien kautta ja valtakunnan tasolla eduskuntavaalien kautta, ja käytämme merkittävää valtaa. Yli 90 prosenttia EU-asukkaista asuu maissa, joissa on aluehallintoa, joka perustuu kansanvaltaisuuteen, ja me olemme menossa tälle samalle tielle. [Vasemmalta: Verotus!]

Kuten edustaja Hoskonen sanoi, tämä, että nyt puramme nämä yli 400 eri organisaatiota ja tulee 18 maakuntaa, on suuri harppaus, ja maakunnissa on tehty jo pari vuotta todella hyvää työtä, ja niiden tilanne on hyvä. Mutta sen sanon, että se vaihtelee osittain maakunnissa. Isoissa maakunnissa työ on vielä pahemmin kesken, [Puhemies koputtaa] mutta hyvä tästä tulee, kun jaksetaan tehdä yhdessä ja viedä eteenpäin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

11.8. Suullinen kysymys EU:n pakolaisongelman ratkaisemisesta (Pertti Salolainen kok)

Suullinen kysymys SKT 114/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Salolainen.

Keskustelu

16.53 Pertti Salolainen kok: Arvoisa rouva puhemies! Euroopan unionin pääministerit ovat parhaillaan koolla huippukokouksessa, ja heillä on erittäin suuri ongelma edessään. Se on nimittäin kysymys pakolaisongelmasta, joka on äitynyt erittäin pahaksi ja uhkaa jo sekä

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

EU:n yhtenäisyyttä että myöskin kansallista yhtenäisyyttä eri jäsenmaissa. Hyvänä esimerkkinä tällä hetkellä on Saksa, jossa jopa hallituksen hajoaminen voi olla seurauksena siitä, että tätä kysymystä ei pystytä ratkaisemaan.

Kysyn asianomaisilta ministereiltä: Mitkä ovat Suomen linjaukset näihin vakaviin kysymyksiin? Oletteko valmiita esimerkiksi sanktioihin niitä maita kohtaan, jotka eivät suorita velvollisuuttaan tässä, ja niin poispäin?

16.54 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Relevantti kysymys. Huippukokous on tietysti parhaillaan menossa, myös pääministeri Sipilä on siellä. Tietysti Suomen peruslähtökohta on se, että tässä huippukokouksessa tulee etsiä ratkaisua, joka siirtää painopistettä pakolaiskysymyksen hoitamisessa siellä lähtöalueella tapahtuviin toimiin, juurisyiden poistamiseen — lisätään tukea siellä, jotta ihmiset pystyvät elämään ihmisoikeuksien mukaisesti ja säädyllistä elämää siellä — ja myöskin otetaan sitten järjestäytyneemmällä tavoilla, uudelleensijoittamisella, kiintiöpakolaisjärjestelmällä, Eurooppaan ihmisiä. Pyritään löytämään parempia tapoja kuin se nykyinen tapa, joka on pääsääntönä ja jonka myötä tuhannet ihmiset vuodessa hukkuvat Välimereen ja aiheutuu hallitsemattoman oloinen pakolaisten rantautuminen erityisesti Välimeren rannoille, mikä on johtanut tähän poliittiseen kriisiin, minkä Salolainen mainitsi.

On tarpeen tehdä eurooppalainen ratkaisu, se on ehdottomasti Suomen etu, ja kaikkien on yhdessä noudatettava sääntöjä, ja Suomi on sitä ratkaisua tukemassa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

11.9. Suullinen kysymys ampuma-aselaista (Reijo Hongisto sin)

Suullinen kysymys SKT 115/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Sininen eduskuntaryhmä, edustaja Hongisto.

Keskustelu

16.55 Reijo Hongisto sin: Arvoisa rouva puhemies! Ampuma-aselakia uudistetaan parhaillaan. Lakiluonnoksesta on virinnyt vilkas keskustelu metsästäjien ja aseharrastajien keskuudessa. Uskon, että moni meistä edustajistakin on saanut asiasta palautetta sähköposteihin ja muuten ja myös korjausehdotuksia. Näyttää siltä, että lakiluonnosta joudutaan vielä muokkaamaan ennen lopullista lausuntoa ja lausunto saattaa vielä jalostua valiokuntakierroksen aikana.

Arvoisa puhemies! Kysyn ministeri Mykkäseltä: millä aikataululla lainvalmistelussa edetään, ja onko mahdollisesti tarkoitus vielä hioa tätä lakiluonnosta?

16.55 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on tarkoitus asiallisen lausuntopalautteen pohjalta tehdä tarkennuksia ja muutoksia lakiluonnokseen. Pyrkimys on jo lähiviikkoina saattaa lakiluonnos ensin oikeusministeriöön tarkastukseen, ja tässä yhteydessä ajatus on myös viestiä kyllä näistä muutoksista, joita tulen

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

esittämään, ja lain sisällöstä sellaisena kuin tulen sitä yhdessä hallituskumppanien kanssa sovitulla tavalla viemään eteenpäin.

Kuten on sanottu, niin tässä asiassa eduskunnan vahva tuki erityisesti suomalaiselle reserviläisharrastukselle ja reserviläistoiminnalle on erittäin tärkeää, ja toivon, että se myös sosiaalidemokraattista ryhmää koskee, vaikka tässä edustajien Tuomioja ja Paatero eräistä kirjoituksista hieman huolestuinkin. Toivon, että edustaja Rinne voi vahvistaa, että sosiaalidemokraatit tukevat reserviläistoimintaa, joka on tärkeä osa maanpuolustustamme.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Arvoiset edustajat! Hyvät virkamiehet täällä eduskunnassa! Tämä on tämän kevään viimeinen kyselytunti. Vaikka täysistunto vielä jatkuukin, haluan esittää teille lämpimät kiitokset tästä keväästä ja toivottaa teille oikein rentouttavaa, rauhallista ja turvallista kesää. Erityisesti haluan kiittää teidän läheisiänne, ja toivonkin, että kun kotiin nyt menette, kiitätte heitä siitä, että te olette voineet olla täällä niin hyviä. Ja myöskin teidän vanhempianne haluan kiittää — tehkää tekin se. Teidän läheisenne ja omaisenne ovat teidän kaikkein tärkeimpiä tukipilareitane. Kiitos heille ja kiitos teille.

Nyt myöskin hallituksella on kiitoksen paikka.

Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää puhemiehistöä hyvästä yhteistyöstä hallituksen kanssa ja jokaista kansanedustajaa yhdessä ja erikseen siitä työstä, mitä olemme yhdessä tehneet. Me saimme olla koko talven sieltä vuoden takaisesta syksystä näissä meidän ihanissa puitteissamme, kunnostetussa Eduskuntatalossa, ja meidän kannattaa olla iloisia ja ylpeitä jokaisesta hetkestä, jonka saamme täällä olla. Haluan myös kiittää talon virkakuntaa siitä avusta, mitä me jatkuvasti saamme, myös kansanedustajien avustajia ja koko talon väkeä.

Jokainen meistä tietää — ainakin ne, jotka haluavat ensi vuonna olla eduskuntavaaleissa ehdokkaana — että pikkuhiljaa ne vaalit alkavat lähestyä, mutta siitä huolimatta ajattelen niin, että kesätauolla, mitä tässä muutaman viikon kaikki vietämme, ottakaa hieman lepoa, rentoutumista läheisten kanssa ja sitten pikkuhiljaa niitä kesätahtumia ja tulevaan talveen suuntautumista.

Teille kaikille oikein hyvää kesää ja kiitoksia hallituksen puolesta yhteistyöstä. — Kiitos.

11.10. Suullinen kysymys pääministerin sijaisen rentotumisesta kesän aikana (Antti Rinne sd)

Suullinen kysymys SKT 116/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vielä yksi kysymys. Edustaja Rinne, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Keskustelu

16.59 **Antti Rinne sd:** Arvoisa puhemies! Tänä keväänä on ollut paljon kysyttävää ja paljon keskusteluja tässä salissa ja mielenkiintoisia asioita, kansalaisten kannalta tärkeitä asioita, keskustelussa ja päätöksenteon kohteena.

Minäkin haluan kiittää vahvasti ja väkevästi tämän talon henkilökuntaa, ministeriöitten henkilökuntaa, jotka ovat tehneet erityisesti sote-uudistuksen yhteydessä paljon töitä tärkeällä tavalla kovassa kiireessä. Se on arvostamisen arvoista työskentelyä.

Haluan kiittää myös hallitusta siitä, että olette monella kyselytunnilla ainakin yrittäneet vastata kysymyksiimme tavalla, joka kansalaisille avautuu, [Naurua] tänään hyviä esimerkkejä.

Samalla kysyn pääministerin sijaiselta, ministeri Vehviläiseltä: miten te meinaatte rentoutua nyt kesän aikana?

17.00 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi olla, että meillä edustaja Rinteen kanssa on samankinlaisia rentoutumistapoja. Aion olla läheisteni kanssa, aion käydä vähän järvellä, ja jokainen, joka minua yhtään tuntee, tietää, että se järvellä käyminen tarkoittaa Pohjois-Karjalassa Höytiäistä. Ja toivon, että meistä jokainen — viittaa myös ministeri Lepän puheenvuoroon — muistaa tänä kesänä syödä paljon lähiruokaa ja suomalaista ruokaa.

Puhemies Paula Risikko: Tosiaan kannattaa muistaa, kuten lentokoneessakin sanotaan, että aseta happinaamari ensin omille kasvoillesi voidaksesi auttaa muita.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

12. Valtiopäivien keskeyttäminen

Eduskuntatyön järjestäminen ETJ 3/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi keskeyttää valtiopäivät tämän istunnon päätyttyä sekä kokoontua jatkamaan työtään tiistaina 4.9.2018 klo 14.

Keskustelua ei syntynyt.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttiin.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 4.9.2018 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.54.

Pöytäkirja PTK 76/2018 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola